

SLANCA NI PADLA, PADEL JE TRANSISTOR

Minuli torek je sonce na Gorenjskem resda bolj rahlo sijalo, vendar, sijalo je le. Na Grahskem kopalšču na Bledu je bila množica kopalcev. Našo akcijo, ki je prejšnji teden zaradi neprestanega dežja ni bilo, smo tako lahko uspešno izvedli: do konca.

Sedel sem na terasi nad kopalščem, spodaj pa je naša sodelavka Zora na prenosnem gramofonu zavrtela melodijo TT, ki je bila to pot »Snoč pa dav je slanica...« A vsenikoli so z mikro ploščice le enkrat zavrteli po kopalšču.

Tik ob meni je sedelo kakšnega pol dučata deklet, ki so brž priskočili napevu.

— Kaj pa če niso tole tisti od TT?

— Marija, pojdi pogledat!

— Menj je nerodno, pojdi ti! Potem so se nekaj časa pregovarjale, in Marija je le, čeprav neodločno, odšla dol. Toda med-

tem je k Zori že prisedel fant v modrih kopalcah...

Bil je to devetnajstletni instrumentar iz jeniške železarne Mirko Kunišič, doma iz Podhoma. Redno bere TT, najbolj všeč pa mu je roman Južno od Jave.

— Kaj pogrešate v TT? smo kar začeli z obveznim intervjujem.

— Ničesar, meni je všeč tak kakršen je. Redno ga kupujem, sedaj se bom pa nanj naročil.

— Ste večkrat tukaj na Bledu?

— Skoraj vsak dan, sem namreč trener plavalnega kluba.

— Ste že kdaj zadeli glavno premijo na loteriji?

— Še nikoli niti dinarja. To je moj prvi dobiček. Saj kar verjeti ne morem.

Mirku smo potem predali transistorski sprejemnik BLED DE LUXE — torej nagrado minulega tedna, ki sta jo pripravila Elektrotehna in naše uredništvo.

Marija Banič, gimnazijki z Jenic, ki je prišla tik za našim nagradencem, pa smo dali tolažilno nagrado — gramofonsko ploščo z melodijo TT v prejšnjem tednu.

Z našo poletno nagradno akcijo pa nadaljujemo, čeprav je tole naše poletje bolj jokavo in je vse prej kot poletje. Za dežjem sonce pride in ko pride sonce, pridemo tudi mi!

Ta teden z OHRIDOM — prenosnim transistorskim gramofonom, kombiniranim z radiom, in melodijo — znano rusko narodno pesmijo »Večerni zvon«, ki jo poje popularni Slovenski oktet.

V prihodnjem tednu bo torej melodija TT — »Večerni zvon!« Vsem, ki morda še ne poznajo pravil naše poletne igre, prav kratak napotek. Ko zasilite na enem izmed slovenskih kopalšč ali na kateri plaži melodijo TT, ki jo menjamo vsak teden, — to-

krat je torej Večerni zvon — in če ste prebrali zadnje število TT, potem urno k tistemu, ki sedi ob gramofonu. Z malo sreče bo lahko lepa nagrada vaša.

V tem tednu torej »Večerni zvon« in OHRID, ki sta ga podjetje Elektrotehna in naše uredništvo pripravila za vas.

Torej — veliko sonca in še več sreče!!!

Večerni zvon

(Ruska narodna)

Večernij zvon, kak mnogo dum navodit on.

V junih dneh, u kraju rodnom, gde ja ljubil, ode otčij dom.

PRED VAŠIM ODHODOM NA DOPUST SE NA OGLED, KAJ VAM PRINAŠA ZA VROČE DNI

PRODAJNI SERVIS

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR

8x4

deodorant

SVEŽINA OD ZORE DO MRAKA

teden se začne s TT

TEDESKA TRIBUNA

31 Ljubljana, 8. avgust 1966

Leto XIV Cena 80 par (80 starih dinarjev)

CESTA SUPERLATIVOV

V teh dneh bo stekel promet po novem odseku bodoče gorenjske avtomobilske ceste, dolgem komaj šest in pol kilometra. O teh nekaj kilometrih skoraj ne bi bilo vredno pisati, če ne bi premagali slovitih brezavtobusnih klancev, ki so delali nemalo težav šoferjem avtobusov in tovornjakov, in če ne bi pomenili enega največjih podvigov v gradnji cest pri nas.

Novi odsek se odcepi z ljubljanske ceste pri Podtaboru in vodi šest in pol kilometra daleč do Crniva. S tem se skrajša pot med Bledom in Kranjem za celih sedem kilometrov, časovno pa seveda še dosti več. Cesta je široka sedem in pol metra, na njej pa je 22 cm asfalta, torej še enkrat več kot na avtomobilski cesti Ljubljana—Zagreb.

Sestino dolžine odseka predstavljajo trije mostovi in predor. Prvi most je čez potok Lešnico, dolg je 180 metrov. Njegovi nosilni stebri so tako kot pri ostalih dveh mostovih zgrajeni iz dvakrat prednapetega betona, ostali deli mostne konstrukcije pa so jekleni. Drugi most čez Ljubensko grapo je dolg 115 metrov in se nadaljuje v 230 metrov dolgi predor, ki ga razsvetljuje 800 luči.

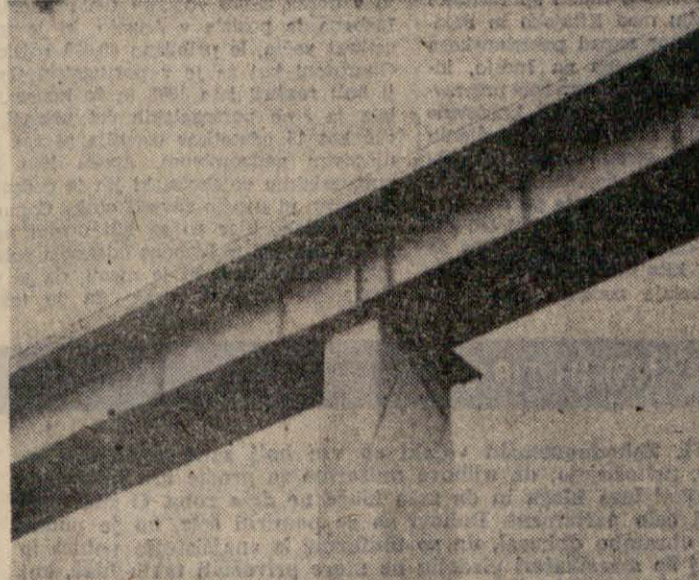
Največji podvig pa predstavlja 380 metrov dolgi most čez Pera-

čico, ki je največji in najbolj eleganten most v Sloveniji. Postavljen je na šestih betonskih stebrih, največji stebel je visok 71 metrov, torej za celih deset metrov višji od ljubljanskega nebotičnika. Samo za ta stebel, ki so ga gradili 26 dni, so porabili 630 kubičnih metrov betona. Stene stebra so debele 20 cm, znotraj je stebel namreč votel.

Se lansko jesen so obljubljali, da bo cesta treh velikih mostov odprta najkasneje letos spomladi. V celoti se je gradnja zakasnila za celih 21 mesecev. Marijorsko podjetje »Metalna« se je namreč zavezalo, da bo vse tri mostove postavilo že do oktobra 1964. Gradbena dela pa sta opravljali podjetji Gradis in Slovenija-cesta. Vzrokov za zakasnitev je veliko. Menda je bila pomankljivo pripravljena dokumentacija, manjkalo je materiala, železarne se niso držale

obljubljenih rokov. »Metalna« ni dobila deviz za uvoz prednapetih vijakov, zaradi slabega poznavanja zemljišča so morali opravljati dodatna dela, poglobljati temelje.

Po predračunu bi morali vsi trije mostovi veljati 800 milijonov starih dinarjev, cesta pa okrog 400 milijonov. Danes je

TURISTIČNI NAPOTKI ZA POKRAJINO, KI BI BILA LAHKO TURISTIČNA

LEPO JE V KOZJEM, TODA...

Ko sem se odpravil na Kozjansko, mi je nekdo rekel:

— Kaj pa boš iskal v tem slovenskem Sandžaku?

In čeprav sem večkrat razmišljal o tej »oceni« slovenskega področja, ki se razteza severozahodno od Sotle in meji na eni strani na Savinjo, na drugi pa na Savo, se vendarle ne morem znebiti vtisa, da je ta prizvok malo preoster. Malce premalo pretehtan, čeravno sodi Kozjansko med tiste predele Slovenije, za katere lahko rečemo v prispodobi, da so bogu za hrbotom. Kljub temu, da je le nekaj deset kilometrov oddaljeno od takega gospodarskega in kulturnega središča, kot je Celje.

Kozjansko zasluži turistični vzdevek. Ne sicer po dejanskem učinku in vlogi, ki naj bi ga imelo v našem turističnem gospodarstvu, pač pa predvsem še po skoraj deviških krajih in predelih, kjer še turizma niso »povohali«.

TISOČKRAT SMO SLIŠALI: »BREZ CESTE NE BO NIČI!«

Naše turistično popotovanje smo začeli v Celju, s pogovorom s tajnikom celjske turistične zveze tovaršnim Vudlerjem. Tako je začel:

— Bodimo si na jasnem, da brez cest kozjanskega turizma ne bo! Ga ne more biti! Naj si ljudje v teh krajih še tako prizadevajo, uspeeli ne bodo, ker turistov ne bo! Tudi tisti, ki zaidejo tjakaj enkrat, se nikoli ne bodo več vrnili, kajti svojega prevoznega sredstva — kakršnokoli je že — niso zadeli na loteriji!

— Menite torej, da turizma tu ni mogoče razvijati?

— Kako da ne! Ljudi, ki si za to prizadevajo, je dovolj. Ne manjka pobud in tudi ne želja. Toda kaj hočemo, ko je pa vnančni ministar za turizem skoraj vedno na dopustu, je malce v šali, vendar pikro pripomnik tajnik Vudler.

Naj sem se pogovarjal z gostilničarjem, predsednikom turističnega društva, kmetom ali obrtnikom, šolskim upraviteljem in malodane tudi šolarčkom, sem na vsej poti po Kozjanskem slisal najprej tole:

— Brez ceste ni moč govoriti o turizmu!

In ta refren mi še danes odzvanja v ušesih.

Ne pretiravam, da je Kozjansko. Obsojtele tja proti Bizeljskemu skot rojenov za turizem. Tu je še mir, ki ga ne skali drugo kot avtošola ali kak tičko, ki slučajno zaide semkaj. Mnogo bolj sicer presenečajo avtomobilski s tujo registracijo, kar še enkrat potrjuje, da nekako udomačeno pravilo, »da tujci najdejo tudi najbolj skrite kotičke naše domovine, za katere največkrat še sami ne vemot«.

Vendar bo domači ali tuj turist prišel semkaj enkrat. Drugič bo rekel: »Hvala lepala! In se odpravil kam drugam, kjer se ne bo bal za amortiziranje in gume.«

Področje goric in zaskrojenih siemen med tesnimi, vijugastimi dolinami brez večjih ravnin je kot nalašč za turistične pobude in turistično dejavnost. Najsi gre za okolico Kozjeka, Podčetrnika ali Bistrice ob Sotli, tja do Bizeljskega. Vseeno je, kam te zapelje pot ob Sotli, povsod se boš naužil lepote, ki jo ta predel skriva še tako rekoč v nedolžnih nedrjih.

Cesta! Enkrat, desetkrat, stokrat! Tudi tisočkrat lahko! Začnimo v Kozjem.

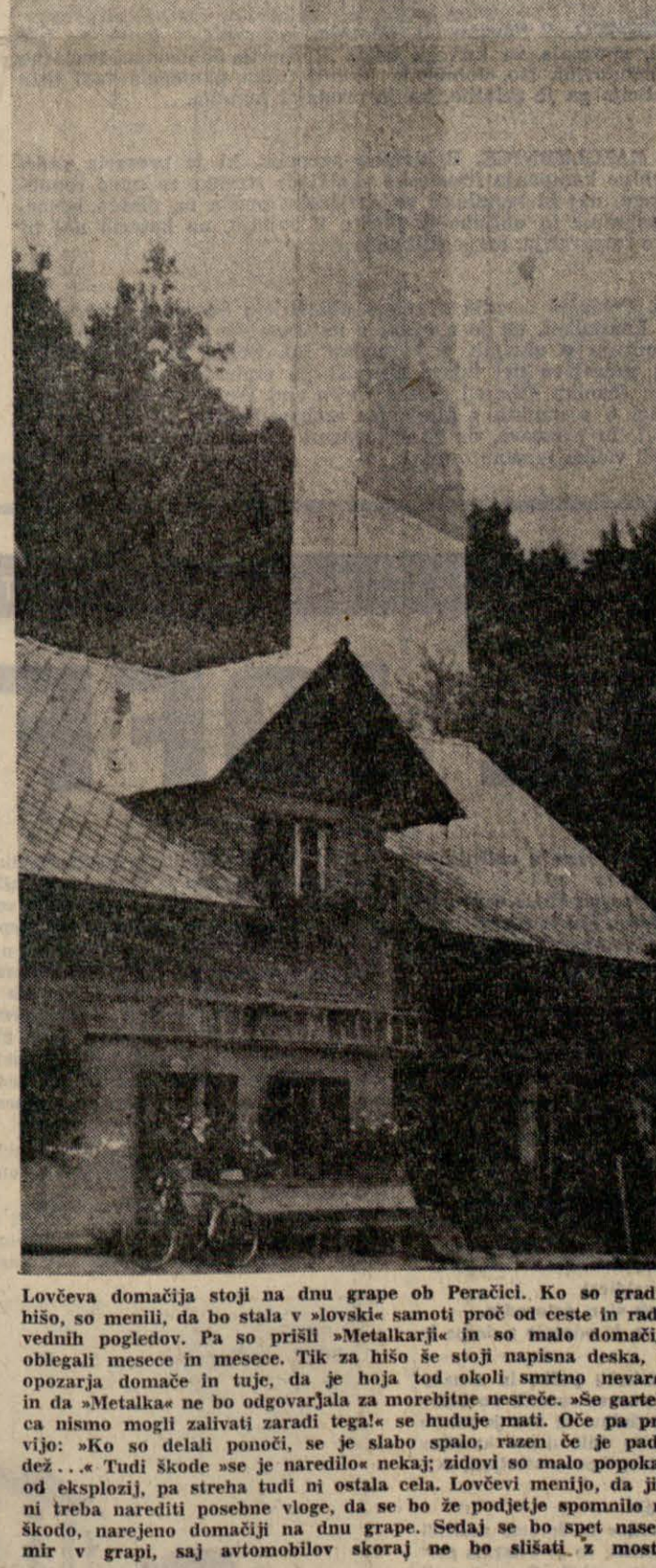
Ce imaš srečo, da ni dežja, se boš od Sentjurja, kjer se za vedno poslovil od asfalta, vozil po luknjah že zdavnaj odsluženega makadama sedemindvajset kilometrov čez visoki žegar do Kozjeka, ne da bi ti bilo treba prečkati hudournike in Bistrice, ki se, ne da bi bila kdo ve kako sentimentalna, razliva kar čez cesto.

• nadaljevanje na 4. str.

RACKE Whisky

ŠKOTSKI WHISKY

Z RAHLIM PRIKUSOM DIMA

Lovčeva domačija stoji na dnu grape ob Peračici. Ko so gradili hišo, so menili, da bo stala v »lovski« samoti proč od ceste in radevednih pogledov. Pa so prišli »Metalkarji« in so malo domačijo oblegali mesece in mesece. Tik za hišo se stoji napisna deska, ki opozarja domače in tuje, da je hoja tod okoli smrtno nevarna in da »Metalka« ne bo odgovarjala za morebitne nesreče. »Se gartelja« nismo mogli zalivati zaradi tega! se hujuje mati. Oče pa pravi: »Ko so delali ponovi, se je slabo spalo, razen če je padal dež...« Tudi škoda se je naredilo nekaj; zidovi so malo popokali od eksploziji, pa sreha tudi ni ostala cela. Lovčevi menijo, da jim ni treba narediti posebne vloge, da se bo čez podjetje spomnilo na škodo, naredjeno domačiji na dnu grape. Sedaj se bo spet naselil mir v grapi, saj avtomobilov skoraj ne bo slišati z mostu.

VREME V SLOVENIJI IN OB JADRANU

V minulem tednu je bilo, z izjemo sredine tedna, nestalno in sorazmerno hladno vreme. Prevladovali so zahodni zračni tokovi, ki dovajajo frontalne motnje z Atlantika. Izgledi so, da se splošna cirkulacija ne bo veliko spremenila.

VREME V ZACETKU TEDNA:

TT ODMEVI

SOŠKA FRONTA

Po objavi mojega pisma v rubriki Odmevi v TT sem prejel od ravnatelja goriškega muzeja g. Marušiča pismo, v katerem piše, da si je goriški muzej zadal nalogo pripraviti na Sv. Gori pri Gorici (Skalnici) muzej prve svetovne vojne. S tem v zvezi prosim, da bi dostavil dokumente, ki spominjajo na prvo svetovno vojno.

Ker hranim v albumu precejšnje število fotografij iz bojev na soški fronti in po umiku Italijanov na reko Plavo, sem se odločil, da podarim celo vsebino tega albuma muzeju v Novi Gorici in sem gotov, da bodo v najboljšem varstvu v tem muzeju. Tam si boste lahko, g. Hmelak, vse fotografije pregledali in izbrali tiste, za katere se zanimate. Do konca julija bo zbirka gotovo že v muzeju in g. ravnatelj Marušič vam bo potrebne proti vrnitvi posodil.

Prisrčno Vas pozdravljam,

Adolf Nývlt,
Hořice, CSSR

Prosil bi, če vam je mogoče, da bi podlistek soške fronte objavljali na celi drugi strani TT, kot je bilo objavljeno prvotno. To pa zaradi tega, ker tak dokument ljudje radi odstržejo in ga shranijo.

Pozdrav, Vaš bravec

Brišar Andrej
Orehok, Cerkno

O BITKI PRI VISU 1866

V 28. številki TT sem prebral Vaš zares izvrsten članek o bitki pri Visu. Zdi se mi, da smem o tem izrekat neko nadpovprečno sodbo, moj »hobby« je bila od moje mladosti mornarica, če ne bi bila razpadla »k. u. k. Marine«, bi bil postal verjetno mornariški častnik... Imam precejšnjo literaturo pa tudi seveda znano knjigo Handel-Mazetti-Sokol (oba sta bila avstrijska mornariška častnika) »Tegetthoff ein grosser Oesterreicher« Oberösterreichischer Landesverlag 1952. Slučajno sem jo leta 1953 zasledil v Zagrebu v neki knjigarni. Vaše navedbe se točno ujemajo z opisi v knjigi, le škoda, da tudi od Vas omenjeno sliko Romaka niste objavili; objavljena je v omenjeni knjigi, kakor tudi slika Antona Perkota (verjetno našega človeka) o potapljanju Re d'Italia in slika, oziroma risba Romaka, kako krmilar Nikolaj Karkovič smena vojno zastavo potapljaljočega se broda Palestro, original v knjižnici Akademije umetnosti na Dunaju.

T. L., Zagreb
Nazorova ul.

TT TELEGRAMI

- TOKIO — Enaindvajseto obletnico eksplozije jedrskih bomb nad Hirošimo in Nagasakiem so spet uporabili za demonstracije deset in desetisočev ljudi proti jedrskemu orožju.
- BONN — Zahodnonemške oborožene sile so vse številnejše. Za leto 1970 pa računajo, da bo Bundeswehr štel kar 507.000 mož. Tako je zagotovil obrambi minister von Hassel.
- MOSKVA — Sovjetski znanstvenik je odkril na glavi nekega kita jasne ostanke zakrnelga slušnega sistema: dokaz, da so nekot kitki živeli na kopnem.
- KANSAS CITY — Nekaj dni za Eisenhowerjem je odšel v bolnišnico tudi bivši predsednik Truman. Eisenhower je sna rednem zdravniškem pregledu, Truman pa ima težave z želodcem.
- INNSBRUCK — Reka turistov, ki hiti v Italijo, se je zagostila na brennerskem prelazu. Rekordna vrsta: 40 kilometrov.
- GUATEMALA CITY — Demografska eksplozija in nezadostna kmetijska proizvodnja bosta verjetno v najkrajšem času povzročili hudo pomanjkanje hrane v Gvatemali. Ljudi lahko reši pred lakoto samo pomoč iz tujine.
- BONN — V prvem polletju letos je bilo na zahodnonemških cestah za 15,1 odstotka več prometnih nesreč kot v istem obdobju lani. Število mrtvih se je povečalo za 18,6 odstotka, število poškodovanih pa za 16,9. Najpogostnejši vzrok nesreč je še vedno prevelika hitrost.
- MADRID — Vojaško sodišče je obsodilo dva dvajsetletna študenta na 25 in 30 let ječe. Med zasliševanjem na policiji — osumili so ju političnih deliktov — sta, kakor trdijo oblasti, fizično napadla policiste, ki so ju zasliševali.

ZA DOPUST PRI MORJU,

— čolni — dvosedezni, kajak,

— maske in plavuti za podvodni ribolov,

— puške in oblačila za podvodni ribolov,

ZA WEEKEND, ZA REKREACIJO IN SPORT V III. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE TOMŠIČEVA 2

— plastični bazeni za otroke,

— plastični čolni, obroči, žoge, blazine za otroke,

— badminton,

— garniture za namizni tenis: loparčki, mrežice, žogice,

— slavniki: moški, ženski in otroški,

— in kopalni copati,

— plastični sandali za plažo

mama

LJUBLJANA

Velika izbira, kvalitetno domače in uvoženo blago

Nakup tudi na potrošniški kredit

10 % popust pri plačilu za devize

ŠVICA

NEPRIJETNI SPOMINI

Švicarji zadnji čas vse temeljiteje in z vse večjo radovednostjo brskajo po svoji nedavni zgodovini. Te dni je vojaško sodišče v Zürichu zaplenilo dokumente, ki jih je zbral švicarski novinar Kurt Emmenegger in na podlagi katerih je pred letom dni napisal in objavil knjigo z naslovom 'Q. N. je vedela. Knjiga je izšla že pred letom dni, vendar ni šla kdove kako v prodajo. Emmenegger jo je bil napisal na podlagi dokumentov iz zasebnega arhiva Johanna Meyerja, berlinskega dopisnika 'Neue Zürcher Zeitung' iz leta 1947 do 1940. Meyer je bil eden izmed najdragocnejših informatorjev švicarske vlade in je med drugim napovedal tudi napad Hitlerjeve Nemčije na Sovjetsko zvezo, pri čemer se je uštel le za 24 ur; kmalu nato je švicarsko vlado obvestil, da Nemcem ne gre vse, kot so pričakovali, iz česar je švicarska zvezna vlada z olajšanjem sklepala, da se Nemci ne bodo spraviili tudi nad Švico. Po intervenciji švicarskega vojaškega pravosodja je Emmeneggerjeva knjiga postala bestseller; kot poročajo, jo bodo v kratkem tiskali tudi v francoski in italijanski.

Novinar Kurt Emmenegger. Spomini so lahko nadležni

Druga knjiga, ki ima zadnji čas lepo število bralcev, je knjiga Alice Meyer z naslovom 'Prilaganje ali odpor'. Avtorica v njej razčlenjuje ravnanje švicarskih politikov in državljanov v času, ko je bilo čuti vse večji pritisk Hitlerjeve ekspanzije. Njeno pisanje je precej kritično in Meyerjeva kar naravnost obdolžuje dva tedanja švicarska državnikla, Motto in Eberja; prvi naj bi bil preveč popuščal fašizmu, drugi pa je bil menda celo naklonjen zamisliti o snovi Evropske, ki naj bi nastala po Hitlerjevih zmagah.

Tretja knjiga, ki gre lepo v denar, je izpod peresa ženevskega častnika Henrika Wuesta, piše pa o zmedli, ki je zajela švicarsko vlado in politike po porazu Francije leta 1940. Iz teme anonimnosti so potegnili tudi slovitega šefa varnostne informativne službe Hausmanna, predstojnika prav tako znanega agenta Rudolfia Roesslerja, ki je spraviil v svet marsikatero nem-

INDIJA

NIČ MIRU POD HIMALAJO

Kitajska nota Indiji, pa indijska nota LR Kitajski, govorice o tajnih sporazumih o jedrskem orožju med Kitajsko in Pakistanom, precej oster napad palestinskega predsednika Ajuba Khana na Indijo, indijske obtožbe, da se Pakistan spet pripravlja na oborožen spopad, tožbe kneževine Sikkim, da Kitajci zbirajo čete na njenih mejah in kopoljeje strelske jarkove na obmejnem pasu — to so dogodki, ki se vrste zadnje dni in ki kažejo, da sta po eni strani Indija in Pakistan že precej daleč od »dubav šahtenških sporazumov in da se po drugi strani kitajski pritisk na sosedo onstran Himalaje nenehno stopnjuje.

S STRANSKIH TIROV

GIZDALINI. Zahodnonemški vojski so vse bolj zahtevni. Sedaj se, na primer, pritožujejo, da njihove uniforme za proste ure in parade niso iz najboljšega blaga in da zato hlače ne drže roba. O zadevi je razpravjal celo parlament. Duhovi so se pomirili šele, ko je podsekretar za obrambo dokazal, da so uniforme iz »najčistejše volne in da si torej še marsikateri gizdalin ne more privoščiti takih hlač, kot jih ima zahodnonemški vojak.

ZA SPREMENBO. V Savannahu, Georgia, je porota, v kateri so bili sami črni, spoznala za krivega belca Herberta Johnsona. Prvi tak primer v zgodovini. No, Johnsonu bi kaj težko pomagala tudi bela porota: policija je zaletila, ko je prodajal mamila.

VOLILNE RAZGLLEDNICE. Reklamna agencija, ki je prevzela vodenje predvolilne kampanje francoske vladajoče stranke za novo republiko, predlaga, naj bi kandidati za poslanska mesta na ploščo nosili svoje programe in obljube in plošče v ovitkih, na katerih naj bi bila njihova fotografija, razposlali volivcem.

ORAMBAMBA. Pekinški časniki nenehno obtožujejo Sovjetsko zvezo, da sodeluje s kapitalisti, da je v njem v najtesnejši stiki, da jo ZDA celo informirajo o akcijah v Vietnamu itd. Sedaj pa je 'Pravda' ponatisnila precejšen del izjave ameriškega ambasadorja v Varšavi ameriškem časniku 'United States News and World Report'. Ambasador govori o šeststankih s kitajskim ambasadorjem, ki se vrste že od leta 1955, in priznava, da je sogovornik bil včasih tudi »trde, da pa kaže tudi veliko »razumevanja«.

Ceprav je kaj malo verjetno, da bi v bližnji prihodnosti prišlo do še ostrejših »konfrontacij, če naj uporabimo ta izraz v pomenu, ki mu ga je dala Indonezija, je že to nenehno medsebojno obtoževanje in sumničnje prepolno napetosti, da bi lahko rekli, da se je kritični položaj na meji med tema dvema državama po taškentskih sporazumih kdove kako bistveno spremenil na bolje. Ze to pa bi bilo samo po sebi dovolj za ugotovitev, da smo precej daleč od pomirjevanja na indijskem podkontinentu. Toda tu je še LR Kitajska. Očitno si je sedaj izbrala malo kneževino Sikkim, ki je pravzaprav nekakšen indijski protektorat, za posreden pritisk na Indijo. Mogoče so nekoliko pretirane anektrati Sikkim, toda dejstvo je, da zvočniki, ki so jih Kitajci postavili na sikkimski meji, nenehno pozivajo sikkimskie vojske, naj se vdajo ali pa umaknejo in naj prepuste kitajskim enotam »kitajsko ozemlje, ki so ga »okupirali«. Tudi če gre samo za propagandno akcijo, je torej vse skupaj že precej »na nož«.

PORTUGALSKA GVINEJA

ŠOLE ZA BOJIŠČE

Kot pričajo vse pogostejši bilteni, ki jih izdajajo predstavništva osvobodilnih gibanj Angole, Mozambika, Portugalske Gvineje in Kapverdskih otokov, je letošnja pomlad zelo poživila osvobodilni boj v portugalskih kolonijah v Africi. Da bi zvedel kaj več o tem, kaj se dogaja v džunglah, je dopisnik francoskega 'Le nouvel Observateur' Gérard Chaliand prehodil peš več kot dvesto kilometrov po stezah in stozeh osvobodilnega ozemlja v portugalski Gvineji, kjer se uporniki že nekaj let bijejo z vojski Salazarjevega režima. Portugalska Gvineja je razmeroma majhno ozemlje, saj meri le 36.000 kvadratnih kilometrov in ima kakih 800.000 prebivalcev. Glavno mesto Bissau je — razumljivo — v rokah Portugalcev, ki imajo v deželi 25.000 vojakov (za primerjavo: Lizbona je poslala v Angolo, ki je tridesetkrat večja, le približno 80.000 vojakov). Oboroženi boj se je v portugalski Gvineji bolj razširil leta 1963 in že konec tega leta je štab portugalskih čet priznal, da več kot 15 odstotkov ozemlja ni več pod njegovim nadzorstvom. Aprila 1964 3000 portugalskim vojakom, ki jih je podpiralo letalstvo, ni uspelo zavzeti otoka Como na jugu dežele, kjer so se bili utrdili uporniki. Leta 1965 je Lizbon odstavila polkovnika Sa Carneira, ki je menil, da je uporničištvu napačen korak, da je takšna

vojna »absurdna in nepopravljivo vnaprej izgubljena. Sa Carneira je bil peti šef štaba, ki ga je Lizbona poslala v portugalsko Gvinejo po začetku upora. Današnji ima PAIGC (Afriska stranka za neodvisnost Gvineje in Kapverdskih otokov) pod nadzorom več kot polovico dežele. Njeni vojaki so oblečeni v uniforme zaščitne barve ter obuti v sandale iz piastične mase (portugalska propaganda govori, da hodijo po gozdnih goji), imajo topove, bazuke in težke mitraljeze. Večina so opremljeni z avtomatskim orožjem. V vseh so partizani brez uniform, oboroženi pa so s puškami najnovejše izdelave. V več partizanskih oporiščih po deželi so partizanske poljske bolnišnice z izurjenimi bolničarkami, od katerih so se nekateri šole celo v tujini. V oporišču Mores imajo šolo z dvesto učenci med sedmim in petnajstim letom; učenci so se že naučili govoriti in pisati portugalsko. Partizanski učitelji in poučajo štiri ure na dan, na prostem in pred tablo, ki je obena kar na vojo. V casih, ko so portugalske kolonialne oblasti še neomejeno vladale v deželi, je dobilo osvobodilno vojsko 2000 mladih ljudi, PAIGC jih je v treh letih — in to v treh letih boja — izsolala že 4000, poroča Gérard Chaliand.

ZDA

JOHNSONNOVI UJETNIKI

V dobro obveščenih krogih napovedujejo, da bodo poveljniki ameriških čet v Južnem Vietnamu verjetno kaj kmalu spremenili postopek z ujetimi partizani. Grožnja, da bodo ujetim ameriškim padalcem v Severnem Vietnamu sodili kot vojnim zločincem, je namreč prisilila Washington, da se je nekoliko zamislil tudi nad svojim dosedanjim ravnanjem z ujetimi štabi južnovietnamskega osvobodilnega gibanja. Doslej so te ujetnike brez izjema izročali saigonskim enotam, ki so potem ujetnike mučili, kot dokazujejo številne fotografije že kar tudi v prisotnosti ame-

Američana na ulicah Hanoia. »Nenadoma so opazili«

riških vojakov. Pred dnevi pa so v State Departmentu »nenadoma opazili, da je tako ravnanje v nasprotju z mednarodnim dogovorom o vojnih ujetnikih — na katerega se Američani toliko sklicujejo, ko gre za njihove pilote, ki naj bi prišli pred severnovietnamska sodišča — ki pravi, da država, katere enote ujamajo sovražnega vojska, pravno v popolnosti odgovarja za ravnanje z njim. In ko so se v Washingtonu tako nenadoma domislili, da pravzaprav ravnanje v nasprotju s konvencijo, na katero se sklicujejo, so takoj poslali v Južni Vietnam novo navodila. V prihodnje naj bi ameriške enote nadzirale saigonska taborniška za vojne ujetnike in tako preprečile grozodejstva in mučenja. Precej verjetnosti pa je, da bodo že v bližnji prihodnosti ameriške čete v Južnem Vietnamu imele lastna taborniška za vojne ujetnike, pa čeprav tega statusa uradno še vedno niso priznali ujetim partizanom.

UKRADENA KARIKATURA

Wilsonovi ukrepi za sanacijo funta niso v Veliki Britaniji zbudili ravno največjega navdušenja. Ker bo zdravljenje šlo več del na račun potrošnika, je Papas v »Manchester Guardianu« tako karikaturu pospremlil ukrepe liberalistične vlade.

ART BUCHWALD

C.I.A. POVSOD (TUDI V ŠOLI)

CIA je povsod: protivohunska agencija je organizirala mrežo svojih agentov in jih raspredla po vseh kotičkih naše domovine, tako da jih je moč videti prav povsod, kako organizirajo državne udare. Celu na michiganski univerzi. Rektor je, na primer, izjavil, da nima nič zoper CIA in da ve, da so med študenti tudi agenti, da pa po njegovem mnenju to ni nič hudega. Ko sem za to zvedel, sem se odpravil, da bi si zadevo ogledal kar na kraju samem; in tako sem lahko slišal tale pogovor med študentom in profesorjem. Profesor: »Gospod Green, ne gre mi v glavo, zakaj ste mi izročili ta kos belega papirja.«

»Ampak profesor, kaj je z vami? Mar ne poznate nevidnega črnila?«

»Nevidnega črnila?«

»Tako je. Zmanjkalo mi je črnila v peresu, tako da sem moral pisati z drugim. Ovlažite list z vodo in videli boste, da je moč razbrati prav vse.«

Potem ko je profesor zmohol list, je začel brati: »Zelo zelo nenavadno: da, prosim, zdaj je moč brati: zink vladna zank in sunk višje zank šolanje zenk. Le kaj je z vami?«

»Je že prav, profesor, treba je prebrati eno besedo, drugo pa izpustiti.«

»Ne razumem.«

»Saj verjamem, ampak mene so jani tako učili pisati.«

»Razumem. Poslušajte, Green, zdaj pa si ne delate zapisikov med predavanji?«

»Vidite to kratvratno iglo, profesor? To je mikrofoni in radijski oddajnik, oba pa sta povezana z magnetofonom v moji sobi. Nobene potrebe ni, da bi si delal zapiske.«

»Zanimivo. Ampak med zadnjo šolsko nalogo sem vas videl, kako fotografirate naloge svojih kolegov z nekašno mikrokamero.«

»Res, moral sem malo vaditi, da ne pozabim. Veste, za čas po diplomi so mi obljubili službo pri Xeroxu, saj veste, v tovarni, kjer delajo kopirne aparature.«

»Sila zanimivo. Zakaj pa ste mi poročilo o trimesečnem študiju naredili kar na mikrofilmu?«

»Je v tem kaj slabega?«

»Nič, seveda, toda spraviili ste ga v bučo na vrtni nekje za kapelo. Jaz pa prav gotovo nimam časa, da bi preiskal ves vrt.«

»Moč navade, gospod. Oprostite, se stanek imam s slom, hočem reči z dekleto iz naše študentske bratovščine. Je še kaj važnega?«

»Je, Green. Niste izdelali.«

»V vašem predmetu, gospod?«

»V CIA.« Profesor potegne iz žepa izkaznico tajnega agenta. »Vaš predstojnik sem, gospod Green, jaz vodim mrežo v tej šoli, vi pa ste šli na Ilmanice kot šolarček.«

»Nemogoče. Kako vendar?«

»Ugotovljeno je, da dela dekle iz bratovščine, s katerim odhajate vsak večer ven, za študentsko zvezo zoper ameriško intervencijo v Vietnamu. Ugotovljeno je tudi, da vas od prvga trenutka dalje izkorišča v svoje name.«

»Kako je to mogoče?«

»Oglejte si natančneje zapestne gumbe, ki vam jih je podarila, gospod Green.«

»Hudiča, hudiča, radijski oddajnik! Človek se res na ničogar ne more več zanesti.«

IVAN HMELEK: PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

MARŠAL JOFFRE JE OBSODIL

TAKI SO BOJI NA DOBERDOBU

Aležij Res se spominja v svoji knjigi »Ob Soči« s podnaslovom »Vtisi in občutja — iz mojega dnevnika«, ki je izšla v Trstu že leta 1916, torej med najhujšimi boji na soški fronti, dramatičnega nočnega spopada na doberdobski planoti. Takih prizorov je bilo v vsaki ofenzivi mnogo, marsikateri pa se je odigral tudi v premoreh med velikimi bitkami, ko je vladal na bojišču »relativni mir«. Preprost, nekoliko literarno obarvan opis nam dobro pričara grozljivo vzdušje tiste kraške noči.

»Noč. Južna, sanjava, zvezdna noč. Vse mirno je bilo. Vas pod nami je že zaprla trudne oči in erički so se oglašali s polj v globini. V ozadju nekje so se oglašili z molitvijo naši možnarji: zapazili so premikanje sovražnih čet.

»Zbirajo sele so si šepetali moji ljudje. Pomnožil sem straže in jih razposlal nizko pod hrib. Ležali smo in čakali. Nad nami so migljale zvezde kot žarčice cvetice na črnem, brezmejnem travniku tako blizu, da bi človek iztegnil roko in si jih natrgal. Širok val žarnice (žarometi, op. p.) je prerezal z daj pa zdaj nenadoma temo, magična luč je lizala po skalovju nad nami. Nato zopet tema.

Izza skale je stopil star črnovojniški četovodja.

»Gospod praporščak, gredo!« je šepetal. A slišal so ga vsi.

»Gredo, gredo!« je šlo od ust do ust. »Pripravite se za boj!« sem zaukazal in telefoniral v ozadje, da se bliža sovražnik.

obsuli gozd in zadnje vrste z uničujočim ognjem šrapnelov.

Prve laške vrste so prodirale naravnost proti moji postojanki. Kakih dvesto korakov pred nami so se hipoma razvrstile v dolgo, gosto črto, iz katere je prodril klic: »Brüder, nieder die Waffen!« (Bratje, odvrite orožje! — pokus sovražnikov, da bi ceneje osvojili ozemlje ali vsaj za trenutek zmedli branilce, op. p.)

Bosanski častnik na moji levi pa je zaklical:

»Abhasso! Hura!« (Dol! Hura!)

In črta Bosancev se je pomaknila v razdaljo petdesetih korakov od laške vrste, ki se je vedno bolj gostila, kajti borov gozd je biljuval neprestano nove čete. Vid sem, da je skrajni čas za napad. Telefoniral sem častnikoma na desni in levi, naj prodiramo. Pritrđila sta.

»Naprej!« sem zaklical.

»Hura!« je zavpil star četovodja.

»Hura! Hura!« se je odzvalo z desne in leve v noč.

Krčevito smo stisnili puške in z nasajenim bajonetom smo se spustili po hribu navzdol proti sovražniku, ki nas je mirno čakal. Sele, ko smo bili deset korakov pred njim, je začel besno streljati. Nič zato!

»Naprej! Naprej!«

Par orjaških skokov in že smo zadirali bajonete v laška telesa. Že je brizgala gor ka kri po obleki, po rokah. Ze so rezali obupni kriki ranjencev nočno tišino. Razvila se je strašna borba moža z možem. Začvenketal je bajonet ob bajonet, po glavah so treskala puškinsa kopita, po obrazih so bile železne pesti, po tleh so se zvijala trupla. Nevzdržno kakor plaz, so valili naši fantje laške čete preko čeri, skal in trupu v dolino, Lahi so se umikali v redu, dokler ni nastalo neko gibanje v njih:

»Ne v smrt! Nazaj!« je nekdo zaklical in zbežal. In za njim je vrzel drugi puško proč in tretji in četrti ... stoti. Stal sem na skali in streljal za njimi. Pred menoj je ležal ranjen laški stotnik. Videl sem njegov okrvavljen in od dima ocnel obraz.

Z levico je pritiskal na prsi, iz katerih je curjala kri, z desnico je ponujal našemu sanitežju zlato uro in prosil s tihim glasom malo vode. Naš sanitežec se je sklonil k njemu, nastavlil steklenko na usta, mu spraviil uro zopet v žep in ga nesel k obvezovališču.

»Angelo mio! Angelo mio!« (Moj angel!) je še dahnil komaj slšno stotnik in se onesvestil.

Daleč doli pa so bežali Lahi, razbiti in razkropljeni, sekani od naših bajonetov, prepro kupov mrtvecev in letali kot bližni na vse strani: pod naše žične ograje (zaprake, op. p.), pod ogenj strojne, v lastne rezerve, a mi smo jih kot besni podili, prebadali in bili, dokler niso prišli v varno krite lastnih jarkov ...

»Taki so boji na Doberdobi.« mi je rekel prijatelj praporščak. »Isti prizori se ponavljajo dan za dnem, noč za nočjo. Mistim pa, da je za vse tragiko tega najstrašnejšega bojišča težko najti besede.«

na vse strani: pod naše žične ograje (zaprake, op. p.), pod ogenj strojne, v lastne rezerve, a mi smo jih kot besni podili, prebadali in bili, dokler niso prišli v varno krite lastnih jarkov ...

»Taki so boji na Doberdobi.« mi je rekel prijatelj praporščak. »Isti prizori se ponavljajo dan za dnem, noč za nočjo. Mistim pa, da je za vse tragiko tega najstrašnejšega bojišča težko najti besede.«

PRED ČETRO OFENZIVO

Tisti slab teden premora, ki sta ga imele obe sovražni vojski na razpolago, ni zadostal. Komaj so utegnili popraviti nekaj jarkov, komaj napisati nekaj žičnih ovir, poskrbeti za ranjence in bolne, pripeljati hrano v prve vrste, zamenjati ne-

kaj izrabljene opreme, morda dopolniti nekaj zdesetkanih enot. Kaj dosti več ni bilo mogoče storiti.

Obe vojski sta dočakali začetek nove, četrte ofenzive v precej žalostnem stanju. Ogromne izgube, ki sta jih utrpeli v tretji bitki, še zdaleč niso bile nadomeščene, za dvig morale je šest dni premalo, saj se nihajo komaj oddahnje, saj komaj za silo nehajo misliti na vse strahotne krvave prizore iz spopadov in na množino v najhujšem boju zorelih tovarišev. Toda italijansko poveljstvo je sklenilo kovati železo, dokler je bilo po njihovem mnenju vroče in tako niso dovolili avstroogrski armadi, da bi se oddahnila, si pocelila rane, nadomestila uničeno vojno tehniko in nadomestila izgube, skratka, da bi se kakorkoli opomogla ali celo okrepila.

Na glavno bojišče, ki so ga zdaj zožili s tem, da so na severu pri Tolminu in Sv. Luciji (Mostu na Soči, op. p.) skoraj mirovali, so napotili Italijani precej manj čet kot v prejšnji bitki, komaj kakih sto šestdeset bataljonov. Tem se je postavilo po robu vsega sedemdeset bataljonov avstrijske vojske. Tako močno so se poznale žrtve iz bojev v tretji ofenzivi in tako malo časa in možnosti sta imeli obe vojski, da bi se okrepili in pripravili.

Zamisel italijanske ofenzive je bila povsem podobna zamisli prejšnje: samo nad obeh armad so zamenjali. Zdaj naj bi levo krilo II. armade samo demonstrativno napadalo pri Tolminu in samo navidezno napadalo Banjško planoto, na gori-

škem mostiču pa naj bi to pot šlo zares. Prav tako naj bi desno krilo III. armade samo demonstrativno napadalo, glavna in levo krilo pa naj bi odločno podprla napad II. armade na Gorico. Torej sta bili odločilnega pomena akciji notranjih kril obeh italijanskih armad.

Nacht je bil preprost: 4 divizija italijanskega II. korpusa ter II. in 12. divizija VI. korpusa naj bi napadli črto Oslavje—Podgora, torej greben, s katerega je mogoče obvladati Gorico. Bolj na severu, pri Plavah, naj bi 3. divizija dokončno zavzela Zagoro, potem pa naj bi priskočila na pomoč, kjer bi bilo potrebno.

10. novembra 1915 se je ob 10. uri začela na vsej fronti četrta italijanska ofenziva.

FRANCOSKI NASVET: BREZ SENTIMENTALNOSTI!

Komaj tri ure so grmeli Italijanski topovi svojo basovsko sklado in že so porabili toliko streliva, kot v prejšnjih bitkah za mnogo daljše obstrlejevanje. Streljanje je bilo nenavadno gosto in hitro. Vendar je premalo omečalo sterna in tako so se prvi siloviti pehotni napadi na Krasu in na goriskem mostiču razbili ob nič manj silovitih protinapadih branilcev. Bitka za Oslavje, bitka za Podgora, za Sabotinova pobočja, za Sv. Mihael, za Grizo in Kras je valovila sem in tja, brez uspeha za eno ali drugo stran, če ne štejemo za uspeh potoke prelite krvi in kupe iznakaženih mrtličev.

Medtem ko na teh dotlej neznanih bregovih in gmajnah krvavi na desetotisoče mož, pa sepletje v italijanskem frontnem zaledju črna pogorjanja. V Udine (videm) je prišel v prvih novembrskih dneh na obisk francoski maršal Joffre, zmagovalca na Marni. Kot zaveznik in strateg

GORZ. Sodobnohofo.

26.000 DOLARJEV ZA REŠITEV SVETA

Vsemu nakljub se zdi dvomljivo — celo zelo dvomljivo —, da se bo vietnamska vojna končala s ponižnimi dobrimi deli gospoda Morihiro Matsuda, čeprav Matsudov »mirovni načrt« ne izveni prav nič bolj omejeno kot nekateri predlogi, ki so jih postavili svetovno znani diplomati. Morihiro, ki je po poreklu Korejec in upravlja v Tokiu podjetje, katero po pošti pošilja naprave za razvijanje mišic, je svoj načrt razkril tako, da je brez obotavljanja plačal 11.184 dolarjev za dvostranski oglas v »New York Timesu« 23. maja letos in točno mesec dni kasneje za štiri strani oglasa v londonskem »Timesu« (kar je bil najdaljši zasebni oglas v dolgi zgodovini časnika, ki je imel oglaševanje do nedavnega na prvi strani). Morihiro ne bo užaljen, če se veselite ne bodo strinjale z njegovim načrtom. Tudi njegova žena se ne. Pač pa bo težko najti človeka, ki bi bral oba oglasa in ki ne bi hotel priznati, da je Matsuda pokazal, kaj je treba storiti za veličino posameznika potem, ko je položil na mizo 26 tisočakov (v dolarjih), da bi lahko videl svoje misli natisnjene.

Morihiro je nešolan človek — kar je moč hitro videti v njegovem pisanju (ki je poleg drugega v bistvu pravzaprav le oglas). Pri pisanju življenjskega dela se namreč ni omejeval na osnovno temo svojih razmišljanj, to je na težave v Vietnamu, marveč je na široko vpletal tudi druge zadeve, med njimi misli o kapitalizmu in komunizmu, vojni in vinjenem stanju, po-stu kot poti k duševnemu zdravju in o strahu pred smrtjo. Matsudov načrt se po vsem tem zdi na zahodu vzgojenemu človeku nekoliko čuden. Pravzaprav se zdi čuden tudi človeku, ki je vzgojen na zahodu. Morihirovi sosedje v jugovzhodnem Tokiu imajo moza za kar se da ekscentrična, čeprav mu tega doslej še niso povedali kar tako naravnost, kajti Morihiro je precej krepak.

Ekscentričnost je, kot kaže, Morihiro v krvi. Hoče namreč, naj bi Američani v Vietnamu zgradili »raj na zemlji« in vanj investirali 10.000 milijonov dolarjev, v zameno za to pa bi od Kitajcev dobili zagotovljene »stalne pravice«, medtem ko bi Čangkašek hkrati postal kitajski podpredsednik.

Precej dvomljivo je, ali bo Morihiro sposoben doseči svoj cilj, podobno kot so ga nekateri drugi zanesenjaki — denimo Kolumb, brata Wright ali morda tako kot francoski kuhar, ki je prvi spekel petelin na po burgundsko. Zanesljivo pa je moč trditi, da je dosegel tisto duševno stanje, ki je potrebno za to, da si bo prizadeval doseči svoj cilj s še bolj slikovitimi sredstvi kot prej naštetimi dobrotniki človeštva.

Morihiro ima 45 let. Rojen je bil v severni Koreji, toda na Japonsko je prišel že kot mladenič in spremljal svoje tate Sung Ho Sok v sedanjo Japonsko. Ko si je ob neki priložnosti ogledal nekoro korobor v ameriškem stilu, je bilo občinstvo nad dogajanjem na odru tako navdušeno, da je Morihiro ugotovil, da so Japonci sreli za teovadna orodja. Tako je začel prodajati naprave za razvijanje mišic in dosegel kar lepe uspehe.

Poročil se je (njegova ljubica 27-letna korejska žena Elko ima krojačnico in je zato, ne po lastni želji, prispelava denar za njegove oglaševanje) in postal ljubeč očka dvema sinovoma. Zdravemu sinu in Vesoljskemu fantu. Hkrati pa se je čutil dolžnega, da uporablja doseženo blaginjo tudi za filozofijo in kultiviranje duha. Zato je bilo potrebno, da se posveti ribolovu. Ribolov pa ga je pripeljal do tega, da je začel razmišljati o učinkovitosti, prvič, 30-dnevnega posta, in, drugič, spanju v krsti. Poskusil je oboje in ugotovil, da so posledice pomirjalno za dušo in spodbujajo duha. Tako je pravčasno uvidel, da ribolov vodi k razsvetlitvi duha in da bi bilo človeštvu mnogo boljše, če bi Mao, Kossigin in Johnson porabili več časa za razmišljanje ob bregovih rek.

Večji del Morihirovega esaja izraža njegovo lastno iskanje sreče, in prav to osvetljuje njegovo ekscentrično in včasih celo načičkano metodo razmišljanja. Na primer spanje v krsti.

Morihirovo oglas priporoča spanje v krsti vsakomur, posebno spanje v krstah, ki so opremljene z rdečo lučjo, da stano-

valca kar naprej opominja, da ga bodo po vsej priliki (seveda po smrti) sezgali. »Strah pred smrtjo je ljudem vrt največjega duševnega nemira. Takšna spartanska vaja naj ga reši strahu pred smrtjo.«

Morihirova navezanost na ribolov in na spanje v krsti je seveda povezana z vietnamskim vprašanjem: »Če v miru razmišljamo, začetno, da lahko slišimo stok in sočev ljudi, ki so bili ubiti ali ranjeni...« Da bi lahko storil kaj dobrega za te nesrečnike, se je Morihiro odločil raziskati svetovno politiko. Zato je prebral lepo število knjig. Japonski intelektualci — tako je ugotovil — imenujejo Američane »imperialiste«. Toda Morihiro ni našel nobenega razloga, ki bi dokazoval, da so Američani napadalci.

Vietnamsko vojno pa Morihiro obravnava tako: »Kdo je napadalec? ZDA ali komunistične države?« V odgovor na to promptno ugotovi: »Četudi bodo o tem vprašanju razpravljali še tisoč let, odgovora ne bodo našli.« Pot iz dileme je po njegovem mnenju v napori, katerih cilj je odstraniti »seme nesreče«. In če bi Amerika, »zavedajoč se te navedene resnice,

dala svojim vojakom v roke lopate in krampe namesto kemikalij in napalnih bomb ter začela v Vietnamu graditi raj na zemlji, bi ti vojniki spet postali preki. pevačji jankaji, in Vietnamci bi jih prosili, naj ostanejo, dokler jih je volja.« Po njegovem mnenju bi imelo to tudi določne praktične posledice, ker je »nečestice, da bi predsednik Johnson poklical čete iz Vietnoma... Če bi predsednik to storil, bi bile ZDA videti šibkeje od Vietnoma in ameriška oporišča na Japonskem bi napadli uporniki.«

Njegov opis »raja na zemlji« je privlačen, čeprav je naiven: »Nobenih davkov ni. Hrana, obleka in stanovanje so zastopni. Skoraj nobenih virov nesreče ni. Prebivalci bodo izdelovali hrano in obleko, upravljali bolnišnice, sole, tovarne, restavracije, bazene, kmetije in pastirke. Vlada bo imela lepe dohodke od upravljanja raja. Prebivalci... bodo živeli v razkošnih stanovanjih, ki bodo imela malo večje sobe v evropskem stilu in malo manjše v japonskem. Priporočljivo je spati izmenično v evropski in japonski sobi, kajti to dobro vpliva na duševno zdravje.«

IVAN HMELEK, PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

GORICO

naj bi z nasvetom pomagal izpeljati italijanski strateški plan iz slepe ulice. To seveda ni bilo lahko, saj prav dosti možnosti zdaj, ko so že davno zamudili nešteto ugodnih priložnosti ob začetku sovražnosti, ni bilo več. Vendar si je maršal Joffre ogledal položaj na bojiščih in se precej časa pogovarjal z visokimi italijanskimi častniki. Vse bolj je spoznaval, da Italijani načrtujejo in vodijo vojskovanje vse prej kot po sodobnih načelih in potrebah.

Maršalu Joffreju se zdi škoda neštevilnih žrtev, ki so padle in se padajo v bojih za gorisko mostišče. Saj ne, da bi se mu vojniki smilili — za to čustvo visoki častnik ne sme imeti razumevanja — ampak lahko bi jih koristneje uporabili kje drugje, pod pogojem, da bi bili živi seveda. Saj so Italijani francoski zavezniki, ne bogve kako iskreni in koristni, ampak kljub temu bi lahko pomagali skupni stvari bolj, kot pomagajo s to sicer junaksko, a neučinkovito, zastarelo vojno.

Zato je pokazal s prstom na večjo temo: liso na zemljevidu in vprašal: »Zakaj na tukaj ne udarite? Zakaj prizanašate pri tu?«

Italijanski štabni častniki so se spogledali: tukaj, Gorico, ta dragoceni biser, ki ga je general Cadorna želel pokloniti Italiji v vsem sijaju, naj bi porušili? Pa vendar ne!

Maršal Joffre neumorno razlaga: za čustva ne sme biti prostora v vojakovem srcu. Pogledajte! Obramba Gorice se naslanja na dobro oskrbovano, urejeno, vojaškim potrebam prilagojeno in celo mesto za seboj. Poleg tega pa ima tam fronta še izredno zvezo čez soške mostove. Torej je v prihodnje jasno, kaj je treba storiti: proč z mostovi in z granatami po Gorici! Ko bo mesto samo še kup razvalin, braničeva poveljstva ne bodo tako lahko vodi-

la operacij kot doslej.

Vendar so se Italijani še enkrat izkazali. Vedeli so, da ima visoki gost prav in odločili so se ravnati po njegovem nasvetu. A še prej so napravili prav človekoljubno potezo.

TUDI GORICA NI UŠLA USODI

Sovražno poveljstvo je vedelo, da so skoraj vsi prebivalci ostali v mestu. Zato so sklenili zmanjšati nepotrebne žrtve med prebivalstvom, pa čeprav za ceno prenečenja večje škode in morebitne zmede v sovražnikovem neposrednem zaledju.

Zato so najprej poslali nad mesto letala. Z njih so se vsipali oblaki letakov, ki so pozivali civilno prebivalstvo naj beži, ker bodo morali iz vojaških razlogov Gorico obstreljevati. Koliko žrtev so Italijani s tem prihranili, ni znano, gotovo pa mnogo, saj so ljudje takoj začeli bežati, čeprav je bilo kaj malo možnosti. Vse je bilo namenjeno fronti, pa ni bilo niti zadosti vozov, niti voz ali kamionov za civiliste, ki so se umikali. Tako se je večina prebivalstva umaknila kakor je vedela in znala, pretežno samo z najnujnejšimi. Vse drugo je ostalo v Gorici in čakalo na strašni dan.

Alojzij Res opisuje dogodke tistih dni s pretresljivo prizadetostjo:

»Jasno nebo se je razpelo nad Gorico in zvezde so se gorele, ko je dne 18. 1. m. (novembra, op. p.) točno ob petih zagrmelo za goriskim območjem (mostiščem, op. p.) nešteto laških topov in pričelo bruhati železo in ogenj na še speče mesto. V divjem plenu so vreščale in žvžgale granate

Granate niso izbirale. Porušile so tudi gorisko nadškojsko palačo.

skozi nočno tišino in treskale in udarjale na hiše, ki so se sesedale z grmenjem in bobnenjem. Na ulice so padali deli streh, zidovja, oken in ometa, kot ob potresu. Vines so žvenketale razbite šipe in čepnice kuhinjskih posod in drobci granat, kamenja in opeke so deževali na strehe in udarjali na okna, na hodnike in na kamniti tlak.

In že ob sončnem vzhodu so švigali proti nebu goreči jeziki in oblaki črnega, zamazanega dima so se valili nad mestom.

Nepopisno žalosten pogled se mi je nudil po ulicah, ki so bile posute s kamenjem, opeko, železnimi in steklenimi drobci. Raz hiš so viseli odbiti žlebovi, razbite polknice, otrgane električne in telefonske žice. Velike odprtine so zjale iz mrtvih hiš in kazale opustošena stanovanja z razbitim pohištvom. Strgane zavese so mogle na cesto in plahute v vetru, kakor zastave. Zdalj pa zdaj sem skočil preko ogromne jame, ki jo je skopala granata sredi tlakovane ulice. Priletela je s silovitostjo močjo, zakaj daleč naokrog je frčalo kamenje, zemlja in grušč in odbijalo

omet, prebijala železne rolete trgovin in razbijala vrata in okna. Tu pa tam so prihrščale ogromne 28 cm granate in razklesčile tudi dvonadstropne hiše kot igračke do tal...»

...Bele, mesečne noči so bile na Gorico gorko, luč v ostrih konturah so padale črne sence in risale preko raztrtih hiš in razdejanih ulic temne pošasti. Gola so strela postopaj v noč, skozi razbita okna je sijala mesečna in umična stanovanja in nad mestom je ležal svet požara, da je gorilo nebo rdeče in krvavo.

Tedaj so se izville iz črnih senc temne postave ljudi in z vozikom, na katerem je bilo naloženo nekaj eun, posode in otroci, so hiteje iz razdejane mesta v svet neznanokam, da le rešijo golo življenje. Odrasli otroci so šli za vozom, tudi oni obloženi s culami in najpotrebnejše obleke.

In kakor pred šestimi meseci, so romale cele procesije v tih, nebo noč in kakor pred šestimi meseci so se ponavljali obupni prizori, gorja in trpljenja polni.

Dalje prihodnjic

Erzbischöfliches Palais in Gorz.

Pred osvoboditvijo so nacisti zažgali vrsto dokumentov, vendar jih je nekaj ostalo

DOPIS S ČEŠKOSLOVAŠKEGA

PODZEMELJSKA TOVARNA SMRTI

Hrib Bidnice pri Litomeřah v severni Češki je razkril svojo skrivnost: podzemeljsko nacistično tovarno, ki je bila tudi tovarna smrti.

Speerovo ministrstvo oborožitve je leta 1943 izdalo nalog, naj zgradijo v stenah tega hriba kakih 36 kilometrov hodnikov, v katere so potem naselili tajno vojaško tovarno »Richardwerke«, ki je imela tri organizacijske enote. V enoti »Richard I«, kjer se je firma Auto-Union skrivala pod imenom »Elsabe A. G.«, so delali avtomobilske in letalske motorje, osi za tanke in gonila za podmornice. V enoti »Richard II« je firma »Osrarn« iz Berlina izdelovala volframove in molibdenove žice in morda tudi posamezne dele za rakete V 1 in V 2 ter telefonske in druge telekomunikacijske naprave.

»Richard III« so ob koncu vojne še vedno gradili. Gradilo ga je podjetje Mineralöl Baugesellschaft iz Berlina, in to sprva z zaporniki iz Terezina, kasneje pa z interniranci iz koncentracijskega taborišča Flossenbürg. Bili so Albanci, Belgijci, Bolgari, Čehi, Francozi, Holanci, Jugoslovani, Italijani, Litvanci, Letonci, Madžari, Nemci, Poljaki, Rusi, Romuni, Grki, Slovaki in Spanci. Po nepopolni kartoteki je tu delalo 12.000 taboriščnikov, v resnici pa kakih 30.000.

Podzemeljski hodniki so bili podprti z betonskimi in lesenimi podporniki samo v nekaterih delovnih krajih. Zaradi tega se je pogosto usipalo. V stranskem hodniku še danes leži pokopanih pod sesutim stolpom 44 taboriščnikov, večina poljske narodnosti. Tod je moč še videti cementne vreče, žice, posodo in ostanke oblek taboriščnikov. Po pripovedovanju bivših taboriščnikov se je strop zrušil konec leta 1944. Zaradi nevarnosti pred zaplajanjem se sesesovi niso več upali spremljati internirance v podzemeljski labirint, ampak so jih vodili samo kapoji.

Razmere v podzemnem taborišču in tovarni so bile nečloveške. Interniranci so morali delati po 12 ur na dan, mučili so jih in trpinčili. Očividni, ki so preživeli te grozote, se še spominjajo imen nekaterih mučiteljev in nemških mojstrov.

Po pričevanju ujetega esesovca Alfreda Bornemana je komandant koncentracijskega taborišča v Litomeřah, obersturmführer Helling govornik: »Raje vidim sto ustrelenih kot pa enega ranjenega ali pohabljenega, ki ni za nobeno rabo.« Računajo, da je v tem taborišču umrlo in bilo ubitih kakih 12.000 ljudi.

V podzemskih katakombah so se zdaj pregrade iz opeke. Nemški napisi pričajo, da so bili tu laboratoriji, pisarne, kantina, umivalnica, oddelek za kompresorje pa oddelek za jamske svetilke. Rasna diskriminacija je prodrla celo v kopalnice in stranišča, ki so bila »für Deutsche« in ločena za »für Ausländer«.

Podzemeljska tovarna je bila spretno skrita. Vhod je bil komaj viden. K tovarni Richard je sodilo tudi koncentracijsko taborišče v bivši vojašnici. Podzemeljske katacombe so prežarevale skozi okna, ki so bila tudi sedemdeset metrov globoko in ki so vodila do zraka sredi polj. Načrt tovarne Richard, ki so ga našli, potrjuje, da je imela tovarna leta 1944 30 kilometrov hodnikov, ob koncu vojne pa že kakih 36 kilometrov. Nekateri so bili široki 6 do 12 metrov, dva do pet metrov visoke tovarniške hale pa so bile dolge desetine metrov. V najvažnejših hodnikih je obratovala ozkotirna železnica. Edina svetla točka za internirance in zapornike je bil 40 metrov globok vodnjak z dobro vodo.

Pređen so nacisti zapustili tovarno, so nastavili mine in odnesli do-

kumente, katerih del so tudi zažgali kar na mestu samem. Toda pri vsej svoji nemški pedantnosti posila je niso opraviili temeljito. Na tih nekdanje taboriščne pisarne so pozneje našli obžagne in tudi nekatere dobro ohranjene kartoteko z imeni zapornikov. Med njimi so bile tudi ženske, kot na primer osemnajstletna Nemka Erna Gross. Iz dokumentov z datumom 11. julija 1944 je razvidno, da so nameravali pripeljati v to taborišče 600 žensk iz taborišča Gross Rosen, in to na »izpopolnjevanje«. Statistika z 28. februarja pa ne govori več o nobeni zapornici.

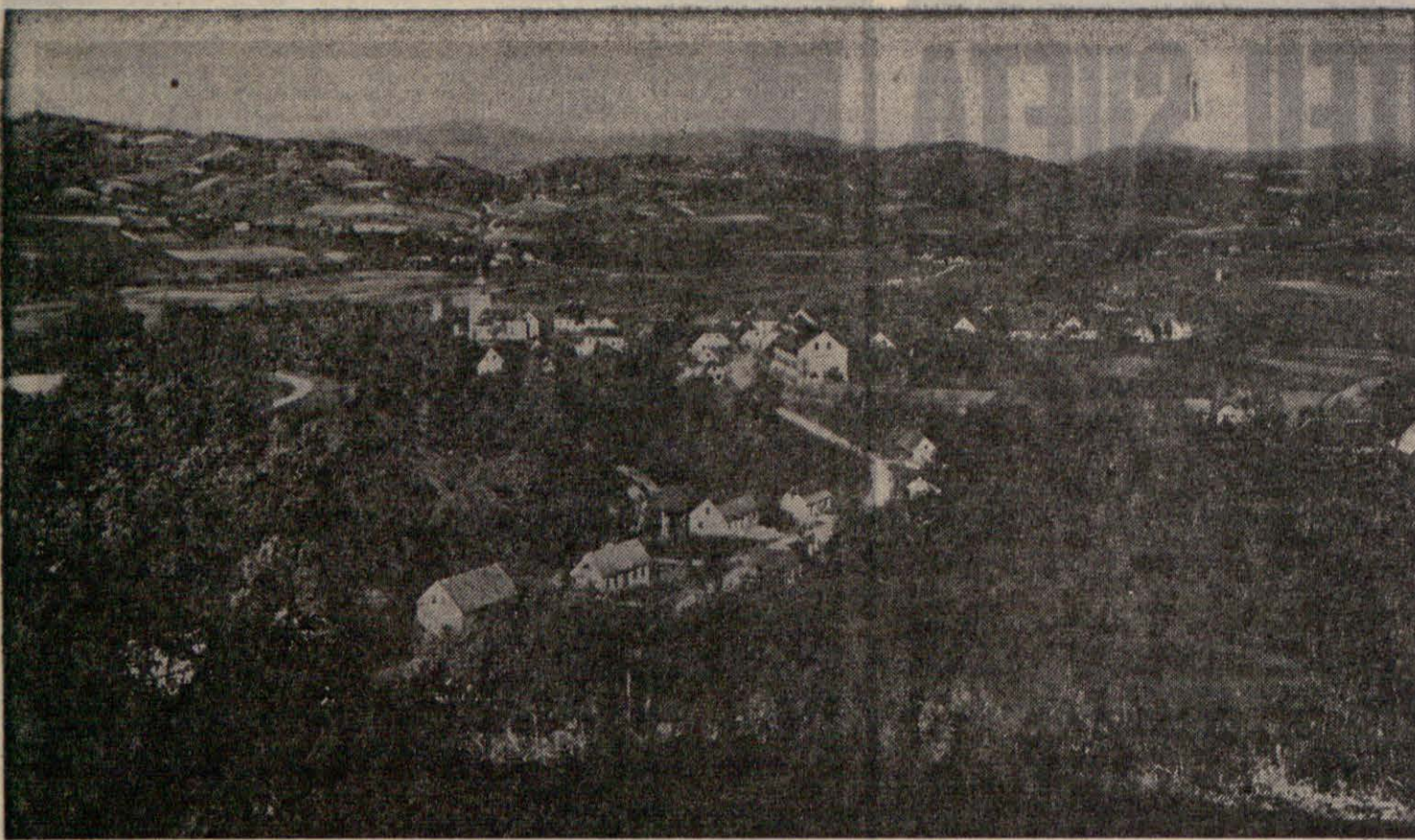
Našli so tudi osebne legitimacije nemških namestencev, vodilnega oseba. Po nekaterih podatkih jih je bilo tu 176, vseh nemških civilnih namestencev pa tri tisoč. Našji so kartoteko kakih 40 firm.

Nadžor nad podzemeljsko tovarno je imela organizacija Todt, Einsatzgruppe VII, s sedežem v Pragi. Vodil jo je poverjenik ministra Speera inž. Walter Schlempp, ki je pred tem delal v štabu Jäger v Berlinu. Štab Jäger je vodil proizvodnjo, ki je bila pomembna za vojskovanje. Inž. Schlempp še živi in dela v Frankfurtu. Pri gradbeni skupini Schlempp je bila tretja po vrsti izdana službena legitimacija na ime: inž. Heinrich Lübke, Berlin, Marienfelde, Emilienstrasse 16. Zdajšnji predsednik Zvezne republike Nemčije je imel napisano na službeni legitimaciji: »Pripada mojemu biroju. Mobiliziran je za pomembne naloge v interesu rajha. Zato mu je treba iti na roko v vsakem pogledu.« Njegova berlinska številka štaba Jäger je bila v telefonskem imeniku OT-Einsatzgruppe VII še julija 1944.

V bližini vhoda v podzemeljsko tovarno Richard je opekarna. Med vojno je še obratovala. Nekoliko metrov od visokega opekarniškega dimnika je firma »Auto-Union« postavila komaj opazno zgradbo. Krematorij. Pod zemljo je bil povezan z dimnikom opekarnice. Tako se je dim sežganih internirancev neopazno mešal z dimom iz opekarnice. Poslednje nacistične žrtve so v tem krematoriju sezgali 3. maja 1945.

Na pragu svobode je v Richardu ostalo približno 20.000 internirancev, med katerimi je razsajal tifus. Zaradi bojazni pred okužbo, strahu pred podminiranimi hodniki in zaradi prenehanja usipavanja sten in stropa se zlepa ni nihče lotil raziskave podzemeljske tovarne. Mnogo zločinov, ki so bili storjeni v podzemeljski tovarni, je ostalo nezakazanih. Od esesovskih stražarjev, ki jih je bilo 277, in mojstrov so jih ujele in postavili pred sodišče samo sedemnajst. Nedavno so spet našli nove dokumente in s temeljitimi raziskovanji iščejo še drugo dokumentacijo. Skrivnost ogromne podzemeljske tovarne bo slej ko prej razkrita.

»PRAGOPRESS«

Izlična pokrajina, kamor seže oko — Bistrica ob Sotli

LEPO JE V KOZJEM, TODA...

● nadaljevanje s 1. str.

Oddahneš si pri Resniku, edini gostilni v Kozjem, kjer se lahko tudi pokrepaš. Medtem pa se lahko tudi pogovoriš s frizerjem Milanom Bračunom, sicer predsednikom turističnega društva.

— Kaj je s turizmom tu v Kozjem? — vprašaš.

— Cesta, brez ceste ne bo nič! — odvrne. Kozjanski prebivalci ne molijo rok proč od turizma. Vedo, da je turizem danes ne le moderna reč, pač pa predvsem zaslužek. Za služek za predel, kjer ni drugega, kjer ni tovarniških dimnikov, ki so jih »zamučili«, kot pravijo, še tedaj, ko je bila občina v Kozjem. Zdej, ko je občinski sedež v Šmarju pri Jelšah, pa so na njih še tam pozabili.

— Zdej imamo v Kozjem krajevni odbor in postajo ljudske milice. To je vse. Včasih smo imeli občinsko sodišče in, verjemite mi, takrat je Kozje cvetelo, — pripoveduje prizadevi predsednik. — Sicer se glede avtocestnih zvez ne moremo pritoževati, toda cesta ni naklonjena klerikalnemu turizmu pri nas!

— Načrte pa imate?

— Zdej je v Kozjem trideset sob pri zasebnikih. Zeleni bi očistili ribnik na začetku vasi, pa nam ne gre od rok. Buldožer, ki je nekajkrat kopal, nam je skoraj ostal v blatu. Denarja ni in tudi ne pomoči od drugod. Če bi bil ribnik v redu, kar upamo, da bomo kljub vsemu dosegli, potem bi maršak turist prišel rad k nam... Tudi staro šolo, zdej zidamo novo, bi radi spremenili v gostišče s sobami. Ne vemo pa, kje bi dobili denar, — pravi predsednik in razpreta.

— Izletniških točk je na pretek. Vetrnik je lepa turistična zanimivost. Gostišče bi postavili tam gor. Pa še marsikaj, vendar brez ceste ne bo nič!

— Pa so kakšni obeti?

— To bi vam težko povedal. Naša občina je prebiska. Mislim pa, da nam od drugod ne pomagajo dovolj in da nas v tem predelu republika zapostavlja.

Nisem želel komentirati te ugotovitve in sem se raje zapotil v branje turističnega prospekta, ki so ga v Kozjem izdali še pred drugo svetovno vojno.

... Restavracija Podlinsk v Kozjem ima več urejenih sob za turiste, Penzion trideset dinarjev. Kuhinja izvrstna. Vsak dan se lahko dobi sveže mleko, maslo in sir. Vrt, električna razsvetljava, vodovod in avtogarazja. Pristna štajerska vina iz najboljših vinogradov. Kopalnice s kabinami brezplačno. Ležalniki stoli so ves dan na razpolago za en dinar odškodnine...

nuto, Rogoška Slatina, ki želi speljati del te vode v svoje zdravilišče, bi potrebovala za turistično piko na le petdeset litrov na minuto. Ostane torej še dvesto litrov zdravilne vode, ki bi šla sv. nič.

● V Podčetrku pravijo (in imajo deloma prav), da imajo gostinske in zdraviliške kapacitete in da je zato nesmisel, da bi v Podčetrku karikoli zidali.

● V Podčetrku pa pravijo, da bo »za vse kruha dovolj«. Za Rogoško in za Podčetrke. V Podčetrku so začeli graditi majhen lesen bazen (16x8 metrov), ki naj bi vsaj za prvo silo rešil turizem v tem kraju. Starega je namreč sanitarna inspekcija »izločila« zaradi neustreznih higienskih naprav. Otvoritev tega objekta, kot ga sami imenujejo, je poudarjena prizadevanj samih prebivalcev Podčetrka, ki vidijo v turizmu svoj napredek.

Lani so izvedli tudi anketno med bolniki, ki so prihajali doslej semkaj na zdravljenje. Od razposlanih anket so dobili 98 odstotkov odgovorov, ki govorijo o ugodnih zdravstvenih posledicah. Le štiri bolniki so izjavili, da jim zdravljenje ni niti škodovalo niti koristilo.

Ne glede na vse to lahko opazovalec reče: ● Naj so še taka naspornik med Rogoško in Podčetrkom, je pobuda ljudi v Podčetrku, ki pohvale vredna (leseni bazen so zgradili brez enega samega »družbenega« dinarja).

● V načrtu je še večji bazen, zidan, ki naj bi bil podlaga rekreacijskemu turizmu.

— Seveda, brez ceste Mestinje—Kumrovec tudi iz te moke ne bo moglo biti kaj prida kruha, — je dejal predsednik TD Franc Reunier.

Ta »nesrečna« Sotla

Strelišč od Podčetrka, bi lahko rekli, je Bistrica ob Sotli. Ni kaj reči, tudi tudi si prizadevajo, da bi turizem spravili na povprečni slovenski nivo.

Franc Reunier, predsednik turističnega društva v tem kraju, sicer pa gostinčiar na Gorah, je prav tako poln načrtov. Kraj, v katerem prebiva, mu je pri srcu, in kot je rekel, ga »srce boli, da ne morejo nikamor naprej«.

— Zakaj? — povprašam.

— Povsem preprosto: ceste ni! Kdo bo pa prišel semkaj, če ve, da bo učitil avtomobil? Kot odbornik občinske skupščine v Šmarju pa tudi ne morem ne vem kaj storiti. Rogoška je, povsem razumljivo, na prvem mestu. Včasih pa bi se dalo najti tudi kak dinar za naše kraje! Se vam ne zdi? Tako pa sprejemamo turiste s Hrvaškega, ki imajo do Sotle, kjer je republiška meja, štiri asfaltirane ceste! Vendar nikar ne mislite, da naša meja koga izmed nas, ki tukaj živimo, moti! Motijo nas bolj občinske meje. Glejte — pokazal je na svoj avtomobil — gostinja je še v občini Šmarje, avtomobil pa že sv Brežicah.

— Pa se prebivalci zanimajo za turizem? — Zelo, — je odvrnil. — Toda vsak se boji začeti, vsak se boji investirati, ker ve, da ni ceste in da zaradi tega tudi ne bo prometa. Nič ne pa toliko nima, da bi lahko kar tvegali!

Zadnje področje oziroma kraj na turistični mrtvi straži na tej poti je Bizeljsko. Komaj sedem kilometrov je od Bistrice ob Sotli in je prav gotovo bolj znano kot prej omenjeni turistični kraji.

Kdo ne pozna »bizeljsčana«? Dobro vinske kapljice, ki je že marsikomu odgnala težke misli in ga navdala z veseljem.

Toda Bizeljsko, bi lahko rekli, v turističnem pogledu spi spanje pravica, kot vsi drugi kraj od okoli. Pa naj bo spet cesta krivca!

Reg je, Bizeljsko je težko dostopno. Pravo sicer, da bodo zdej del ceste pri Bizeljskem asfaltirali. Če bo to res, je samo hvala vredno. Kajti Bizeljsko ima morebiti še največ možnosti za razvoj turistične delavnosti, za katero pa se za sedaj prebivalci ne zanimajo ne vem kako. Če bi namreč izkoristili v turistične namene le del opuščenihih zidanic, ki so posejane po prisojnih pobočjih vsenaokoli, bi imeli prav gotovo veliko koristi. Treba bi bilo nekaj teh zidanic za silo popraviti, jih oskrbeti z domačo jedajo in pijsko, in ni dvoma, da bi semkaj prihajali mnogi turisti, ki si žele v prijetnem, naravnem vinorodnem okolju odpočiti ip se razvedriti.

O teh pobudah ni bilo slišati ne med prebivalci niti na občini. Pravijo: Ni denarja! Turistično društvo v Bizeljskem pa je tudi na šibkih denarnih nogah.

Vendar, vzroki ne bodo le v tem. Prebivalstvo se še ni »ogrelo« za turizem, ker jih še vse prevleče industrija v Brežicah, Zagrebu in sosednjem Klanjcu.

Takole mi je dejal kmet, ki sem ga srečal v edini gostilni v Bizeljskem — na križpotju, ko je sbral dva deci:

— Ja, turizem je že lepa reč. Samo kdo pa bo prišel k nam? Vidite, kakšno cesto imamo, da ti še želodec iztresejo, če se pelješ z avtomobusom v Brežice.

— Pa ste že kaj kljub temu naredili?

— Na to vprašanje nisem dobil odgovora. Pa tudi drezal nisem o tem, ali bi bilo mogoče iz prelepega gradu Kunšperk, do koder je debelo uro hoda, kaj narediti.

Je in ostane: Bizeljsko je morebiti najslabše opremljeno področje tega kraja ob Sotli in Savi. In naj so občinski proračuni še tako neradodarni, bi morale pobude priti od ljudi samih. Turistična mana namreč ne pada z neba!

... Naj končam tako, kot sem začel: predel od Podčetrka do Kozjega, Bizeljskega in Bistrice ob Sotli bi lahko bil turistični eldorado, če bi:

● V Podčetrku, zgradili poleg majhnega, zdravilnega namenjenega bazena, še enega večjega za rekreacijo in če bi s krediti ali kako drugače opremili nekaj zasebnih sob, da ne bi gostje spalj po senikih in hlevih, tako kot pri Horvatovih, kjer spi tudi po dvestaj gostov v razpadajoči šupi.

● V Kozjem in Bistrici ob Sotli uredili ribnike in tako pritegnili ribiče, ki jih pri nas ni malo.

● Na vsem področju razvijali lov, saj so možnosti za to in marsikateri tuji gost bi pustil tu prenekarjevo devizo.

● Uredili nekaj kopalšč ob Sotli.

● V gostinjah dobili turist — izjeme seveda so, a redke! — tudi kaj toplega za pod zob in ne le dva deci in morda mrazilo klobo-so.

● V Prelaskem uredili podzemsko jamo, ki bi bila razen najstarejše lekarnice v Ojtmju gotovo zelo zanimiva turistična zanimivost.

● Na Vetrniku nad Kozjem uredili skromno gostišče; prav taško v gradu Kunšperku pri Bizeljskem.

Cakati zgolj na cesti bi pomenilo le zamujati čas, čeprav je na dani, da danes brez cest tudi ni turizma.

IZTOK AUSEC

KURE NA CESTI, GNOJNICA ČEZ CESTO

ZAKON JE DOBER, LE IZPOLNITI GA JE TEŽKO

Slišalo se je: v Lenartu v Slovenskih goricah je nekaterim kri zavrela. Občina jim je prepovedala rediti živino, pa kure in zajce. Pomislite, kmetiči kraj je Lenart, gospodje na občini pa bi radi, da bi jim v stanovanju po rožnem olju dišalo.

»Kaj pravite na to?« nam vprašal tajnico občinske skupščine v Lenartu, Vido Brumen.

Takole je pojasnila: »Nekoliko drugačnja je vsa stvar, kot ste slišali. Naša skupščina je 27. junija 1964. sprejela odlok o predelih in pogojih, ob katerih je dovoljeno gojiti domače živali v strnjem naselju Lenart. Ta odlok so voliči poprej sprejeli na svojih zborih. Odlok nikomur ne prepoveduje rediti živine ali domačih živali. V odloku je samo izrečeno, da se urede vodotesna pokritja gnojšč, betonske gnojnice jame in ograje na tekalšč za domače živali. Doslej je nekje teka gnojnica kar čez cesto, kure pa so se sprehajale tudi po cestah in resno ovirale promet. Leto dni smo čakali, da ljudje ustrezno odloku. Po tem času pa so sanitarni in veterinarski inspektorji izdali ustrezne odloke posameznikom, ki zakonu še niso ustregli. Kaznovani bi bili doslej nihče. Sicer pa je večina, vsaj 80 odstotkov ljudi, odloku medtem zadostila. Le kdor ne bo uredil gnojšč, gnoj-

nčnih jam in tekalšč, bo moral živino odpraviti.«

Tole se sliši nekoliko drugače.

Toda kmet pravi, da bolj verjame svojim očem kot gospodovi besedi.

Zato smo stopili po Lenartu in se razgledali po kmetičkih dvoriščih. Zares, nekatera so hudo zanemarjena. Vsepostojno belo, strojnele deske, kup kamena, na zanemarjenem dvorišču, kure, rakce, purani, kuro, v govejih hlevih so mizale krave, v svinjnikih pa so krki lili prašiči. Gnojnica se je po strnjem dvorišču stekala vsepostojno, samo v gnojnično jamo ne. To dvorišče ne more biti prijetno članom kmetičke družine, lahko pa je tudi le go podgan in boleznih. Drugje smo videli, kako so rakce ravnale kar po ulici, kure pa so se nespretno umikale avtomobilom. Če se nespretno umikale prebivalcev Lenarta ugodila odloku, potem je manjšina še dosti močnejša in odlok zares ni iz trje izvit.

Delavca, ki redi za svoje potrebe zajce, pa tudi nekaj kokoši, smo povprašali, kaj misli o odloku: »Mene odlok ne zadeva, saj imam vrt ograjen, zajci pa so tudi dobro spravljivi. Saj ne bi redil živali, če bi ne bilo potreba. Pri nas v Lenartu je slabše kot v velkem mestu. Kmetje jajca raje v mesto peljejo, kot

da bi jih nam kržanom prodali. Saj moramo imeti kako pišče.«

Kmet, katerega dvorišče je bilo dosti zanemarjeno, je povedal: »Na stanovanju volje oev so bili vsi kmetje proti. Rekli so, naj da občina kredite ali pa naj zniža davke, pa bodo uredili gnojšč in drugo.«

»Kaj pa boste naredili vi?« smo ga vprašali. Rok je že tako in tako potekel.

»Kako naj rečem,« se je izvil, »saj bi bilo prav, če bi pozidali vodotesna gnojšč. Toda takšna stvar stane milijon in več.«

Njegova žena je pristavila: »Pri nas so za davke pridni, vsako leto znajo na občini zapisati nekaj deset jurjev več.«

»Skoraj noben kmet še ni uredil,« smo zvedeli pri drugih hiši. »Rok je pretek. Davke pa imajo, pa bomo uredili.«

Zakon je dober, samo izpolniti ga bo bolj težko. Morda ne bo mogoče obsežna kmetička dvorišča takoj urediti po vseh načelih sodobne higijene, z nekaj dobre volje pa bi lahko pregnali res hudo zanemarjenost, ki zdaj ponekod zre s kmetičkih dvorišč.

Če pa se bodo na občinski skupščini v Lenartu odločili tudi za kazni in za prepovedi gojenja živine in domačih živali, bodo morali poprej krepko razmisliti o denarni zmognosti prizadetih.

Z. R.

PABERKI Z DOMAČEGA ROTO PAPIRJA

(ILUSTROVANA POLITIKA)

»TOVARIŠI! ČLOVEK NI ŽOGA!«

Crne gradnje so zdej gordijski voz, ki ga je treba v Novem Sadu presekat. Tako menijo na občini. Buldožerji so minuli teden že zrušili nekaj hiš v bližini centralne mlekarne in na Kisaški cesti, še tristo hiš pa je zapisanih enakih usodi. Toda ali so buldožerji in miličniki najboljša rešitev tega začaranega kroga?

Ze leta traja spor med novosadsko občino in graditelji črnih gradenj v predmestjih. Ker je bil generalni urbanistični načrt sprejet šele lani, graditelji niso mogli vedeti, kje naj grade. Bilo je mnogo takih, ki so prosili in prosili za dovoljenje, za lokacijo, vendar je niso mogli dobiti. Ker jim je bilo dovolj čakanja, so začeli vna črno. Zdej pa jim preti nevarnost, da jim bodo hiše zrušili.

Mnogo družin je zdej pod vedrim nebom. Draginja Nikolić je ležala na nekem pograda, nepremična, saj je bila pred kratkim operirana.

— To se je zgodilo zato, ker smo Ciganji! — pravi in nihče je ne more prepričati, da bodo rušili tudi drugim, ne glede na nacionalnost.

Mnogo ljudi je, ki so prišli iz vasi v mesta. Od vseh tistih družin, ki bodo v kratkem ostale brez strehe na posameznih področjih Novoga Sada, je vsaj eden zaposlen v industriji voivodinske metropole.

— Kako ste zgradili hišo? — smo povprašali kvalificiranega delavca Lazarja Bačkalića.

— Podjetje mi je pomagalo. Vzel sem tudi posojilo.

— Pa ste vedeli, da je vaša gradnja protizakonita? — Vedel sem! Vendar jaz spanje gradil nalašč na tem kraju, da bi se tako upiral oblasti. Ali verjamete, da sem si moral zgraditi streho nad glavo?

— V občini delajo drugo, kar mi govorniki! Kako bomo šli na delo? Naši možje delajo... — pravi Milinka Majski.

Komisija izvršnega sveta Vojvodine je razpravljala o črnih gradnjah in se odločila, da prepusti odločitve občini. Ta pa je odločno za rušenje.

Občinska skupščina bo pomagala prizadetim z nekaterimi olajšavami. Razen tega bo tudi podaljšala rok za rušenje na šest mesecev. Toda kljub vsemu ni nobenega upanja za pet tisoč hiš, ki so zrasle kot grobe po dežju v predmestjih Novoga Sada. Kaj bo s kakimi pet tisoč družinami novosadskih delavcev, tudi še ni znano.

(ILUSTROVANA POLITIKA)

PROPADLI »IZLET« RAZBOJNIKOV IZ KRUŠEVCA

Milčnik Borivoj Kocić je v Kruševcu kupoval cigarete. Pa je pristopila k njemu neka ženska in dejala:

Tovariš, zdej so šli čez trg neki oboženi mladenič in se venomer ozirali za seboj. Kot da so se nečesa bali...

Milčnik Kocić je bil stražnik v preiskovalnem zaporu v Kruševcu, kjer je bilo tudi šest znanih kriminalcev, ki so bili nedolgo tega zaradi zločinov obsojeni na daljši strogi zapor. Zaradi tega je uprava zaporov odredila, da je treba te zločince še posebej nadzorovati, saj so pred dnevi našli pri njih pilo, ki jim jo je nekdo izmed zancev poslal v zapor. Naši so bili tudi pisimo, v katerem je pisalo: »Bodite pripravljeni na beg. Zunaj vas bo čakal prijatelj z avtomobilom.«

Kocić je za vse to vedel. Zato je takoj pohitel proti zaporu. Vhodna vrata so bila zaklenjena. Pozvonil je, vendar se nihče ni oglašil. Odhittel je na TNZ in vse povedal dežurnemu uslužbenecu. S tajništva so se takoj napotili v zapore, kjer so na silo vmiolili vrata; stražarjev ni bilo na njihovih mestih. Pregledali so ves zapor in v neki celici so našli nezavestnega ključarja, v drugi pa stražarja. Jasno je bilo, da gre za beg. Postrojili so vse kaznjence in takoj ugotovili, da gre za tistih šest najhujših zločincev.

Kako je prišlo do tega?

Okoli 19. ure se je straža menjala. Službo sta nastopila Velibor Marković in Stojan Spasić. Čez pol ure je ključar odklenil vrata celice, v kateri so bili nekateri izmed teh zločincev, in jim velel, naj spraznijo nočno posodo. Medtem ko so trije opravljali to delo, je četrti dejal ključarju, da je bila večerja slaba in naj mu da konservo.

— Dobil jo boš, — je odvrnil ključar in odšel proti vitrini, kjer je bila hrana. Tedaj so ga za hrbtom zgrabili in vrgli na tla. Nezavestnega so zaklenili v celico. Drugi stražar je bil na dvorišču. Prav tako nepozorno so ga zgrabili in pobili na tla. Vzel so mu ključe in osvobodili še druga dva kaznjenca. Iz dežurne sobe so vzeli še dva avtomata in samokrese ter pobegnili, oboženi skoraj do zoba.

Kakih sto ljudi iz tajništva je iskalo begunce. Čas pa beguncem ni bil naklonjen, saj so bili kmetje na poljih. Mimo njih pa niso mogli neopaženi. Da bi laže bežali, so se razdelili v skupine. Dva izmed njih so že po dveh dneh našli v gozdu pri Goču.

Druga dva so kmetje videli pri vasi Velučje in so z vilami stopili za njima. Enega so ujeli, drugi pa jim je ubežal. Ujeteja so vprašali, kam so šli drugi trije. Povedal je, da so namenjeni k Moravi, da bi prišli na drugi breg.

Zasede so čakale. Dneve in noči. Slednjič so le dočakali razbojnike, ki so hoteli z zvijačo preliščiti vozilca, češ da so miličniki. Pa se jim ni posrečilo.

Po štirih dneh so se naposled je znašli pred naprjenimi puškami zasledovalcev. Ponovno bodo obsojeni zaradi napada na stražarje, zaradi tatvine orožja in bega iz zapora.

(NOVI LIST)

ŽELEZNIŠKI VAGON NA OTOKU

Na zahodnem delu Malinske, v naselju vikend hiš je zdej v rabi nov izrek: »Grem v vagon!«

Gre za pravi pravcati železniški vagon, ki ga je kupila in tudi postavila kmetijska zadruga v Malinski ter ga uredila v trgovino. Trgovci so tako s tem ustregli prebivalstvu, predvsem pa turistom, ki lahko zdej kupujejo živila tudi v trgovini. Prej namreč tega niso mogli. Vsi se strinjajo, da je železniški vagon kot trgovina tudi zanimivost; gotovo pa je, da je tudi edina taka trgovina na naših jadranskih otokih.

(POLITIKA)

VSI SMO RAZSIPNIKI

Nedolgo tega je prišel k nekemu Beograđaninu na obisk njegov brat iz Amerike. Ker se nista videla petintrideset let, ga je hotel brat kar najbolje pogostiti. Drugi dan zjutraj sta se namenila na trg. In medtem ko sta nakupovala zelenjavo in sadje, je kmetu prodajalca padla lepa breskva na tla. »Američan« se je sikonil, da bi jo pobral, a kmet ga je ogovoril:

— Nikar se ne trudite! Rodilo je tega toliko, da se gnoj delat!

— Eh, kaže, da ste bogatejši od Amerike, — ga je zavrnil izseljenec.

Podoba našega razsipništva se ne kaže le v posodah za odpadke na tržnici »Skadarlija«, kjer čistilci vsak dan odpeljejo vsaj t sto sadja in zelenjave. Podjetje »Smederevka« je samo v treh mesecih vrlo na gnojlišče 15 ton sadja, ob Donavi pa je pravecavo »pokopališče« sadja in vrtnin, kamor jih posamezna podjetja vozijo celo s kamioni. Kdo bi vedel, koliko milijard dinarjev gre tako vsako leto v nič. Če to ne bi bilo res, se ne bi dogajali tudi taki primeri, kot je naslednji iz Gorskoga Kotara.

V zadrugo je prišla neka kmetica in vprašala, kaj naj počne z mlekom, skuto in sirom, ki jih ima na pretek. Odgovorili so ji, da oni mleka ne morejo prodajati, ker se jim to ne plača. Kmetica je odšla domov in zdej hrani prašiče z mlekom in skuto. Pa tudi s sirom!

Toda če temeljiteje pogledamo ta problem, pride mo do spoznanja, da je vendarle največ razsipništva v mestnih gospodinjstvih. V navadi je pač, da kupujemo več, kot porabimo. Razumljivo je potem, da vrsto živil mečemo v smeti.

Neka gospodinja iz Beograda, ki je želela ostati anonimna, je dejala, da ji gredo najmanj štirje tisočaki na mesec v smeti.

— Mož in sin študent in jaz pojemo tri četrt kilograma kruha na dan. Sin je za počitnice, jaz pa še vedno kupujem po tri četrt kilograma kruha, čeprav ga z mojem ne pojema... Grem k mesarju in hočem kupiti 40 kg mesa. Mesar vrže odrezani kos na vago in pravi, naj kar vzamem pol kg, češ da bo mo doma sladko pojedli vse. In ker me je sram pretekati se za 10 kg, sem raje tiho in kupim.

Angleži imajo drugačen recept. Pri njih gospodinja, ne da bi pri tem karikoli hudega mislila, povpraša gosta, koliko krompirja naj skuha zaj. In tudi gostu se zdi to vprašanje povsem umestno in ni zaradi tega prav nič užaljen.

Dr. Aleksander Djaja, ki dela v inštitutu Srbske akademije znanosti za prehrano, je o vzrokih teh navad povedal tole:

Na trgu, v bolnišnicah, v gospodinjstvih in restavracijah gre ogromno hrane v nič. Naj, denimo, vsak Jugoslovjan vrže proč le po deset starih dinarjev, pomeni to škodo 200 milijonov na dan!

Spomnim se nekega primera, ko se je žnil sin mojeg znanca, kmeta iz vasi Varna pri Šabcu. Taka gostija niso pritejali verjetno niti rimski imperatorji. Prva dne je bilo na kosilu dvesto svatov, igrala pa je godba RTV Beograd. Jedli so in pili do nezavesti. Samo za juho so zaklali 250 kilogramov težko kravo. Čez nekaj mesecev je prišel ta moj znanec k meni s prošnjo: »Prosim vas, pomagajte mi najti zaposlitev za mojega sina! Gostija me je vrгла v dolgoročno, iz katerih se še danes nisem mogel izkapat.« Toda to so le redkejši primeri — pripoveduje Dr. Djaja. — Več stribi zbuja tisto drobno, neopazno razsipništvo po domovih. Pogledjte, kako to delamo: imam lovsko gaj, pa sem zaprosil prijatelje in znance, če jim bo ostalo kaj starega kruha, naj mi ga prineso. Toda po štirinajstih dnevih sem se jim moral lepo zahvaliti, kajti nabralo se je starega kruha za polno vrečo!

(SVET)

IMEL JE TRI STANOVANJA, BORIL PA SE JE ŠE ZA ČETRTEGA

Pred dvanajstimi leti je Stana Zorić, prvoborka in vdova po možu prvoborku, kupila hišico za 960.000 dinarjev, v Palackovi ulici v Beogradu. Se danes odplačuje dolg kljub skromni pokojnini 37.000 dinarjev.

Ker je bila nepismena, je delala kot nekvificirana delavka, da bi tako lahko preživljala svoje tri hčerke. Pred šestimi leti je Stana dosegla s pomočjo sodišča, da je dobila solivo v lastni hiši. Vanjo se je vselilo šest ljudi: dve hčeri, dva vnuka, zet in seveda Stana.

Medtem pa je v pritličju oziroma v dvosobnem komfortnem stanovanju stanoval upokojeni oficir in uslužbenec banke Stojan Nikolić, ki pa si je gradil lastno hišo. Ko je bila njegova hiša gotova, je Stojan nemudoma prodal eno trosobno stanovanje, druga je dal za lepo odškodnino v najem tuji ambasadi, v

(SVET)

DINAR S POTNIM LISTOM IN BREZ NJEGA

Dinar je pravzaprav sleherni dan na preizkušnji, — je dejal zvezni sekretar za finance Kiro Gligorov. Toda kakšna je danes njegova pot do konvertibilnosti?

Naš dinar je danes potuje čez mejo, večinoma legalno. Vendar dostikrat tudi ilegalno. V tujih bankah se pojavlja kot blago. Njegova cena raste pa tudi pada, kar je odvisno od ponudbe in povpraševanja.

Mi stalno ugotavljamo vrednost dinarja v Trstu, na Dunaju in v Zürichu, — je dejal svetnik Narodne banke v Beogradu Kosta Malešević. — Dinar je že povsem blizu paritete, zlasti zdej v turistični sezoni. Lani v tem času z dinarjem ni bilo tako. V glavni turistični sezoni je povpraševanje za našim denarjem vedno večje.

Toda naši državljani pa tudi tuji turisti »svercajo« denar čez mejo — pravi pomočnik direktorja uprave carin Ivo Bernar. — Samo lani je bilo kakih deset tisoč deviznih prekrškov in smo turistom od vzeli 226 milijonov 255.000 dinarjev in več kot 60 milijonov deviznih dinarjev. Letos marca, denimo, ko se turistična sezona še niti ni začela, smo odvzeli 26.617.000 dinarjev, od teh 373.000 dinarjev v tuji valuti.

Po besedah Iva Bernarja tudi tuji radi »svercajo« naš denar. Lani so cariniki okoli sedemstotim tujim turistom odvzeli kakih dvestaj milijonov dinarjev pri vstopu v našo državo in devet milijonov, ko so jo zapuščali.

Povsem jasno nam je, da potnik z ene in drug strani nosijo dinarje. Toda carinska služba nit fizično ni sposobna tega preprečiti, kajti treba je upoštevati, da na vrhuncu turistične sezone prestopi naše meje tudi do sto tisoč potnikov!

(VEČERNJE NOVOSTI)

ŽIV SKOZI TURBINO

Milorad Ikić, delavec iz Zrenjanina, je ostal živ po neverjetnem dogodku. Pred dnevi se je okol osemnajste ure kopal, nič hudega sluteč, v Kanalu tik pred vhodom v turbino. Velik vrtnec pa ga je prijel in ga potegnil vase. Podzemni hodnik, ki vodi do turbine, je dolg dvesto metrov in skoznj ga je nosi la vodna stihinja. Na srečo lopatice niso bile v pogonu.

Pravi čudež je, kako je Ikiću uspelo prebiti se skozi sicer nepremične lopatice, ne da bi bil pri tem kdove kako poškodovan. Voda ga je prinesla na sredo dila Tise, kjer je začel vpiti na pomoč. Vse se je zgo dilo v nekaj sekundah, kajakaša, ki sta bila prav te daj na Tisi, pa sta ga rešila.

Potem ko so mu dali prvo zdravniško pomoč, ga je zdravnik poslal domov.

SADNA ZADEVA

Solarji se učijo: stari Slovani so se hranili predvsem s sadeži, ki so jih našli v gozdovih in na ravninah. Ni se jim bilo treba mnogo truditi. Pustili so, da je sadje dozorelo, potem pa so ga pojedli. Nihče ni štel, koliko so ga pojedli. Nihče ga ni odkupoval, ne prevažal in ne delal kupčije z njim. Potomci starih Slovanov, vsaj kar se nas je zateklo v slovenske dežele, pa imamo rajše meso kot sadje. Stari Slovani so morali ubijati divjad, če so se hoteli mastiti z mesnimi jedmi, mi pa ga preprosto kupimo v mesnici.

Pa tudi dežela sadja smo. Le kaj vse nismo! Naši pradedje so zajemali učencost gojenja sadja iz Bleiweisovih »Novic, gospodarstvih, obrtniških in narodnih«. Začeli so gojiti najzlahnejše vrste sadja, skropili so ga, da ga obvarujejo pred zajedavci, obrezovali so ga in se veselili ob lepih sadežih. Sadeže so shranjevali v kletih in ohranilo se je daleč v spomlad, ko je zavrelo novo. Ze v osnovnih šolah so mladino podili v sadjarske in vrtnarske krožke in jim tako vzbujali ljubezen do vrto.

Marsikaj se je spremenilo. Z jablanami, hruškami, slivami in marelicami je preveč dela. Zato sodobni vrtnarji raje sade okrog hiš smreke, jelke, topole in okrasno grmičevje. Res je, da na teh drevesih ne zraste nič koristnega, toda v tem pogledu je sodobni človek, rumdim idealist. Ni mu mar materialnih dobrin.

Sade, dal se vedno je veliko ljudi, ki imajo sadje radi. Toda tu ima svojo veliko besedo moda. Sadna moda. Če je včasih gospodinja ponosno položila na mizo kosarico rdečih jabolok, jo je danes tega skoraj sram. Jabolka niso več moderna. Ker jih preprosto največkrat ni dobiti ali pa so hudo klavna. Če gospodinja danes kaj drži nase in na svojo gospodinjstvo čast, potem mora pač kupovati uvoženo sadje: pomaranče, limone in sadeže kot so kokosovi orehi. To je eksotično, bogato. Tovrstno sadje je sicer hudo drago, pa navadno tudi ne najbolj kvalitetno, toda kdo bi se spotal, če so banane še zelene ali

pa že gnile, če so pomaranče bolj podobne jajcem in če kokosovi orehi še niso dozoreli.

Sadnih dreves pa je pri nas še in še: štiri milijone jablan, milijon dvesto tisoč sliv in češkelj, več kot milijon hrušk, skoraj pol milijona breskev in prav toliko kešenj. In imamo še druge vrste sadnih dreves: skoraj 70.000 smokvev, 55.000 višenj, 47.000 marelic, 10.000 kutin.

70.000 ton jabolok pridelamo povprečno v enem letu. Trgovina na drobno pa jih proda le 4000 ton. Vse drugo gre v predelavo za sadje, zganje, pa za izvoz. Domača prodaja jabolok se je v zadnjih letih le neznatno dvignila. Pred desetimi leti smo jih prodali 3880 ton, zadnje leto nekaj več kot 4000 ton. Pomembneje se

je povečala potrošnja drugega surovega sadja.

Toda tudi jabolka uvažamo. V naših skladiščih se prhito postarajo, ovene in postanejo pusta. Zunaj pa imajo sadna skladišča primerno temperirana in jabolka so tudi spomlad sveža, kot bi jih pravkar utrgali.

Zakaj jemo pre malo sadja? Vzrokov je sto.

»Ne maram domačega sadja, ker je črvo.«

»Bi maral, pa je hudo drago.«

»Kje pa prodajajo takšno sadje, lepo prosim?«

Sedaj ni več tako kot pri starih Slovanih. Tisti, ki si zaželi sadja, ga ne trga po drevesih. Zanj ga utrga pridelovalec. Vlo-

ži ga v lesene zabojčke. Te odda zadrugi. Zadruga popelje sadje v trgovsko podjetje. Trgovsko podjetje ga uskladišči. Tipkarice tipkajo, pišejo, računamo, skladiščniki štejejo, sadje gnije. Delavci ga prebirajo. Sadje ima vsak dan večjo ceno. Več je gnilega, dražji so preostali kosi. Veliko podjetje odpošlje sadje naposled trgovini, ta pa še trgovini. Sadje se prodaja kot zlato. Pridelovalci se križajo, ko kdaj ugledajo prodajne cene.

Mnogi otroci v mestu ne vedo več, na katerih drevesih rastejo jabolka in na kakšnih marelicah. Mnogi mislijo, da raste vsakršno sadje na noveletnih jelkah. To so videli v otroških slikanicah. Učitelji bi jih zato radi popeljali na deželo, da bi videli, kako je z našo sadno zadevo. Toda poleti, ko sadje dozoreva, žal ni pouka. Treba bi bilo razmisliti, ali ne bi uvedli pouk tudi poleti.

Za sedaj je moderno jesti uvoženo sadje. Banane, pomaranče in limone. In dateline. Toda tudi z uvoženim sadjem so težave. Treba ga je umivati, lupiti, ogibati se pečka, celo gristi ga je treba. Koliko nepotrebnega truda! Zato je moderni čas odkril še boljše način. Uvoženo sadje v konzervah je že olupljeno in očiščeno pečka. Se bolj preprosto je spiti sadne sokove, zlasti pomarančne in slivne uvožene. Dragi so kot žafran, toda ne zahtevajo niti najmanjšega truda. Pa tudi tu je nekaj narobe. Treba je odpreti konzervo. To pa je že napor.

Zato znanstveniki proučujejo, kako bi mogli sadje zauživati v obliki sadnih pilul. Obeta se nam, da bomo že v bližnji prihodnosti nosili v žepu jabolčne, pomarančne in češnjeve tablete. Tako kot aspirine. Kako preprosto bo to. Šil bomo na primer kam na deželo na izlet, usedli se bomo v hladno senco pod kako jablano, pojedli jabolčno tableto in se smejali našim prednikom, ki so jedli še cela, surova jabolka. Paziti pa bomo morali, da nam z drevesa ne pade kako jabolko na glavo.

J. K.

Skrb matere čutimo

Čutimo jo v skladnem sožitju družine, v nežni navezanosti otrok, ki se z vsami svojimi majhnimi tegobami zatekajo k mami.

Čutimo jo v prizadevnosti, s katero se mati dan za dnem posveča svojim opravilom, v njeni želji, da bi vse pravilno negovala.

Čutimo jo v tem, da ne gre perilo z detergentom OSKAR NOVI. Ljubljano negovano perilo, čudovito belo in sveže dehteče.

SVEŽE BELO — OSKARJEVO DELO!

Posijte nam tudi vi najmanj 5 cekinov in uvrstili vas bomo v nagradno žrebanje, ki so marca, junija, septembra in decembra. Rezultate bomo objavili v Nedeljskem dnevniku in VUS-u.

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

● ELEKTRIKA NA VIČU

Z godbo in mirozvojem smo ob vsesplošnem navdušenju vpeljali električno razsvetlavo v našo farno. In vam je tudi razsvetljava to: tja do Kozarjev, Brda, Področnika in mestnega loga bi lahko našel šivanko v blatu. Vesplošne radosti niti to ne more motiti, da neboljena Nova vas po en večer ali dva ne dobi niti toka. Ampak mi smo brhane glave in smo si za take slučaje ohranili naše zakonito zajamčene petrolejke, ki nikdar ne odpovedo.

Jutro, 8. avgusta 1926

● HMELJNIKI SE MNOŽE

Hmelj je rastlina, ki naj bi se je kmetovalci, kjer je zemlja zato, poprijeli z največjo pridnostjo. Ne bojo se kesali. To je eden tistih sadežev, ki naj bi ga namestiti tam sadili, kjer žito ne nese dobička, pa je se ve, da svet pripraven za hmelj. Hmeljniki se sedaj tu in tam že množijo in se bodo čedalje bolj množili, in revnega kmeta, če se hmeljarstva le s pravim pridom poprime, v boljši stan povzdignil. Pri vpeljavi hmeljeve reje morajo pa kmetovalci na to gledati, da ga v take kraje zasade, ki so v zatiski pred hudimi vetrovi in na solncu, in kjer je zemlja ilovnata.

Novice, 8. avgusta 1866

● RAKETA V VESOLJU

Baloni brez pilotov, opremljeni z instrumenti, so dosegli do zdaj skrajno višino 35 km. Iztrelki debele Bertex (42 centimetrskih topov) so prišli celo 38 km visoko v zračno atmosfero in bi dospeli še višje, če bi bili izstreljeni v naprtilni smeri. V zadnjem času se mnogo peajo z izpopolnitvijo neke vrste rakete, ki naj bi ponesla registrirane aparate še čez višino 60 km, onstran meje, ki loči materijo od praznine. Če bodo poskusi uspeli, bomo kmalu dobili kaj več podatkov o tistih predelih naše atmosfere, ki nam je danes še povsem nepoznana tako v svojem sestavu, kakor pa temperaturi in električnih prilikah.

Jutro, 1. avgusta 1926.

TT IŠČE GOSTILNE S 5 ZVEZDICAMI

GOSTILNA KIRN V PODPEČI

V Podpeči pod Krimom, štirinajst kilometrov po asfaltirani cesti iz Ljubljane, ali dva kilometra od železniške postaje v Notranjih gorah, je gostilna, ki ni znana samo Ljubljancem in kajpak domačinom, temveč po vsej Sloveniji in v obeh sosednjih državah, saj je bilo o njej že dosti napisane v časopisih. Onkraj mostu čez Ljubljanico je v pritlični hiši gostilna že od leta 1905. Kirnovi jo imajo z manjšimi presledki že od leta 1933. In v tem času so si nabrali toliko izkušenj, da lahko ustrežejo še tako zahtevnim gostom. Včasih so bili stari gostje gostine »furmanji«, ki so vozili iz podpeškega kanneloma v Ljubljano, in pa kamnoseki, zdaj pa tjakaj zahaja rad vsakdo, ki ima možnost. Ni treba, da je gost motoriziran, saj se pred gostilno ustavi petkrat tja grede in petkrat nazaj grede avtobus, ki vozi v Ljubljano.

Gostilna slovi po odlični postrežbi in še boljsem posluhu za gosta. Njene specialitete so: domača salama. Porcija stane 500 dinarjev, na mizo pa jo prinesejo kar po domače, na deski s čebulo, paradiznikom in zdaj s papriko ter kajpak z ostrim nožem, da si jo lahko gost reže sam, kot se mu zdi. Malo manj kot 700 klobas narežejo gostom vse leto. Recept je skrivnost.

Druga specialiteta je postrv — bohinska zlatovšica, ki ji ceno odmerja velikost, porcija stane 400 do 600 dinarjev. Tretja specialiteta je porodniška juha. Imajo jo ob vsakem času vsak dan, stane pa 450 dinarjev in po njej zlasti radi segajo moški. Tudi Kirnovi bitke je specialiteta. Je takšen, kot piše v knjigah, da mora biti, vendar malce drugačen. Piščanec stane 2600 dinarjev, ker je domači, telečja ali svinjska pečenka 650 dinarjev, grahova bržola 700 dinarjev, govedina v solati pa 400 dinarjev.

Posebnost gostilne so tudi potica in domače »kremšnite«. Oboje imajo samo ob sobotah in nedeljah. Kos orehove potice z rozinami stane 200 dinarjev, kremova rezina prav toliko. Tri peke rezin naredijo in so tako dobre, da pol peke pojedo kar domača dekleta.

»Ga boste še en liter podrla?« vpraša Kirnov Stane tako nedolžno, da mu mora gost odgovoriti pritrdilno. Istrsko črno toči po 700 dinarjev, metliško belo po 600, metliško črno, ki ima sočen okus, pa po 700 dinarjev.

»Za ozemljenim imam domačo slivovko, za prebavne motnje pa domači brinjevec.«

Za boljše prebavo pa sta odlično nadomestilo za alkohol dva prijetna izleta: prvi do bližnjega znanega podpeškega jezera in drugi: sprehod na sv. Anu, od koder je lep razgled po Ljubljanskem barju. Na Rakitno je iz Podpeči 10 kilometrov, na Krim pa 16 kilometrov.

Edor pa omaga, so mu na voljo turistične sobe. Ni dolgo tega, kar imajo v šestih sobah trinajst modernih ležišč. Vsaka soba ima kopalnico s toplo in hladno vodo.

V celoti vzeto zasluži gostilna s senčnatim vrhom skupaj več kot pet zvezdic. In v čem je skrivnost uspeha? Stane Kirn in njegova žena Elsa dodata takole:

»Gostilna je lahko dobra samo toliko časa, dokler eden od domačih strže, drugi pa dela v kuhinji. Kuhinja mora imeti več kot prirsčen stik z gosti.«

Mimogrede naj povemo: gostilna »Kirn« v Podpeči je zaprta vsako sredo.

KAKO LAHKO BREZ 1. APRILA POTEGNETE LJUDI

THE FLYING STONES ALI VELIKA POTEGAVŠČINA

Senzacija! Senzacione!!! Senzation!!! Povsem preprost recept za zelo uspešno priveditev (zlasti za vaš žep):

Razobesite plakate — V ŠPORTNI HALI TIVOLI NASTOPA FRANK SINATRA!

Vstopnice 1000 in 2000 din.

Potem pa bo sosedov Joško pripovedoval pravljice...

Einmalig! Enkratno!!!

V nedeljo zvečer in nikoli več.

Upajmo...

Plakati so kričeči vabilni na veliko priveditev leta v Festivalni dvorani na Bledu. Veliki koncert vokalno instrumentalnega orkestra električnih kitar THE FLYING STONES!

Leteči kamni!

Na kričečih plakatih v hudo polomljeni italijanski, nemščini in angleščini za vsak primer ni pisalo, od kod so...

— In Stuttgarta ali pa Liverpoola?

Gledalci so kupili vstopnice po 800 in 1000 dinarjev in mačka v žaklju. Zal vstopnici ni bila priložena vata za ušesa. Dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička. Gledalci so se pripeljali s posebnimi avtobusi.

Bili so z — Jesenic. Nastopajoči, kajpak. Res — z Jesenic!

Imeli so rdeče satenaste srajce in, ker jim mama ni pustila nositi dolgih las, so si nadeli lasulje. Imeli so tudi električne kitare, ampak sploh ne vem, zakaj, ker tako in tako niso znali igrati nanje. Ob grmenju lastnih zvočnikov jim tudi morebitni posluh — če ga sploh imajo — ni prav nič pomagal, ker v peklemem truscu niti samega sebe niso slišali.

Bili sem torej na koncertu.

Tisto, kdo je fant in kdo je dekle, sploh ni več zanimivo, razen če bi uvedli športno stavo.

V dvorani je bilo, kot bi glavo vtaknil v kontrabas. Večje število nedolženih primerkov je med stoli na prehodu in pod odrom natepalovali histerično alegrijsko čustveno prizadeje afne v zadnjem stadiju rumene mrzlice. Eden izmed njih, v karirastem suknju in cucljem v ustih, se je spraval na oder in se po kolenih plazil okoli nastopajočih električarjev, ki so se pravkar učili brnkati na kitare.

Dvotretjinska večina v dvorani je z lastnimi glasilkami prevpila neuglašene strune pod visoko napetostjo in metala na oder ogrižke in zelena jabolka. Električarji so po odru pobirali jabolka in jih mimogrede še jedli.

Predlagam, da svoj orkester preimenujejo v LETEČA JABOLKA, ker bi tako vsaj delno upravičili svoj naslov. Če bodo še enkrat nastopili kot LETEČI KAMNI, najbrž tudi kamnom ne uidejo.

Nekajkrat jim je uspelo napraviti tudi kratak stik, in to je bilo edino, kar so ti si večer naredili dobrega za publiko. Mladi poslušalci so se v temi imenitno počutili.

Na srečo nastopajočih, ki so drgnili eno samo vižo, je bilo v dvorani nekaj fantov, ki so vsaj kitare znali igrati in so potem oni igrali do konca koncerta...

Na koncertu je bil tudi mlilčnik. Za vsak primer je ves čas stal pri zasilenem izhodu. Menda je bil zaradi gledalcev, pa bi bilo boljše, če bi bil zaradi tistih, ki so se spomnili privediti tak koncert. Bi imel vsaj kaj dela...

VEČ PROMETA — VEČ NESREČ V LJUBLJANI

ČRNI DAN NA PREŠERNOVI CESTI

Morda so take Prešernove ceste še drugod po Sloveniji, vendar mi tega ne vemo. Prav zato smo se odločili za ljubljansko Prešernovo cesto, ki je minuli ponedeljek — 1. avgusta — doživela svoj črni dan v prometni zgodovini.

Morda zato, ker je bil ponedeljek, morda zato, ker je bilo prvega v mesecu in se turistični nomadi namenjujejo na Jadranski rivierji, je bilo na Prešernovi cesti v Ljubljani v pičlih treh urah kar sedem prometnih nesreč: materialne škode, kot je zapisano v splošni prometni službi TNZ Ljubljana, je bilo za devet milijonov starih dinarjev. Na srečo človeških žrtev ni bilo.

Ura je bila tisti dan — ko se je začelo — točno 10:

- Na križišču Prešernove in Puharjeve ulice sta trčila osebna avtomobila — LJ 503-01 in LJ 255-64.
- 10:30: trčenje v koloni; poškodovana sta bila avtomobil z grško registracijo 18-73-15 in nemški avtomobil D-151.
- 11:25: veržno trčenje, pri katerem so bili poškodovani trije avtomobili — ZG 440-34, KR 29-72 in LJ 317-99.
- 11:45: veržno trčenje tovornjaka »TAM« LJ 369-00, nizozemskega avtomobila 501-36-03 in nemškega »peugeot« D 150.
- 11:50: trčenje avtomobilov KR 55-16 in LJ 211-26.
- 12:55: veržno trčenje avtomobilov

LJ 215-34, nizozemskega avtomobila NL 71-32 in nemškega avtomobila D 973.

- 13:10: trčenje avtomobilov LJ 70-80 in češkega avtomobila 39-43.

V treh urah torej kar sedem nesreč. Vse na relaciji Delavski dom — Trg mladinskih delovnih brigad.

Zares črni dan na Prešernovi cesti. Dan, ki bo ostal v spominu ne le voznikom, marveč tudi prometnim strokovnjakom. V pogovoru z njimi smo lahko izvedeli za vzroke teh nesreč. Takole so pripovedovali:

- Propustnost Prešernove ceste v Ljubljani (in ne le nje, marveč tudi Askerceve) sploh ni več zadostna. Zlati ne v konicah, ko nastajajo izredno dolge kolone vozil. Upoštevati pa moramo tudi tujski promet, ki se iz leta v leto (to nam kaže statistika) povečuje skoraj za sto odstotkov. Leto pa je bilo na naših mejnih prehodih avtomobilskih nomadov kar za 173 odstotkov več! Veste, kaj to pomeni?
- Če zdaj nekako »odpišemo« Prešernovo cesto, nikakor ne moremo mimo križišča, njegove (ne)urejenosti na Trgu mladinskih delovnih brigad! Če boste že pisali o tem črnem dnevu, bi bilo zelo lepo izvedeti, kdo je bil tisti, ki je prometno urejal to križišče in ga tako zakompletil.
- Kdo naj bi bil to?
- Pristojni organi, — se je glasil odgovor.
- Vendar bržkone niso neznan!
- Cestna podjetja in občini Ljubljana-Center in Ljubljana-Vič-Rudnik.

KJE SO APARATI MLADIH ENTUZIASTOV

Temu pravimo tudi tatvina

Rado Karo, študent elektrotehnike, doma z Vrnankega, nas je opozoril, kaj se je zgodilo skupini slovenskih tekmovalcev, ki so se udeležili zveznega tekmovalnega gibanja »Znanost mladine« v Beogradu.

Deset najboljših slovenskih srednješolcev, ki so bili izbrani na republiškem tekmovalstvu v fiziki in kemiji v Ljubljani, je odpotovalo na prav takšno tekmovalstvo v državnem merilu v Beograd. To je bilo jani poleti. Rado Karo je na zveznem tekmovalstvu predložil usmernik z elektrono, to je napravilo za stvarjanje izmeničnega toka v enosmernega, njegovi kolegi so predložili podobne aparate,

eden izmed njih celo srednjevalovni radijski oddajnik. Te naprave so tudi zgovarjale.

Po končanem tekmovalstvu, bilo je v nedeljo, ko je matematično-fizikalna fakulteta, kjer so tekmovali, zaprta, so odpotovali v Ljubljano. Beograščani pa so jim zagotovili, da bodo aparate poslali za njimi najkasneje v osmih dneh.

Po osmih dneh ni prišlo ničesar. Republiški svet Ljudske tehnike Slovenije je pisal v Beograd.

Nihče ni odgovoril.

Februarja letos je pisal Rado Karo v Beograd: »Minilo je sedem mesecev, vi pa mi ni-

ste vrnilli aparature in pismene naloge... S težkim srcem se moram ločiti od aparature, ki me je stala veliko denarja, še več časa.«

Nihče mu ni odpisal.

Pisal je tudi srednješolski profesor, ki je fante navduševal za takšno delo še v gimnaziju.

Niso mu odgovorili.

Aparat Rada Kara je delo štirih let, zanj je dal vsak prihranjeni dinar. Prav tako njegovi kolegi.

Ko se je profesor mentor oglašil v Beogradu, so mu rekli, da so aparate že poslali. Vendar mi niso znali tega z ničimer potrditi.

Mladi entuziasti so razočarani. Prijčkovali so več odgovornosti. Zvezni odbor gibanja »Znanost mladine« pa molči. Prejšnji mesec je bila že obletnica tega molčanja. V navadnem življenju pravimo temu tudi: tatvina!

OGLEDALO

BANKSOVA MREŽA SE NEDOTAKNENA — Vratar angleške reprezentance Gordon Banks doslej na SP še ni dobil gola. Na sliki: visok skok angleškega vratarja na tekmi z Argentino.

(»Delo«, 30. julija — podpis pod sliko na 10. strani)

Štiri dni prej je Banksova mreža v tekmi s Portugalsko v 82. minuti krepko pretresel Eusebiovo gol iz enajstmetrovke.

Obračun s tekmeccem Rehmo — Poleti 1934 je bil Erns Rehm v Münchnu obremen s svojimi pomočniki globoko prepričan, da je dan njegove zmage zelo blizu. — Okrog sebe je zbiral ljudi Gregor Strasser, stari stotretike nacional-socializma, o novem kancerstvu pa sta sanjala tudi Heinrich Brüning in general Kurt Schlaicher. — Takoj po njegovem odhodu se je začelo prelivanje krvi v Stadelheim. (»Nedeljski dnevniki«, 7. avgusta — »Noč nasajenih bajonetov«)

Kdor se spravi pisati dolg članek o

nekom, se navadno prepriča vsaj o tem, kako se zares piše: ubiti vodja SA je bil Ernst Röhm; tudi od drugih imen skoraj nobeno ni pravilno — Brüning, Schleicher, Stadelheim.

Kopalci pozor! Vsako nedeljo in praznik vozi »Opatija ekspres« iz Ljubljane na Reiko. Povratna karta stane samo 15 tisoč novih dinarjev.

(»Delo«, 30. julija — Objava Turističnega transportnega biroja JZ Ljubljana)

Za reklamno ceno 15.000 Ndin, kar nasene podruži milijon starih, bi se prekrasno imeli celo na azurni obali, ne samo v Opatiji.

Javnost obeh Amerik je razburila tihotapska afera. Iz Brazilije in drugih južnoameriških držav so v ZDA tihotapili velike količine urana.

Avstralski premier Harold Holt se je pogovarjal z ameriškim predsednikom Johnsonom. Oh vrniti domov je izjavil, da bi lahko Avstrija precej bolj pomagala ZDA v jugovzhodni Aziji.

(»Tovariša«, 28. julija — Svet v žarišču)

Desant tiskarskega škrapa v zunanjo politiko.

HOTEL „SLON“

IN SE PREPRICAJTE O NAŠIH PRVOVRSTNIH SPECIALITETAH TER SOLIDNIH POSTREŽBI!

RAZBURLJIVI IN RAZBURJENI PULJ 1966

Trinajsti jugoslovanski filmski festival v Pulju je vsestransko presenetil: z dobrimi filmi in tudi s slabimi. Prvič se je pokazalo, da se bodo morali stari filmski »mački« umakniti in prepustiti mlajšim prostor na filmskem soncu. Toda pokazalo se je tudi, da to ne bo lahko, da so umetniško že utrujeni režiserji še polni življenjskih sil in si zmorejo zagotoviti svoje mesto v jugoslovanski kinematografiji tudi z neumetniškimi načini. O filmu se pri nas veliko piše in razpravlja, puljski filmski festival je deležen mnogo večje pozornosti kot na primer gledališki festival v Novem Sadu, čeprav je gledališče staro 4000 let, film pa le nekaj več kot pol stoletja.

FILMSKI PULJ 66. Festival prepričev, reklame, dežja, tehničnih motenj in celo festival zanimivih filmov.

V znamenju filmskega trusta

Dnevi pred začetkom letošnjega puljskega filmskega festivala so bili dosti bolj nemirni kot druga leta. Najprej se je zdelo, da do festivala sploh ne bo prišlo, da bo po trinajstih letih moral neslavno prenehati zaradi denarja. Ko so bile denarne težave za sijo rešene, je v filmskih krogih zavrnilo zaradi izbora filmov, ki so bili določeni za predvajanje v areni. Zika Mitrovič je protestiral, ker niso uvrstili v konkurenčni program njegovega filma »Grenke trave«, nekateri časopisi so se vznemirili nad dejstvom, da je selekcijska žirija sprejela Popovičev film »Roja«, pristajali mladih so se razburili, ker Lazičev film »Vroča leta« ni bil sprejet v konkurenco. Kdo trma prav? Najbolje bo razsodil sam festival.

V Pulju se je danes zbralo vse, kar v jugoslovanski kinematografiji leze in gre, nekateri so prispeli naravnost z zadnjega filmskega festivala v Karlovi Varah. Puljsko mesto daje vtis, kot da ne gre več za festival jugoslovanskega filma, ampak za festival enega samega podjetja, »Avala« iz Beograda. »Avala« triumfirala s petimi filmi v Areni in s petimi v informativni sekciji.

Otvoritev festivala. V Areni je trinajst tisoč gledalcev. Tisoč je častnih gostov, ki so dobili vstopnice zastonj, 9000 vstopnic so prodali, 3000 gledalcev pa menda akrobatsko prepleza zidove.

Film prvega večera režiserja Zike Mitroviča »Do zmag« in napreje je obremen njegov dvajsetletni film. Od večkratnega nagradjenca pričakujemo veliko. Vemo tudi, da režiserja ni med nami, iz protesta, ker žirija njegovega drugega filma »Grenke trave« ni sprejela v uradni program. Film želi biti epopeja revolucije v Makedoniji, vendar ostaja le po mnogih tujih filmih zgledovan poskus. Junaki so zdaj črni kot noč, zdaj beli kot dan. Najbolj tragični prizori so prepleteni s astosie, ki se jim smejemo. Nekaj dobrih kadrov se ne naredi filma. Zika Mitrovič, ustvarjalec jugoslovanske partizanske kavbojke, je pokazal veliko leksikonsko in kinotečno pomanjkanje umetniškega čuta.

Grdi »Roja« in lepi »Konjuh planinom«

To je obremen prvi slovenski dan. »Amandus« v informativni sekciji. V dvorano kina Beograd ga je prišlo gledat veliko ljudi. Posebej za festival so film predelali, vendar tega ni opazili. Gosobesednost teksta utruja, avtorjem filma je premalo filmska govornica slik in prizorov, hočejo povedati vse do konca tudi z besedami. Spominjam se, da je bilo pred začetkom snemanja filma govora o umetniškem filmu, ki bo obremen tudi spektakel. Amandus ni sedaj niti eno niti drugo. Obljube in napovedi so se dokončno razblinile. V mislih imam razgovor z direktorjem filma, ki se je med snemanjem navduševal nad tem, da bo v Amandusu prvič v slovenskem filmu zagorela hiša, da bo videti pravi boj z medvedom. Namesto hiše so zažgali samo ograjo okrog nje, spopad z medvedom pa je prejel humorističen kot strašen. Filmski izraz ostaja realističen do te mere, da lahko v filmu do potankosti vidimo, kako kamen, ki ga je vrgel luteranec, zmečka obraz katoliškega hlapca. Nepotrebnost okrutnosti, ki je vsiljena. Prav zares je škoda neizkoriščene slovenske pokrajine in ne-funkcionalno uporabljenih barv.

Drugi informativni film »Konjuh planinom« Fadila Hadžića obeta biti zanimiv že zato, ker se Hadžić in njegovi somišljeniki sgrajajo, ker ni bil uvrščen v Areni. Film da ljudje derejo gledat, tujci pa se puljo zanj. Samozavest avtorjev je velika, film pa žal samo sestevek serije samo na zunaj popisanih partizanskih akcij. To seveda ni film, niti slab ne. Hura klci in tekanje sem ter tja še niso podoba tega, kar se je med vojno dogajalo v ludeh. Kavbojka pa film spet ni. Toda človek še nekako sprejme navno zaverava-

most režiserja in producenta v preproščeno svojega filma, ki grozita, da bosta film prodala tudi v tujino (najbrž delat slab vtis), težko pa je razumeti uvodničarja beogradskega Književnih novin, ki na naslovni strani tega zelo kritičnega in razumnega kulturnega časopisa razlaga, da smo s Hadžićevim filmom naposled dobili umetnino, ki je obremen tudi tako filmsko napeta, da bo vsaj najširšim množicam. Pa menda pisec ni član Hadžićevega klanca?

Popoldne se filmski Pulj preseli na Zlate stene. Čeprav ima Pulj več kopalnic, se filmski svet srečuje samo na Zlatih stenah. Zlate stene merijo nekaj kilometrov, filmski svet pa si je zase odmeril skoraj trideset metrov obale pred restavracijo.

Projekcija »Roja« spremlja grmenje in bliskanje, potem tudi ploha, ki deset minut pred koncem film tudi prekine. Razmišljanje o platnem strehi, ki je v anški štita tribune gledalcev v Areni. Kaj razmišlja režiser tega filma, znani srbski slikar in pisatelj Mića Popović? Film je bil najpopreje prepovedan za predvajanje, potem dovoljen, srbska kritika ga je uničila, očitala mu je, da je nazadnjaški in reakcionaren. Neki sem celo bral, da je film tudi po obrtniški plati slab in da je nemogoče razumeti, zakaj je bil izbran za Areni. Zapisal so tudi, da ga bo občinstvo v Areni izžvižgalo. O obrtniških slabostih bi bilo ob »Roju« težko govoriti. Jezo kritikov je izzval le s svojo vsebino in tezo: razlija mit srbskega junaka — moškega in povečuje žensko, njeno moč in pogum. Tudi po oblikovni plati — filmsko zgodbo pripoveduje, vsaka po svoji, različne osebe — je film več kot zanimiv. Mira Stupica v glavni vlogi je še enkrat potrdila sloves velike igralke.

Krutost v filmu

Dež, dež. Festival se je preselil v zaprto dvorano kina Beograd.

ZVEZDA IN KRITIK. Olivera Vučo, filmska in gledališka igralka s štirimi filmi na festivalu, in filmski kritik Dragutin Colić. Strokoven razgovor v urah oddiha.

grad. Puljčani pravijo, da ne pomnijo tako slabega vremena v tem času. Čedalje več ljudi razmišlja o velikem dežniku nad Areni.

Filmi se vrste drug za drugim. Težko jih je sproti sprejemati vase »Čas ljubem« — debut režiserja Nikole Rajčiča — dve zgodbi o ujetem življenju na mestnem dvorišču in o primitivnosti močvirne dekleta na podeželju. Več kot soliden debut. Mladi ljudje prihajajo vsaj izsolani.

»Povratek« (režiser Zivojin Pavlovič) — zgodba kriminalca, ki hoče zavzeti pošteno, pa ga okolica spet sil v kriminal.

»Glasni golobe« (režiser Tomo Janić) — vojna tema na nov, bolj pronicljiv način.

Zanimive teme, tudi izvirne, toda včasih filmsko šibke. V vseh teh filmih pa je tudi veliko krutosti. Brece v trebuh, s krvjo zaliti obrazi, umirajoči, posilstva, mučenje, vsakovrstne brutalnosti so neprestano prisotne na platnu. Drugačne akcije tak film niti ne pozna. Pomislil, da človek nevezadnje ni vedno prestrašen

samo zato, ker mu preti našina smrt.

Naš filmski problem: Bulajić in Bulajići

V informativni sekciji gledamo najzanimivejši film, ki bi moral biti predvajan pravzaprav v Areni. »Vroča leta«, film o mladih ljudeh in njihovem doživljanju našega sveta in življenju v ta svet je debut mladega režiserja Dragoslava Lazića. Obetajoč avtor. Seveda je naredil v svojem prvencu kopico napak: zgodbe je premalo, film pa predolg, pomagal si je z nepotrebnimi vložki iz tujega filma. S slikanjem detajlov kot so obrvi, usta v prvem planu itd., je predimenzionalen resničnost.

Nooč je velik dan festivala. Bulajić bo pokazal svoj »Pogled v zenico sonca«. Ko so ta film snemali, se je imenoval »Tifusarji«. Preimenovanje je stara bolezen filmarjev. Vsi ti filmi se tudi začnejo kar tako, nenadoma, z ničimer ne popeljejo gledalca v svojo atmosfero. Baje se da to napraviti z »glavo filma«. Tem »glavam«, ki so včasih prave filmske uverture v razpoloženje filma, posvečajo v tujini veliko pozornosti. Pri nas ne poznamo kulture »filmskih glav«. Uverturo v film nadomešča nekaj na hitro napisanih podatkov o ustvarjalcih. Zaradi vrčnosti? Bolj verjetno zaradi hitrice pred Puljem! Večina filmov končujejo v zadnjih trenutkih.

Gledamo film, ki ga je Bulajić napravil v informativno sekcijo v Cannesu. Jadran film je razdelil novinarjem šestnajst strani informacij o tem filmu, v glavnem citate iz tujih kritik. Ko gledam film, težko razumem vse to. In težko tudi izgrajeno citate. So do vzhodne umetnosti sicer nezanesljivi filmski kritiki na zahodu včasih tudi prilagodljivi? Ali pa preprosto niso imeli pisati o čem drugem? Brali smo, da je Bulajić igralce med snemanjem stradal, da so snemali v divjini. Filmu sicer ne moremo odreči stil-

Občinstvo pa si misli svoje

Gospodinja družine, pri kateri stanijem, me je vprašala, kako je s festivalom. Odgovoril sem s frazo in jo vprašal, če je že videla kako predstavo. »Ne«, je rekla, »slani sem se zarotila, da ne grem več. Preveč gneče je bilo in filmi so bili slabi. Brala sem, da je film »Tri« dobil nagrado v Karlovi Varah. Ali je to mogoče? Tako misli!«

V Areni gledajo ljudje po tri filme skupaj, zaradi dežja gledajo »na akorda«. Za normalnega državljana je težko »upožret« in enem samem večeru tri filme. Če drugega ne, ga boli oko. Kamere naših snemalcev so nervozne, kot vročine begajo sem in tja.

V informativni »Grenke trave« Zike Mitroviča, film, zaradi katerega je Mitrovič protestiral. Vedno težje razumem samozavest filmskih veljakov. Od kod le jemljejo tolikšno moč in zaverovanost vase? Zadosti konvencionalno narejen film prebija v pornografijo, ko bi moral biti grozilni. »Pred vojno«, edina komedija, napisana po dveh Nušičevih komedijah in z aktualnimi ostni, je debut mлада Vuka Babica. To je edina komedija na festivalu, občinstvo pa je tako željno smeha. Babičev film seveda ni Nušič to mu bodo doma v Srbiji zamermili, mene to ne moti. Najbrž tudi gledalcev ne bo.

V Areni: Vatroslav Mimica, znani režiser risanih filmov, se predstavlja s svojim drugim filmom »Ponedeljek ali torek«. To je zelo osebni filmski zapis nekoga dne (nervoznega) sodobnika z vsemi spominjanci na srečno otroštvo, na nerazumljive grozote vojne, na ljubezen, ločitev, otroka, sestanke. Mozaičen film je posnet v črno-beli tehniki in v barvah. Barve so uporabljene funkcionalno. Zelo enoten, lep, sodoben, avangardni, avtorski film. Film, ki ne pretresa s svojo dramatično zgodbo, ampak z

sko zgradbo, naši pa največkrat razvodenelo, razbito, namoljeno. Morda zato, ker igrajo v českim filmu trije dramaturgi!

In vendar se naši filmski ljudje trudijo, da bi naredili dobre filme, da bi naredili velike filme. Toda narediti velik film je tako težko.

Zvečer gledamo »Sena Purise Djordjevića, Podoba NOB v vsaj zame, precej težko prebavljivi obliki. In predvsem premalo jasni.

Babičev film »Po isti poti se ne vračaja«, ki je bil na Slovenskem proglašen za »antislovenskega«, začuda tudi v Areni ni preveč ogret. Pulj, nabit s filmskimi plakati, ni premogel niti enega lepaka za Babičev film, razen obveznega panoja pred Areni. Čudno, barvne fotografije iz »Amandusa«, ki ni uspel priti v Areni, so bile postavljene v mnogih izložbah. Slovenci smo tako že drugič zapored zavrnili nekdanje obete. Za prihodnje leto obeta Viba-film preporod, invazijo slovenskih filmskih debutantov. Vso srečo!

Namesto srca marmor

Pulj živi svoje filmsko življenje. Na Zlatih stenah se vsak dan sprejajo igralke, režiserji, scenaristi, producenti in kritiki. Tu se sklepajo angažmaji in pogodbe, snujejo se prijateljstva in porajajo se nove ideje. Tujci, ki so prisotni na festivalu, se za nekatere filme posebej zanimajo, direktorji tujih festivalov vabijo nekatere filmske avtorje, da se teh festivalov udeležijo. Večina tujcev daje priznanjske sodbje o jugoslovanskem filmu.

Medtem ko so žirije že izbrale nagradence trinajstega festivala in so filmski ljudje že pripravili kockice, gledamo se poslednji film. Dušan Vukotić, režiser čudovitih risanih kratkih filmov, nagradjen z Oscarjem, si je izbral za svoj celovečerni debut barve in cinemascopo. Pomagal je napisati scenarij. Njegova filmska fantazija ima naslov »Sedmi kontinent«. Dolgo so snemali ta film in požri je na kupe denarja. Vsi so verjeli Vukotiću.

In kaj je naredil Vukotić? Namesto resnično umetniškega filma je posnel izrazito formalističen film. Za vsako ceno je želel biti univerzalen, pa je zato postavil dogajanje filma v ne-določeno državo (kjer imajo avtomobili modre tablice, napisani na izložbah pa so za vsak primer angleški). Za ustvarjalca sicer zanimivi množični prizori nimajo nobene dramatičnosti. Ves film premore le dvoje: troje resničnih umetniških domislek. Ko jih vidiš, upaš, da se bo od tam dalje začel film. Namesto otrok pa snema Vukotić raje konferenčno dvorano, namesto življenja zaseleži v filmu papir. Film naj bi bil svetoven; takšen bi bil, če bi bil izrazito jugoslovanski, celo zagrebški in morda celo varaždinski. Toda v njem bi morali biti otroci ljudje, ne pa lutke. Tako pa ostaja Vukotićev film le šopek domislic, ki so sicer lepo posnete in celo v barvah.

Festival je končan. To je bil festival razburjanj, odprtih pisem, velikih tehničnih malomarnosti, festival mladih debutantov in celo festival dobrih filmov. Kot gledalec težko izdvojim dobre plati nekoga filma, ki je sicer povprečen ali slab, zato so bili kot celota zanimivi za me štirje filmi: Roj, Rondo, Ponedeljek ali torek in Varovaneec. To se mi sdi kar velika bera.

Žirije so razdelile dolgo vrsto nagrad. Omenim naj samo najvažnejše: Veliko zlato areno je dobil film Vatroslava Mimice »Ponedeljek ali torek«, veliko srebrno areno si delita filma »Varovaneec« in »Rondo«, srebrno areno pa je dobil film »Sena«. Zlato areno za režijo je dobil Vatroslav Mimica, srebrno si delita Vladan Slijepević in Puriša Djordjević. Veliko zlato areno za najboljšo žensko vlogo je dobila Mira Stupica, za najboljšo moško vlogo pa Antun Nalis in Relja Bašić. In bila je podeljena še kopica nagrad in diplom in posebnih nagrad. Slovenska filmska revija Ekran je dala svojo nagrado Zaronet filmu Vatroslava Mimice. Kelca

Slovenski dan

Dopolodne imam priložnost ogledati si češki film »Ljubezen neke plavalaske«. Spočijem si. Film premore tudi pol ure dolg stičen posnetek. Le zakaj je jugoslovanska filmska kamera tako nervozna? In zakaj ima ta češki film tako trdno dramatur-

DENARNE TEŽAVE POVSOD

Vsako leto je na puljskem festivalu podelila svojo nagrado tudi Turistična zveza Jugoslavije, letos pa je sporočila, da »žal ne more sodelovati na Festivalu jugoslovanskega filma zaradi pomanjkanja denarja.«

SEDEMNAJSTO MESTO

Filmskega režiserja Veljka Bulajića so še pred puljskim festivalom vprašali, ali je res, da je za svoje delo pri filmu »Pogled v zenico sonca« (režija in sodelovanje pri scenariju) dobil osem in pol milijona starih dinarjev. Režiser je to potrdil in radovedneža mimogrede povprašal: — Ničje pa me ne vpraša, kako sem bil plačan lani in predani? Med jugoslovanskimi filmskimi delavci sem bil po dohodkih na sedemnajstem mestu. Ali sem po vrednosti sedemnajsti režiser v Jugoslaviji? Ali sta to Bauer in Vukotić? Največje dohodke so imeli scenografi, direktorji ekip, snemalci...

ENKRAT TAKO, DRUGIČ DRUGAČE

Večina kritikov in časopisnih poročevalcev je bila mnenja, da bi moral biti film mladega režiserja debutanta Dragoslava Lazića predvajan v uradni konkurenci v Areni. Toda ostal je v informativni sekciji. Predsednik žirije za izbor filmov je bil režiser Vladimir Pogačić. Lazičev film pa je dobil nagrado Zveze za kulturo Srbije — trideset milijonov starih dinarjev. Predsednik komisije, ki mu je podelila nagrado, je bil — Vladimir Pogačić.

OB VSAKI PRILICNOSTI IN ZA JEŽO SAMO...

KAKO LAJKO BREZ TAPRIJA POTEGNETI

2 HLADILNICA

5 PRAJNIŠTVO

10 KOLE

10 TRAKTOR

10 MIKSERJEV

10 TELEF. ZORJA

10 TRANSISTORJEV

NAGRADNO ZREBANJE ZA VLAGATELJE, KI IMAJO VLOŽENIH NAJMANJ 2000.0 DINARJEV NA ODPOVEDNI ROK NAD ENO LETO

Kreditna banka in hranilnica Ljubljana

sprejema vloge v svojih poslovnih enotah — izven Ljubljane: Cramelj, Domžale, Grosuplje, Hrasnik, Kamnik, Kočevje, Litija, Logatec, Medvode, Rakek, Ribnica, Trbovlje, Vrhnika, Zagorje — v Ljubljani: Osrednja poslovna enota, Subičeva 2, Mestna hranilnica Ljubljanska, Copena 3, Bežigrad, Titova 53, Moste, Vide Pregrajceva 8, Stara Ljubljana, Mestni trg 16, Šiška, Celovška 99, Vič, Tržaška 36 — Razpis velja do 31. avgusta 1966.

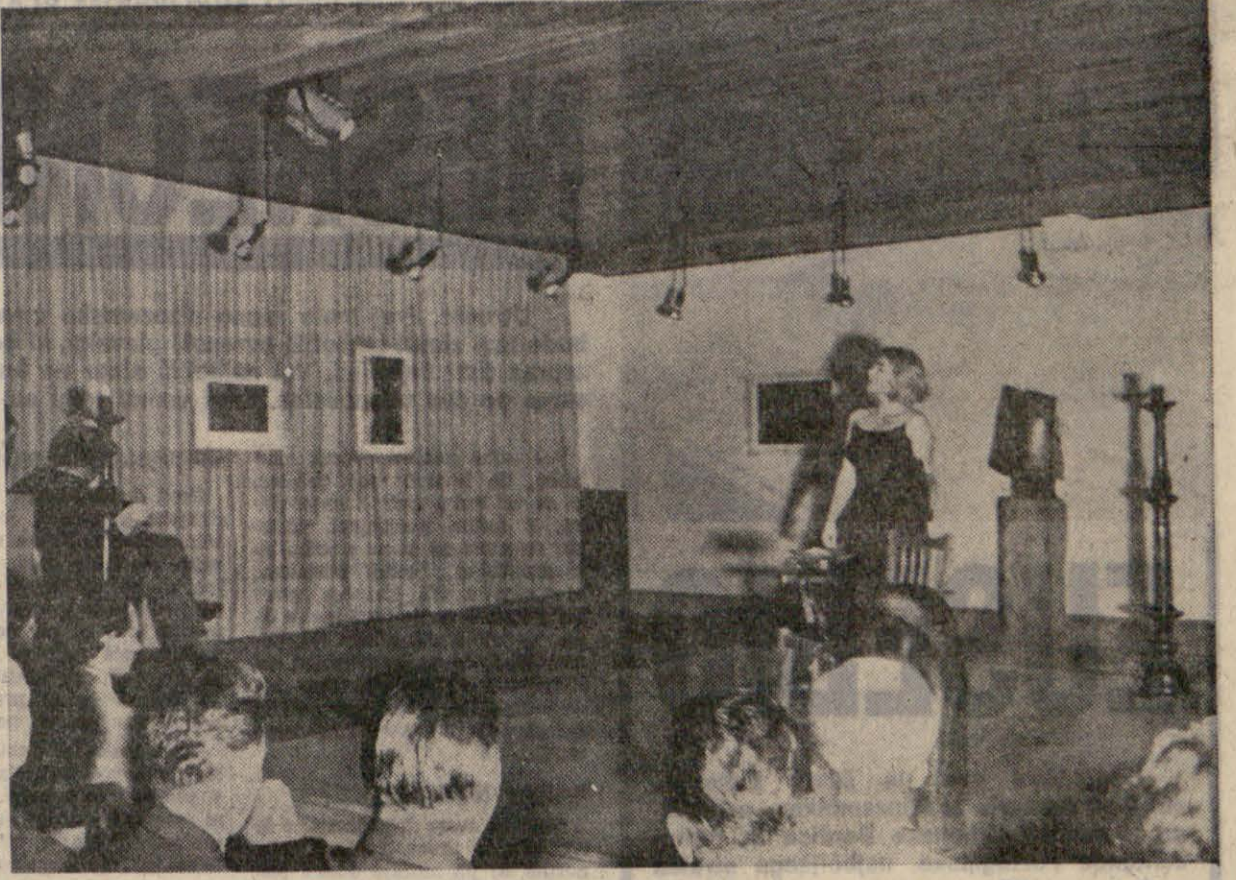
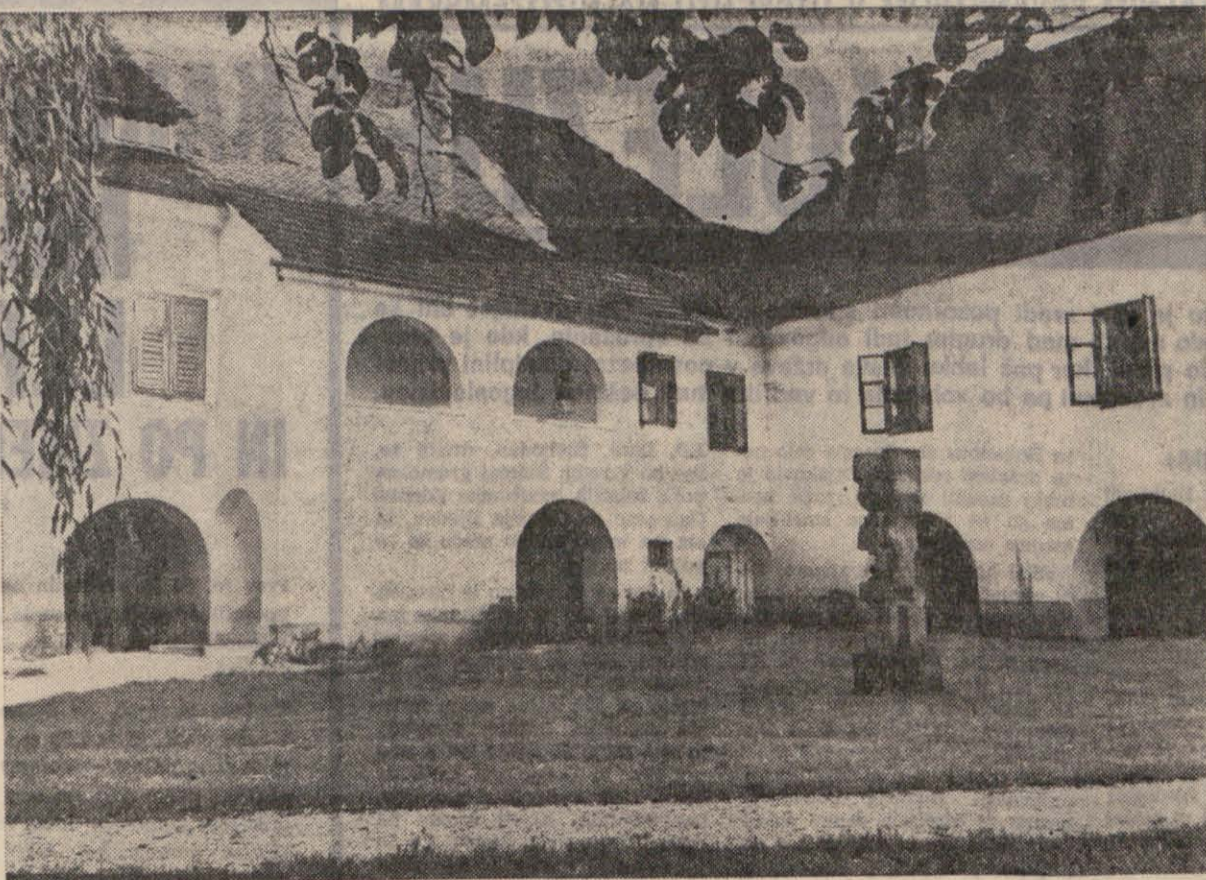

- Televizor RIZ 222/0 — avtomatik 59 cm
- Televizor RIZ 222/0 — UHF avtomatik 59 cm omogoča zelo dober sprejem prvega in drugega programa

Naš servis je najsoodnejše organiziran. Brz ko kupite televizor RIZ 222/0, bomo storili vse, da vam omogočimo čim boljše sprejem.

KOSTANJEVICA NA KRKI

Deset let šolske galerije in po sedmih letih novo Lamutovo razstavišče — Zdaj dobivajo ponudbe za razstavljanje celo iz tujine, prej pa so le s težavo našli razstavljalce — Vlado Smrekar: »Slab prostor umetnosti ne poniža, vendar zelo spoštujem vse, ki se niso ustrašili 'skednja' in so prišli k nam razstavljat« — Petnajst tisoč obiskovalcev z vsega sveta na leto

MESTECE, KI ŽIVI Z UMETNOSTJO

Predstavljajte si majhno mesto, ki je pravzaprav vaš in je mesto bolj zaradi oblike naselja in pa dokaj bogate zgodovine, ki pa že najmanj nekaj desetletij živi pravo vaško življenje. Že nekaj desetletij se tu ne zori nič razburiljivega, nič pomembnega, nič, kar bi v časopisih izrazilo mastne naslove čez več stolpcev. Potem pa se nenadoma prebudi v enem prebivalcu tega mesta ambicija. Ne bolna, osebna, ampak nesebična, jasna. In ta ambicija potem sveti kot svetilnik in kaže pot drugim: najprej posameznikom, ki so že dolgo čakali, potem mladini, ki neprestano nekaj čaka in išče ventil za mlade sile, nazadnje pa tudi vsem tistim, ki so se šele s temi pobudami zavedel enoličnosti počasi odteka jočega časa v častno preteklost. Potem poprimo in s hvaležnostjo sprejemajo vse, kar jim skromne moči pionirjev, ki se čisto že na začetku ali ob prvih uspehih spopadajo z nevoščljivostjo in nerazumevanjem, nudijo; od tega trenutka pa ni več daleč čas, ko vse več ljudi poprimo in je vojno pomagati, pripomoči k temu, da bi njihov kraj zaživel življe, hitreje, bolje.

V Kostanjevici na Krki se je začel čas hitreje pomikati že pred, denimo, sedmimi leti. Takrat so dobili — začuda, da si v povsem kmečkem, neindustrializiranem kraju najde svoje zavetje in življenjski prostor prav kulturno, umetniško življenje — razstavnih prostorov v starinskem, masivnem dvorcu grofov Spanheimov iz XIII. stoletja, ki pa je bil že dolgo v »plebejski« lasti. Ampak če bi videli takratni kostanjevski razstavnih spaviljoni! Zdaj, ko je preteklo

okoli tega romantičnega mesta, na otoku že mnogo vode, ga nekateri upravičeno imenujejo »skednja«. Pa jim je vendar dobro služil. V sedmih letih so imeli v njem nič manj kot osemtrideset likovnih razstav vseh vrst: od posrtnih razstav podob in kipov domačina Jožeta Gorjupa, dveh razstav pokojnega dolenskega slikarja Vladimira Lamuta, od prve razstave del jugoslovanskih in avstrijskih slikarjev in kiparjev iz zbirke zagrebškega zbiralca novinarja Gerharda Ledica pa do razstav del Hinka Smrekarja, bratov Šubičev in Janeza Boljke ter Petra Černeta. Obiskovalci so hvaležno sprejemali te poslanice kulture in umetnosti, navajeni teh oblik duhovnega razvedrila in spoznavanja so previdno hodili po razstavnem podu in skoraj niso opažali neravnega stropa in grobih sten, neprimerne razsvetljave in ureditve prostora.

Letos so v Kostanjevici slavili pomemben likof. Po sedmih letih neprestanih prizadevanj, porajanja zamisli, iskanja denarja in sredstev, po sedmih letih neprestanega dela, naporov, nestetih drobnih žrtvih in odpovedi, morda tudi majhnih strupov so končno prišli do novega razstavnega prostora, do Lamutovega razstavišča. Medtem se je zvrstilo na delovišču bližnjega samostana že nekaj izmen kiparjev iz malone vseh dežel sveta in Kostanjevica je postala v likovno-umetniškem pogledu znana daleč preko svojih krajevnih meja. Zato je bil spodoben razstavnih prostor nujno potreben in koristen. Zato tudi vse te majhne in velike žrtve in napore niso bili zaman.

Razstavnih prostorov pravzaprav ni nov. Je kar tisti dobri, stari razstavnih in trili skednja, prav tisti, še vedno najstarejši kostanjevski hiši. Toda primerjava zdaj prav gotovo ni več na mestu. Po načrtih ing. arh. Špele Valentinčič, ki se je samo s srcem in brez misli na plačilo lotila tega dela, so preuredili in priredili tiste stare prostore tako, da bi zdaj ne delali stramo- te nobenemu velikemu mestu z bogatimi likovno-umetniškimi in razstavnimi izročili! Poleg tega so uredili še nekaj obrobni prostorov, v katerih bodo knjižnica, majhen salon in sanitarije: tako bodo lahko igrali v tej dvorani tudi komorna dramska dela, priredili manjše koncerte, recitale in podobne prireditve. Da utegne to odlično uspeti, je dokazal že recital Stefke Droličve, ki je oživela najsuggestivnejše odlomke iz Faulknerjevega »Requiem za vlačugo« ob otvoritvi razstave plastik Petra Černeta in grafik Janeza Boljke. Nabita dvorana in aktivno spremljanje publike kaže na pravilno pot, ki so jo ubrali kostanjevski kulturni delavci, zlasti pionir in duša vsake take akcije Vlado Smrekar.

Cepur imajo v Kostanjevici tudi zelo živahno in sposobno dramsko družino, pa je vendar kulturno življenje tega mesta kaj naprej v znamenju likovne umetnosti. Podlago so si oskrbeli pravočasno, ker so se zavedali, da je vsako povezano likovno-umetniško delo, bodisi ustvarjalno ali poustvarjalno samo bežno dotičenje in ne doseže potrebnega vzgojnega učinka, če ni dokumentirano in če ne zapusti trajnejših sledov, so se, pravzaprav se je Vlado Smrekar

domislil še v pravem času rešitve. Z zbiranjem posameznih umetnin, podob, grafik in kipov, ki so jih darovali slovenski, pozneje pa tudi jugoslovanski in celo tuji umetniki, je v desetih letih ustvaril edinstveno galerijsko zbirko pri nas: najprej šolska galerija se je pozneje preimenovala v Gorjupovo galerijo po izredno nadarjenem in mnogo obetajočem, a žal, mnogo pre zgodaj umrlem domačinu, slikarju Joži Gorjupu. Zdaj hranijo v njej okrog šeststo likovnih del!

Razstavljenih je seveda samo okrog dvesto, saj šolski hodniki in stopnišča ter vhodna veža ne prenesejo več. Kaj izbrati in obestiti iz tega bogatega gradiva pa jim ni bilo lahko odločiti. Pomagal jim je umetniški svet društva slovenskih likovnih umetnikov, ki je letos, ob desetletnici te galerije uredil izbor. In tako so obestili dvesto del kakih osemdesetih avtorjev. Merilo za izbor je bilo nesamostveno — čisto estetsko, ampak pogojeno pač z vrsto galerije. Pri darilni zbirki je to edini način izbora, s katerim se morda lahko izognejo zameram, hkrati pa dopuščajo in celo terjajo česte zamene in sprotne dopolnitve in izboljšave. Tako bo lahko vsak prišel na vrsto.

V večji spoznamo v izboru delo Jože Gorjupa, potem pa za vrijeme mimo plastik, ki so jih darovali nekateri izmed mednarodnih kiparskih simpozijev v stranski šolski hodnik ali pa se vzpnejo po stopnicah: povsod so obešene slike in grafike, povsod razpostavljeni kipci. Tu se srečamo malone z vsemi klasičnimi predstavniki slovenske moderne umetnosti, pa

še s srednjo in najmlajšo generacijo, mimo tega pa še s posameznimi deli japonskih gostov, italijanskih slikarjev in drugih likovnikov. V takem okolju rasto kostanjevski solarčiči in čeprav je galerija darilna in ni profesionalna ustanova, jo velja jemati povsem resno: na leto jo obišče povprečno petnajst tisoč ljudi!

Kostanjevica postaja vse bolj znano mestece. Obiskujejo jo turisti in ljubitelji umetnosti iz Slovenije, Hrvaške, obiskujejo jo iz Italije, Avstrije, Anglije, Nemčije, Francije, Češke — iz vse Evrope in celo iz Amerike. Nekateri obiščejo Formo vivo, drugi prihajajo na dolenski festival, na odhiti, kopanje ali na ribolov v Krki. Tretji se zanimajo za zgodnjo urejeno in že leta in leta po modernih pedagoških načelih vodeno šolo. Vsi obiskovalci pa odhajajo presenečeni: prišli so z določenim namenom in z megleno predstavo, odhajajo pa s spoznanjem, da v tem majem in malce odročnem, čeprav idiličnem kraju klijajo živahno kulturno in zlasti likovno umetnostno življenje.

J. MESESNEL

NOVO

KOREN

LOSION ZA KOSU

Z ZDRAVILNIM OLJEM NAGELJČKOV

SREČANJE NA POTOVANJU

PISATELJEV GLAS JE POTREBEN VSAKI DRUŽBI

Ugledni švicarski književnik Dürrenmatt je v svetu že zdavnaj znan po številnih dramah in komedijah z bridko satirično ostjo, naperjeno proti določenim slojem sodobne družbe. Njegove spektakularne drame »Romulus«, »Obisk stare gospe« in »Fizik« so doživeli izjemni uspeh na naših odrih. Z enakim uspehom številna Dürrenmattova dela igrajo na mnogoterih odrih po svetu in medtem ko avtor ponekod doživlja prave ovacije, ga drugod izživljajo. Toda Friedrich Dürrenmatt noče kompromisov na račun sprejema pri publiku. Vsaka njegova nova stvaritev je prežeta z isto osnovno idejo in se glede tega navezuje na prejšnjo.

Pisatelj smo obiskali v njegovem domu v Neuchâtelu, na periferiji tega mesta. Sedel smo na vrhu njegove lepe domačije, od koder je enkratni razgled na neuchâtelško jezero, in se ob kozarčku dobrega vina iz južne Švice pomenkovali o deželi in ljudeh pa o pisanju.

»Švicarji so resni ljudje, jaz pa pisem komedije,« tako ste dejali na nekem sestanku literatov v Moskvi. Ali imate nemara občutek, da bi bilo treba v življenju švicarskega človeka vnesti več vedrine?

— Vprašanje je zelo resno. Mislim pa, da za pisatelja nacionalnost ne igra bistvene vloge. Rase in nacionalnosti so vsekakor zelo važne, toda drevo raste v višino, ne v zemljo.

— Nekeje je zapisano, da piše-te iz ljubovanja. Kaj je po vašem mnenju resničnega v tej trditvi?

— Ne pišem iz ljubovanja. V osnovi se pisateljeve teme ne menajo. Samo različni pisatelji so. Nekateri so realisti, drugi romantični ali humoristi, so pa tudi pisatelji, ki še danes pišejo precej mračno kot Shakespeare. Mislim pa, da ni pisatelj, ki bi pisal nekaj povsem originalnega — povsem novega.

— Vašo prvo dramo »Pisano je« je švicarska publika izživljala. Delo pa je v revoluciji sprejela tudi kritika. Zakaj?

— To je bila tista situacija po

vojni. Publika ni bila navajena na tako literaturo. Švicarji so pred tem imeli težke klasične in kmečke drame in mislili so, da se hočem pogrižati s publiko in z njenim okusom.

— Negativen sprejem publike in kritike vam ni vzel poguma? — Ne. Skandali utegnejo biti večkrat škodljivi. Zlasti tedaj, če skandal ne škodi teatru. To je situacija boja, ki lahko naredi umetniku uslugo. Umetnik potrebuje uspeh, toda med uspehi in potrebami so tudi porazi. Se zdaj, ko že imam nekakšen uspeh, mislim kot mislijo vsi umetniki: namreč, da je bilo prejšnje delo določeno uspeh in da mora biti zato novo delo boljše.

— Začeli ste kot slikar, nato pa ste se posvetili dramatik. Je v tem kaj stičnih točk?

— To je težko povedati. Dosti pisatelj ima za konjička slikarstvo, denimo Miller, Hugo in mnogi drugi. Ni dobro neprestano misliti na pisanje. Potreben je kontrast, kompenzacija. Mnogi pisatelji se ukvarjajo s slikarstvom zato, da bi slikali svojke vizije, zakaj beseda je vedno med glasbo in slikarstvom.

— Ali naj to pomeni, da je slikarstvo tudi za vas še vedno kontrast pisanju in da čopiča nikdar niste odložili?

— Da. Prav zdaj si gradim atelje in se nameram intenzivneje ukvarjati s slikarstvom. Slikanja nisem nikdar opustil. Toda delam sem predvsem karikature in risbe, ker nisem imel kje slikati. Tam, kjer pišem, ne morem slikati.

— Vaš ded je bil satirik. Ste se zgledovali po njem?

— Predvsem je bil politik. Pisal je satirične stihove in nekoč si je pripisal tudi zapov. Toda tega svojega deda sploh nisem poznal. Umrl je dvajset let pred mojim rojstvom.

— Neke kritiki je napisal, da se vaša drama »Obisk stare gospe« začne šele takrat, ko se zavesa spusti. Se strinjate?

— To pomeni, da publika razmišlja o delu po predstavi. Kako bo publika kakšno delo sprejela, ne more predvideti in skal-

kulirati noben pisatelj. Ko končam katero delo, ne mislim več nanj in se začnem ukvarjati z drugim. In da vam po pravici povem, tudi časa nimam, da bi mislil, kako ga je publika sprejela, kaj misli kritika in podobno. Včasih si grem pogledat katero svojih zgodnejših del, toda ne vračam se k tistemu, kar sem že naredil.

— Hočete reči, da svojega prvotnega teksta nikdar ne spreminjate?

— To delam samo v gledališču, kadar pripravljamo predstavo. Če vidim, da kaj ni prav, potem sprememim.

— Nekateri pravijo, da je drama samo smemalna knjiga, scenarij. Mislite, da imajo prav?

— To je kakor glasba brez dirigenta. Skladbe je mogoče izvajati tudi brez dirigenta, kakor se drama lahko bere brez izvajanja v gledališču. Slabi režiserji hočejo sebe pokazati v gledališču, dober režiser pa pokaže pisatelja.

— Se vam Shakespeare zdí še vedno sodoben dramatik?

— Shakespeare je eden tistih ustvarjalcev, ki je pokazal ljudem, kakršni so. Deli kot sta »Hamlet« in »Kralj Lear« sta kot dramska koncepcija še vedno moderni. To so deloma še druga njegova dela, vendar ne vsa. Nekateri menijo, da Shakespeare ni več tako aktualen, ker gledalci iščejo dela, kakršna želi publika, namreč, da so vse glavne osebe pozitivne, medtem ko pri Shakespeareu ni tako. Shakespeare ni pozitiven niti negativen. Kaže ljudi, jih slika in osvetljuje z vseh strani. Mislim, da so skoraj vsi gledališki elementi odkriti že pri Shakespeareu. Bral sem ga v mladosti in zdaj spet vidim, da se lahko pri njem mnogo naučim. Kadar se govori o njem, je treba misliti na tisti čas, na tisti davni čas, ko je pisal in ko so se njegova dela igrala, in zdaj, ko ga že zdavnaj igrajo. Shakespeare je izjemen pesnik, vendar je še vedno večji režiser in scenarist. Igral je pod milim nebom. Ni ustvarjal za teatarske dvorane. Zmeraj je račun-

nal s fantazijo publike. V tem smislu je njegov teater modernejši od današnjega. To je čist teater, Shakespeare je, to moram poudariti, velik ne samo zaradi svoje poezije, marveč tudi režije, scenarija in vseobsegajočega smisla za teater. Poznal je teater tako dobro in globoko kot Brecht (eden od največjih realizatorjev), in bil je igralec kot Molière.

— Kako gledate na Becketta in Ionesca?

— Pomembna pisca sta. Gofita čist teater brez elementov filma in televizije. Nekaj takega sta kot kuhinji v slikarstvu, ki so bili sila pomembni za razvoj slikarstva. Mislim, da bo prišel čas, ko bosta tudi onadva klasična.

— Kaj menite o odporu, ki ga imajo v nekaterih gledališčih proti vašim delom?

— Mislim, da je to povsem normalno. Rašji me imajo denimo na Poljskem, v Madžarski in Jugoslaviji kot pa v Nemčiji, kjer so moja dela sprožila prave skandale. Demokrat sem. Nič nimam proti temu, da me kritizirajo, zakaj demokracije brez kritike ni. V bistvu so vse oblike vladavine slabe, ker je tudi pojem vladavine slab. Če pa v našem času že mora biti kakšna vladavina, potem naj bo demokracija, ker je še vedno najboljše oblika oblasti. Umetnik je skoraj vedno osamljen. Pogosto prihaja v konflikte s tistim, kar se v danem trenutku kaže kot oblast. Tako je bilo v antiki, tako je tudi danes. Umetnikov glas je skoraj vedno samo glas posameznega človeka. To ni glas skupine in zato se socializem pojavlja kot potreba, ki se javlja že v raznih vidikih povsod po svetu. Poglejte, denimo, Svico. Tudi tu imate elemente socializma, imate jih v Skandinaviji in v mnogih drugih deželah. Poglejmo kapitalizem kot sistem, kako ga pozira birokracija, vse te stvari so okoli nas. Zato je glas umetnika potreben in pomemben v vsaki družbi. Brez pisateljev človeštvo ne bi moglo videti samega sebe, ker bi brez njih bilo slepo. Pisatelj

Friedrich Dürrenmatt

nima potrebe, da bi bil pozitiven ali negativen, z idejo ali brez nje. Njegova edina potreba je, da vidi, spregleda, opiše človekove potrebe.

— Kako švicarji gledajo na vaše pisanje?

— Malo so jezni name, ker jih karikiram. Nekateri krogli jaz sem ustvarjalec, ljubim Svico in mislim, da pisatelj mora biti denacionaliziran. Prav tukaj pa ima vse pogoje za to.

— Ali vas bomo lahko kmalu pozdravili v Jugoslaviji?

— V Jugoslaviji še nisem bil. Nisem bil na Balkanu, kot nikoli nisem bil na Dunaju. Rad bi prišel na obisk v Jugoslavijo. Na sestanek PEN kluba na Bledu nisem mogel priti. Morda pridem kdaj drugič. Vendar ne vem kdaj. Za potovanja sem nekoliko len. Moram pač delati. Piše je za to, da piše. Tako navadno po cele dneve delam in če me pride kdaj obiskat kak prijatelj, sem vesel, da ga lahko takole ob kozarčku pozdravim.

ENES ČENGIĆ

Simca automobiles Paris

Nova udobnost za dolge vožnje, sproščeno udobje novih dvojnih sedežev, širokih in globokih, prevlečenih z yersejem.

SIMCA 1300 LS

§ 1350.- FF 6615.- DM 5400.- Asch 35.100.-

carina, prometni davek in prevoz cca N-din 12.645.-

Dobavni rok 5 dni iz konsignacijskega skladišča, Ljubljana, Celovška 258, po predložitvi potrdila o vplačilu na naš devizni račun: Industriaimport, Titograd, štev. 201-1-618/351-250-4

Za potovanje, camping, šport, lov ...

kot izbran model, eleganten, moderna izvedba, udobna in varna vožnja

BREAK 1500 Tourisme

§ 1620.- FF 7940.- DM 6480.- Asch 42.120.-

carina, prometni davek in prevoz cca N-din 14.580.-

Dobavni rok 6 do 8 tednov po predložitvi potrdila o vplačilu na naš devizni račun: Industriaimport, Titograd, štev. 201-1-618/351-250-4

Stalno na konsignaciji znana popularna vozila Simca 1000 L, 1000 LS, 1000 GL, 1000 GLS

Vse informacije: Generalni zastopnik

INDUSTRIAIMPORT, Titograd

predstavništvo: Ljubljana, Igriška 14 - telefon 23-049

NESREČNIKI S KOLEZIJE

Utrecht. Prej malo znano nizozemsko mesto je zdaj sredi pozornosti športnega sveta. Čez dvanajst dni se bodo tam zbrali najboljši evropski plavalci, ki bodo morali med drugim odgovoriti na vprašanje, kdo je pravzaprav tisti najboljši. Vsi najboljši sicer ne bodo prišli, ker pač lahko vsaka država v posamezni disciplini prijavi samo po dva tekmovalca. Med vsemi temi asi in zvezdami pa bo »oblačila in vedrila« tudi peščica Jugoslovanov.

Res samo peščica. Veseli smo lahko, da imamo vsaj peščico, ki se še lahko meri z najboljšimi. Z našim plavcem vsakekor ne moremo in ne smemo biti zadovoljni. Nekaj plavalcev, ki sodijo v vrh plavanja, sicer imamo, toda to je tudi vse, s čimer se lahko pohvalimo. Ne moremo reči, da bo lahko našim zastopnikom v Utrechtu. Dati bodo morali res vse od sebe, da bi dosegli vsaj kakšen skromen uspeh.

»PRVENSTVO NORM«

Pred dnevi je bilo v Ljubljani državno prvenstvo. Je bilo in ni bilo. Dobili smo nove državne pravke, pa kljub temu lahko rečemo, da vse skupaj ni bilo državno prvenstvo. Vse je bilo v znamenju lova na norme, ki jih je naskakovala peščica kandidatov za evropsko prvenstvo. »Lovci« so »tokrat ostali praznih rok,« divjajina se je izmuznila... Ljubljanska »Kolezija« je lahko samo sočustvovala in jokala s svojimi nesrečniki. Pomagati ni mogla. Pomagati jim ni mogel nihče. Norme so ostale zanje le sanje. Tiste naše norme!

ZAKAJ NORME?

Plavalna zveza Jugoslavije je že dolgo pred prvenstvom določila norme, ki jih morajo doseči plavalci, če hočejo potovati na evropsko prvenstvo. Tako je pač pri nas. Vedno postavimo norme, potem pa kljub vsemu tisti, ki smo jih izbrali za prej, vseeno — mimo norm — potujejo na različna največja tekmovanja. To je po svoje tudi prav, samo vprašujemo se, zakaj potem norme. Američani, na primer, jih imajo zato, ker imajo toliko dobrih plavalcev, da ne vedo, koga poslati. Pri nas je ravno nasprotno. Imamo jih tako malo, da spet ne vemo, kdo nas naj zastopa v tujini. Pri vsem tem pa so še norme, ki so — milo rečeno — nesmiselne. Zakaj ne pošljemo tistih, ki s svojimi rezultati to zaslužijo? Z normami jih psihično samo še bolj obremenjujemo in zato prav gotovo ne morejo pokazati niti tistega, kar bi sicer lahko.

in Bobanova sta dosegla celo nova državna rekorda. Djaković je malo zaostal za tem, toda norme so se »nedolžne« smehljale svojim osvajačem.

»Kaj hočem, vse je zaman. Tudi vreme se je obrnilo proti nam. Kdo nam bi sploh lahko še pomagal? Ali res ne zaslužim potovanja na Nizozemsko? Je bil res ves dolgoletni trud zaman?« se upravičeno sprašuje državni rekorder, Ljubljčan Danijel Vrhovšek.

Nič prav vesela ni bila novega državne rekorda Bobanova; norme ni izpolnila, lahko pa se vsaj tolaži, da vseeno potuje na EP, ker pač potuje ženska mešana štafeta. Slobodan Djaković pa je posedal skupaj z Vrhovškom in žalostno spremljal prijatelje v vodi, ki niso imeli skrbi z normami. Vsi trije skupaj so za pet in pol sekunde zaostali za normami. Tistim lepimi normami.

»Res je, da bo letošnje EP v glavnem v znamenju plavalcev SZ in NDR, toda tudi Jugoslovani bi lahko kaj pokazali. V finale bi se s svojimi najboljšimi rezultati lahko uvrstili. Morda bi dosegli še kaj več. Morda, Zakaj nam ne bi dal vsaj možnost?« se žalostno sprašuje vsi trije. »Mazanova (SZ) res ne morem premagati, toda nekateri, ki bodo nastopili v Utrechtu, sem že premagal.« pravi Vrhovšek. Koliko bo še slabši nastopilo v bazenu in si nabralo novih izkušenj, »fanta bi morala z nami na

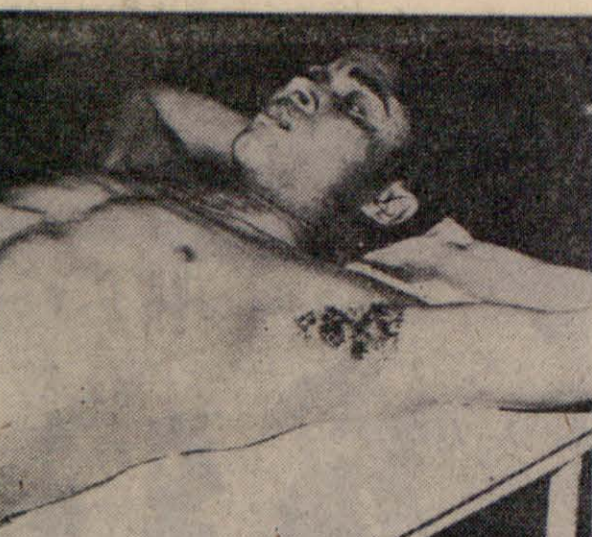
EP. Dani, Slobodan, držita se, vse bo v redu. Skupaj gremo na pot.« tolažita nesrečnike Zdenka Gašparca in Djurdja Bjedov, ki sta na svojo veliko srečo že izpolnili norme.

In res se je končno le nasmehnila sreča. Daš in ljubljanska mrlja Kolezija sta izgubila usodno »blikov«. PZJ je odločila, da Vrhovšek in Djaković vseeno potujeta na EP. Kljub temu, da nista izpolnila norme, Fantoma ostane samo še nekaj dni resnih priprav, in prepričani smo, da bosta tudi »normama« pokazala, kaj zmoreta. Kljub vsemu pa ostane tista slaba vest, da so jima nekaj podarili. So jima res? Odgovoriti morata sama. Najbolje bi to storila v bazenu, nad katerim bo osem dni plavalna zastava mednarodne plavalne federacije.

Utrecht, norme, finale in jugoslovska trobojnica pa vseeno nekako ne grede skupaj. Vsaj nekateri tako mislijo. Nihče se ne razburja zaradi waterpolistov, ki bodo gotovo spet med najboljšimi. Plavalci pa naj si pomagajo, kot vedo in znajo.

Edini na svetu, ki imajo norme in kvalifikacije, Američani, morajo delati tako. Toda niso edini. Tu smo še Jugoslovani, edini v Evropi, ki imamo norme, ker imamo pre malo plavalcev, pa ne vemo, ali naj pošljemo štiri ali šest plavalcev. Zanimivo. Sicer pa smo znani po naši domselnosti. Vsaj po tem...

STANE TRBOVC

EUSEBIO

Nogometni svet je častil Eusebija, »črna pantera iz Mozambika«, napadalca zvezdnika lizbonske Benfice in reprezentance Portugalske, najboljšega strelca nedavnega VIII. svetovnega nogometnega prvenstva v Angliji, že dalj časa tudi z okrasnim vzdevkom »evropski Pelex«. Zdaj, po svetovnem prvenstvu, bi lahko obrnili in Peleju prisdilili ime »Eusebio Južne Amerike«, kakor je prva zapisala praška »Mlada fronta«.

Nič ne kaže dvomiti, da je štirindvajsetletni Eusebio da Silva Ferreira novi nekronani nogometni kralj sveta. Nekdanjemu ubogemu dečku, ki je došel v razpadajoči kolibi v Lourenco Marques, danes pa dobro situiranemu možu, prav gotovo ne manjka ničesar, saj žanje v športnem in zasebnem življenju uspehe na tekočem traku. Prav nič mu ni videti, da je še pred šestimi leti v pravem pomenu besede bosonog tekal naokrog.

Ko je Eusebio pred šestimi leti prišel na Portugalsko, je igral še bos. Pozneje so ga prečevali, da je obul vsaj 1 čevljev, še pozneje je pa je obul še drugega... in Bela Guttmann je nadarjenega novince leta 1961 angžiral za Benfica. Takrat se je začelo veliko obdobje tega lizbonskega kluba in portugalske državne reprezentance. Z Eusebionom sta se enajsterici približali svetovni eliti, »Črna pantera« pa je ostal čudežni deček še naprej, eden izmed redkih, za katere je značilno, da nikoli ne popustijo, marveč se levijo v čedalje boljše igralce, take torej, ki z zrelostjo stopnjujejo tudi svoje znanje.

Guttmann je bil tudi tisti, ki je začel vzeti s seboj kar na finalno tekmo za svetovni pokal v Montevideo. Benfica je sicer izgubila s Penarolom 1 : 2, toda Eusebio je le videl, kaj je pravzaprav vrhunski nogomet. Po dvajsetih nastopih v klubskem prvem moštvu so Eusebija že poklicali v portugalsko državno reprezentanco! Še leto pozneje je bil prav on najsvetlejša »zvezda« nepozabne igre — finala za evropski pokal med madridskim Realom in lizbonsko Benfico. Eusebio je zabil dva gola od petih, ki so jih dosegli Portugalci. Prav po tej tekni je začelo zašla zvezda madridskega mlajšinskega moštva, dokler se po letošnjem zmagi nad beograjskim Partizanom v Bruslju ni vnovič postavilo na noge.

Eusebio je eden izmed najbolj nenavadnih nogometašev na svetu sploh, ki ga odlikuje pogum, gibljivost in trdnost, lahko, posebno pa je spreten in učinkovit strellec. V 90. minutah igre Eusebio nikoli ne miruje; po šote hiti celo v lastni obrambni prostor, sredi igrišča meša štrane tudi najbolj zanesljivim igralcem, ne prestanto in hitro zamenjuje mesta s soigralci, domiselno vara nasprotnike z bliskovitimi gibi gibnega telesa, podaja žogo na vse strani, učinkovito kombinira s Simoesom, Colomom, Joselem, Augustom in »žirafom« Torresom. Vrhunec njegovih zmogljivosti in sposobnosti pa je nevezljivo, domala eksplozivno stopnjevanje pred nasprotnikovimi vrati in povrh še »strel kot iz topa«. Prav ta odlika mu je pripomogla največ, da je na svetovnem prvenstvu v Londonu zabil največ golov med vsemi napadalci, skupno devet med 89, kolikor jih je bilo doseženih na vseh turnirih.

Njegovi najboljši tovariši ga imenujejo tudi »Mufana«, kar pomeni nekako »maš malce«. V štirindvajsetletnem igralcu pa je več značajev. Na primer na smrt zaljubljen Mufana, ki je med obiskom v baru v Manchesteru med sporedom strip-teasa nenadoma skočil pokonci in stekel

PORTRET SLOVITEGA NOGOMETARJA

telefonski kabin, da bi poklical svojo ženo Floro Lizbon. Njegovi prijatelji so tedaj — in tako dolgo zmeraj, kadar jih Mufana preseneti s kako nenavadno potezo — razumevajoče pokimali...

Nad vsemi raznolikimi značajmi pa je resnično prijetni Mufana Eusebio, ki meni o sebi in svetovnem prvenstvu z letnico 1966 takole: »Predvsem vedite, da bi bil rad samo preprost portugalec. V Anglijo sem prišel — in z menoj noji soigralci — da bi se učil pri drugih. Da smo se tako dobro odrezali, nas je pošteno presenetilo, tega ne morem zatajiti, ne! Najbolj smo se balli Nemcev, manj pa Angležev. Če pa so angleški navijači svoje skoke radosti, ko sem zabil gol, ocenili za steater, potem tega ne morem prav razumeti, verjemite mi. Tako je pač, da sreča prihaja naravnost, iz srca, in neke sem moral najti ventil, da sem se sprostil že kar sredi igrišča.«

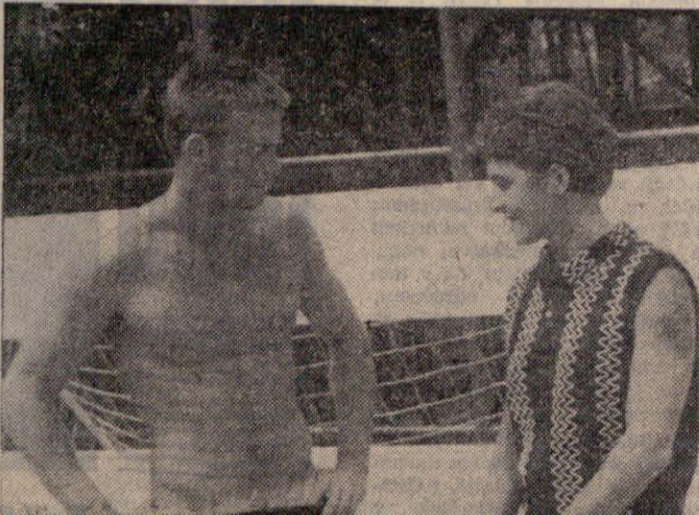
Potem je Eusebio — za konec razgovora — rekel še nekaj lepšega, tudi značilnega zanj. »Bogstvo, ki sem si ga pridobil z nogometom, pri vsem ni odločilnega pomena. Na leto zaslužim takih 25 milijonov (našega starega denarja — op. p.), dovolj, da lahko preživim svojo mater vdovo in osem sester in bratov. V Mozambiku sem jim kupil dve hišici. Posebno materi sem zelo hvaležen za vse, kar je doslej storila zame. Dobra žena mi je poklonila zdravje in srečo, to pa je vendar največje bogastvo, kar ga je sploh.«

Nogomet! Z dušo in telesom se Eusebio ogreva zanj.

»Da, zanj sem se rodil. To je dovolj, sem preprost človek.«

K. T.

NA SLIKI ZGORAJ — Kdor Eusebija dobro pozna, občuduje tudi njegovo privrženost jazzu; zelo rad ga posluša, predvsem kadar čita in zvečer, preden zaspi po napornem dnevu.

DVA HRBTASA — REKORDERJA. Zdenka Gašparca in Danijel Vrhovšek. Lahko tebi, Zdenka, z normo potuješ v Utrecht... Foto: A. BRODNIK

KRATKO TODA NOVO

Na svetovnem rokometnem prvenstvu, ki bo v januarju prihodnje leto na Švedskem, bodo igrali s švedskimi zmagami. Tehnična komisija mednarodne rokometne zveze se je odločila za proizvođača švedske rokometne žoge Forsberg. Naši viri ne navajajo, ali so se izvedenci navdušili za švedske žoge zato, ker so res tako kvalitetne, ali pa je o njih odločil denar, ki ga je trdka za to reklamno kupčijo dala na mizo in predvsem pod njo... In še, ker smo ravnno pri rokometiški švedska pošta bo njihov šampionat počastila s posebno serijo priložnostnih znamk.

po letošnjem beograjskem festivalu dokumentarnega in kratkometražnega filma.

Film »Hokej 66«, avtorja Mića Miloševića in proizvođači »Dunav-filmas«, je dobil v Beogradu prvo nagrado v kategoriji filmov o športu in turizmu na mednarodnem festivalu filmov za otroke in mladino. Festival je bil v Beogradu od 21. do 30. julija letos.

Na festivalu je sodelovalo trideset držav. Film »Hokej 66« so doslej prodali že v več dežel, prav tako tudi televizijski in kinematografski mreži. Film je bil končan kmalu.

SMUČANJE NA VODI — OD ZABAVE DO OLIMPIJSKEGA ŠPORTA?

Drzneži z jezerskih gladin

V Ribnici ob Vrbskem jezeru sem, sredi množice radovednih turistov od daleč in blizu; vsi smo prišli, da bi doživeli prvo disciplino avstrijskega državnega prvenstva v smučanju na vodi — privlačni slalom.

Iz zalivca odrine motorni čoln. Na 23 m dolgi vrvi ima pripetega smučarja. Njegova naloga je, da v prvi vožnji — z eno smučko — s hitrostjo 48 km na uro premagá s šestimi bojnimi »zakolichenos« progó. Začetek še ni tako težak, silšim kako pojasnjuje obiskovalcem avstrijski mojstri Bernd in Stefan Rauchenwald, Gerhard Rainer in Robert Mureny in drugi asi z Vrbskega jezera, ki takoj za Američani in Avstranci in nekaterimi posamezniki iz drugih dežel veljajo največ na svetu.

»V drugem čolnu bomo drveli s hitrostjo 51 km/h, v tretjem s 54 km/h in v četrtem s 57 km na uro.«

Tej zadnji hitrosti je potem le še malokdo kos. Za vsako vožnjo brez napake dobi smučar po 6 točk, sicer pa samo toliko, koliko boj (balončkov — vratice) presmuča; pol točke pa dobi, če za bojo še zdrsi čez penče valove, ki jih dvigne motorni čoln, in pade v vodo šele pred naslednjo bojo.

Na tekmovanju, ki ga spremljam, se v ožjem, dodatnem boju meri še trojica, ki je v štirih tekih zbrala vse možne točke (24). Zdaj vrvi, za katero se smučar drži, skrajšajo najprej za 3 metre, hitrost pa ostane 57 km na uro. In še zmeraj tekmovalci na progi ne grešijo; šele, ko vrvi pristržejo še trikrat po 2 metra, skupno torej za 9 m, lahko navdušeno občinstvo pozdravi končnega zmagovalca in novega prvaka, 25-letnega študenta medicine Bernda Rauchenwalda. Skupno je zbral 43 točk!

Toda kratek čas se je veselil, že v naslednji popoldanski disciplini — prikazovanju likov (v jeziku telovadcev v poljubni vaji) je zmagovalac iz vrst najmlajših udeležencev. Šestnajstletni Egon Brunner v dveh vožnjah po 20 sekund — najprej na dveh, pozneje pa na eni smučki — »delal čudež«.

»Glejte, to je »vija« pa »la-

zaenkrat samo dolžina, slog še ne.

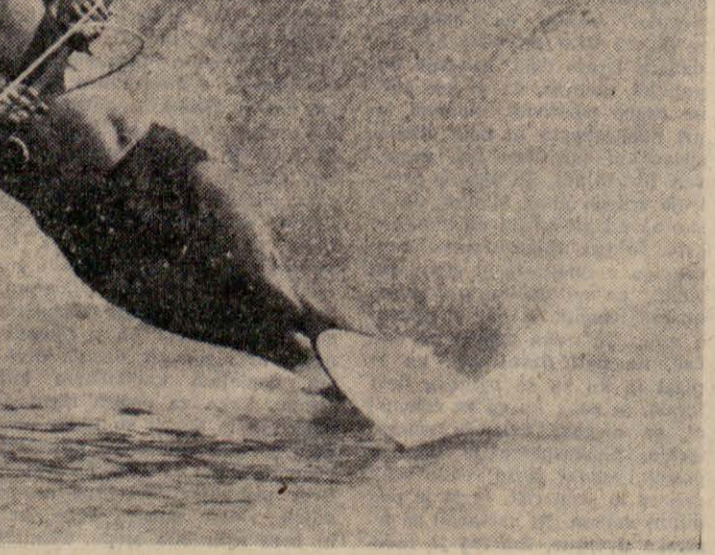
Plavalci Bernd Rauchenwald si je s svojim drugim skokom 40,95 m — svetovni rekorder je Amerikan Larry Bannack s 43,96 m — zagotovil tudi prvo mesto v kombinaciji.

Gledalci — tujci živahno pliskajo držečem. Za denar, ki so ga pustili tukaj, so preživeli nekaj prijetnih uric na svežem zraku in toplim soncu, povrh pa še niso zamudili prave atrakcije.

Domov grede razmišljam: na naših jezerih — morje je le malokdaj tako mirno, da bi na njem lahko prirejal take prireditve — ni takih revij niti sredi najbolj živahne turistične sezone. Strokovnjaki menijo, da bi olje, ki ga spuščajo motorni čolni, »zadušilo« jezera. Toda klubov že imamo nekaj (13) pa tudi republiških zvez (6), ki jih od 19. junija letos združuje Zveza za motonavtiko in smučanje na vodi Jugoslavije. Za redka tekmovanja pa morajo pionirji tega športa pri nas imeti posebna dovoljenja. Eno izmed prireditev, in sicer I. uradno državno prvenstvo, je minulo nedeljo na Zbiljskem jezeru priredil ljubljanski klub za vodno smučanje.

Sprva iz čiste zabave — »jahanje« na valovih — se je torej tudi pri nas razvila ta zvrst in se časoma prelevila v zelo zanimiv pa tudi trd šport. Po našem razvoju v ZRN pa nekateri poznavalci, kakršni je tudi tiskovni vodja avstrijske zveze za vodno smučanje Walter Metec iz Celovca, celo menijo, da utegne biti smučanje na vodi že na olimpijskih igrah v Münchnu leta 1972 morda ena izmed dveh disciplin, ki ju lahko vsakokrat prireditelj vključi v tekmovalni spored za kolajne ali pa ju vsaj predstavi v uradnem demonstracijskem programu kot »kandidata« za olimpijski šport.

H. UBELEIS

KAKOVOSTNO MODERNO LEPO IN PO ZMERNI CENI

Prav je, da je v spomin na prvo slovensko vas, ki jo je upepeli okupator, prevzela nova tovarna čipk in pletenin v Gameljnih ime »Rašica«.

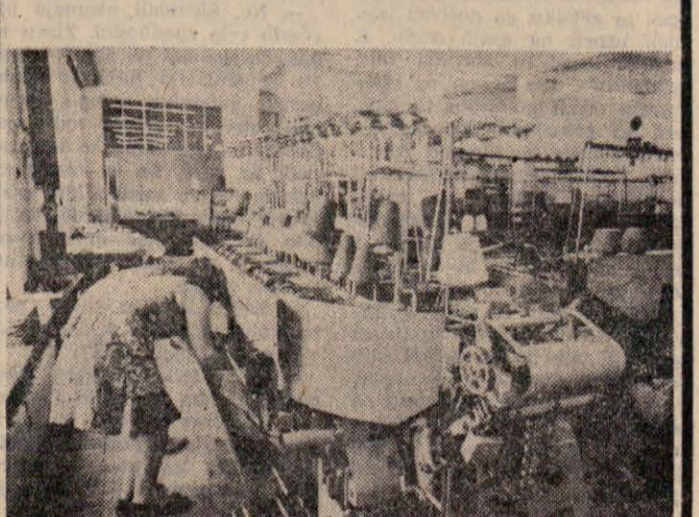
Zaplati moramo, da je podjetje zrastle na tradiciji čipkarske obrti, ki je bila tod že nekaj razvita. Uspelo mu je tudi pridobiti sodelovanje starejših kadrov, predvsem pletilj z dolgoletno prakso. In čeprav je moralo podjetje prva leta prebroditi dojak težav, tako zaradi pomanjkanja strojne opreme kot tudi prostora, ima danes podjetje poleg omenjenih obratov na sedežu še obrate v Moravčah.

Horjulu, Sentvidu pri Stični in Ambrusu. To je hkrati še poseben prispevek skupnosti, saj je pospešilo industrijsko dejavnost in zaposlilo ljudi v pasivnejših krajih.

Danes izdeluje podjetje predvsem vrhno trikotažo, to so pleteni predmeti: ženske in moške jopice, vse vrste puloverjev, otroške pletenine itd. To so predvsem izdelki iz volne, podjetje pa uvaža za izdelke tudi domačo sintetično »malono«, ki je izdelana po licenci angleškega kurtena. Naj ob tem navedemo kakovost izdelkov znamke »Rašica« in tudi najfinesnji korak z modo. Vse to je že nešteto krat našlo odraza pri oceni razstavljenih izdelkov na priznanih sejnih doma in v sosednjih republikah. Med odličji najvišjih priznanj, ki so jih izdelki iz Rašice prejeli, sta dve »zlata košutka« za trikotažne izdelke in »zlata jelendeka« za otroško konfekcijo, razstavljeni na beograjskem sejmu, »zlata prestica«, s katero so bili izdelki »Rašice« nagrajeni na sejmu v Leskovcu itd.

Tovarna čipk in pletenin namreč razstavlja izdelke na vseh vodilnih sejmih in razstavah mode oz. modnih izdelkov. Uveljavila se je na domačem tržišču v Sloveniji in v vsej Jugoslaviji. Poleg tega pa se podjetje vse bolj vključuje v mednarodno delitev dela. Izdelke izvaža v vzhodnoevropske države in tudi v zahodnoevropske (Nemčija, Belgija, Švedska, Italija, Holandija), nadalje v Ameriko, Kanado itd. Lani so izpožili 40% vse proizvodnje.

Četudi sodi tovarna »Rašica« v svoji dejavnosti med največja podjetja, morda ne bo takoj razumljivo, zakaj pripravlja gradnjo novih objektov. Podjetje namreč pri manjkajočih prostorov za upravne službe, medtem ko je tehnološki proces, proizvodni proces nesmotrn, razbit, neurjen. Tako bi poslej v novih dodatnih prostorih združili tehnološki postopek, delo, ki temelji še vedno na ročnem delu, pa izpopolnili z dodatno mehanizacijo. Iz tega lahko upotujemo, da delovni kolektiv ne stremi za povečanjem kapacitet, temveč si prizadeva za bolj urejen delovni proces in prostore za pomožne službe.

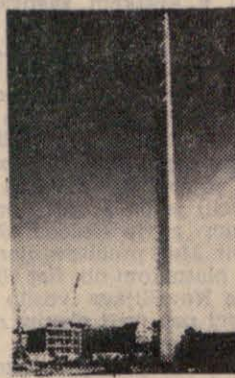
Za konec pa še nekaj besed o novosti. Tovarna »Rašica« je kupila nove stroje za izdelavo zakardnih puloverjev. To so puloverji, ki so — za razliko od dosedanjih, delno vzorčastih — posejani s pestrimi, večbarvnimi vzorci po vsej svoji površini. Prav golovo bodo to novost sprejeli z velikim veseljem n. pr. naši smučarji, pa tudi sicer vsi potrošniki, kajti v tovarni predvidevajo, da tak pulover v trgovini ne bo smel stati več kot 15 ali 16.000 S dinarjev. To pa hkrati dokazuje velik posuh podjetja za našo potrošnjo: dati kupcu kakovostno blago za resnično zmerno ceno.

LE KDO BI SI MISLIL!

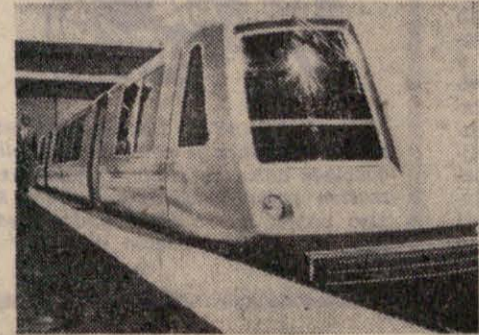
LETALSKI inženirji ni so hoteli zaostajati za poklicnimi tovariši, ki načrtujejo avtomobile. Britanska tovarna Bristol Siddeley je tako izdelala nov miniaturni reaktivni motor, ki naj bi v prihodnje pogajal izvidniška letala. Majhen reaktivni motor, ki ga pestuje prikupno dekle, tehta 63,5 kilograma in je pravo nasprotje velikega turboreaktivnega motorja, na katerega se je dekle naslonilo.

LETALSKI inženirji se ne ukvarjajo samo s krili letal, ampak so pripravili tudi načrte za posebna krila, ki so jih namestili na visokem dimniku tovarne v Salfordu na Angleškem. Gre za stabilizatorje, ki bodo preprečevali, da bi se dimnik preveč tresel zaradi vetrov, ki pihajo v večjih visinah tudi takrat, ko je pri tleh brezvetrje. Prav zaradi teh vetrov bi lahko začel pločevinasti dimnik nevarno vibrirati. Inženirji so preprečili, da bodo stabilizatorji dobro opravljali svojo nalogo.

TELEVIZIJA vse bolj pomaga šolnikom. Znova novost »šolske televizije« je televizijski sprejemnik z 62-centimetrskim zaslonom. Slika je zelo jasna. Sprejemnik je trden, da ga otroci ne morejo pokvariti. Celotna barva je prozorna, da sprejemnik učenci ne bi preveč opraskali. Uporabljali naj bi ga za prenose poskusov, ki bi jih posneli v šolskih laboratorijih, pa tudi za sprejemanje šolskega programa iz studija. Za interne šolske televizijske prenose izdelujejo posebne majhne oddajnike, ki oddajajo le znotraj šolske ustanove.

ZELEZNICA noče zaostajati za avtomobili, pa so tudi vlaki vse bolj sodobni. Pred nedavnim so v San Franciscu pokazali nov vlak, ki je precej nižji kot običajni vlaki. Aerodinamična oblika, močan stroj in zelo mirna vožnja so odlike novega vlaka, ki ga nameravajo vpeljati na številnih krajših progah.

AVTOMOBIL

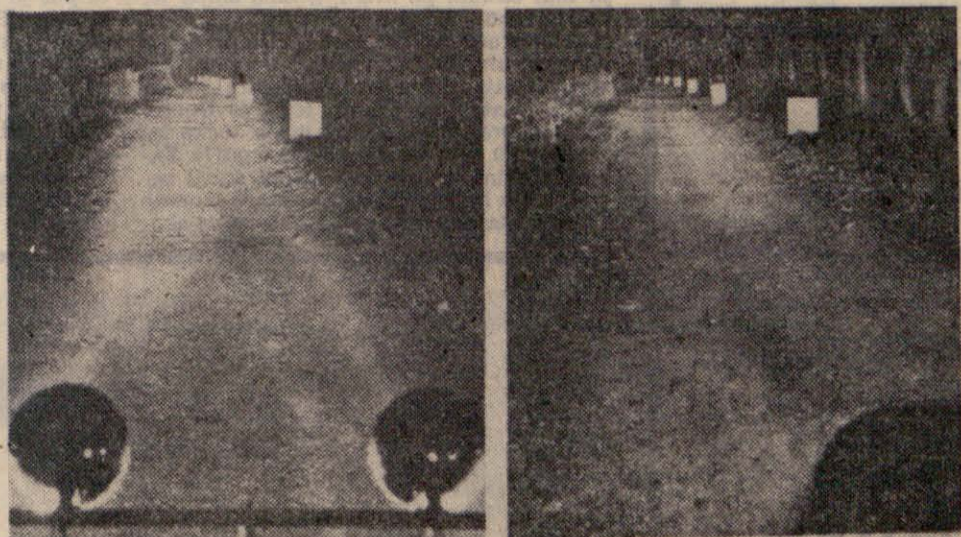

SLOVITI DIRKAČ STIRLING MOSS O HALOGENSKIH ŽARNICAH

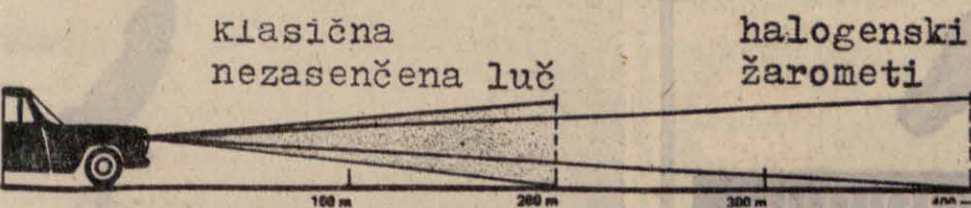
HALOGENSKE ŽARNICE SO SKORO STIRIKRAT DRAŽJE OD NAVADNIH. ZATO PA SE ENKRAT BOLJE SVETIJO. BOLJŠA LUČ POMENI VEČJO VARNOST, ZATO MOSS SODI, DA JIH VELJA KUPITI. »TODA,« SVARI DIRKAČ, »PAZI, DA BOSTE SE PRAVI ČAS ZASENCILI LUČI, SAJ BOSTE SICER OSLEPILI VOZNIKE, KI VAM VOZIJO NASPROTI, IN ZE SE BO ZGODILA NESREČA!«

SLEPEC PADE V JAMO

Zgodilo se je pred štirimi leti na avtomobilskih dirkah v Le Mansu. Tekmovanje traja 24 ur. Sonce je zašlo, in dirkači so prižigali žaromete. Potem je nenadoma pridrvel izza ovinka avtomobil, in nihče ni mogel razumeti, od kod tako močni žarometi. Za njim je pridrvel še nekdo, in tudi njegove luči so bile prav blazno svetle. Stekel sem do boksov, da bi mi povedali, od kod te skrivnostne luči. Povedali so mi, da sta dirkača namestila v svoje žaromete halogene žarnice. Gre za žarnice, ki so jih pred tem uporabljali le v projektorjih in v mornarskih žarometih. Nove luči so se nam zdele tako svetle, da so bili žarometi drugih avtomobilov v primeri z njimi kot baterijske svetilke.

Preskus žarometov je dokazal, koliko boljša je halogenska žarnica od klasične žarnice z dvema nitkama. Beli kvadrati ob cesti so postavljeni vsakih 25 metrov. Halogenski žarometi (na levi) so v resnici svetili še mnogo dlje, kot je videti na sliki. Tudi v največji daljavi je še opaziti krošnje dreves, medtem ko klasična nezasenčena luč (na desni) na veliko daljavo osvetli le kvadrate, ki odbijajo svetlobo.

Halogenski žarometi svetijo mnogo dlje kot klasična nezasenčena luč. Razsvetljuje najmanj 400 metrov ceste pred avtomobilom. Zato morate dovolj zgodaj zasenčiti luči.

mogel vozila ustavit na razdalji, do koder se svetijo njegovi žarometi. Očitno je torej, da ponoči ne sme voziti z največjo hitrostjo, ki jo še zmore njegovo sodobno vozilo.

Seveda so žaromete v zadnjih letih zelo izboljšali, zdi pa se, da so izdelovalci žarometov dosegli že skoro vse, kar je mogoče, boljših žarometov skoro ni mogoče izdelati. Treba je bilo izboljšati žarnice.

Kako delujejo nove halogenske žarnice? Naj najprej povem, kako je s klasičnimi žarnicami. Na stekleni hruški so pritrjene spirale iz volframove žice, obdaja pa jih žlahtni plin. Takšne žarnice zadovoljivo delujejo le, ko so nove. Potem ko skozi spiralo steče električni tok, se volfram ogreje do 2500 stopinj C in začne izpuščati delce volframa, ki se odpravljajo v smeri svetlobe. Če se odpravljajo v smeri svetlobe, se odpravljajo v smeri svetlobe, se odpravljajo v smeri svetlobe, se odpravljajo v smeri svetlobe.

Zaradi vsega tega so se odločili izdelati tako majhno hruško, da bodo steklene stene dovolj blizu žareči spirali in zato ne bodo tako hladne kot pri stari žarnici. Steklo se med uporabo segreje do 600 stopinj C. Ker je vroče, se na njem ne morejo kondenzirati delci volframa. Seveda pa zaradi visoke temperature za nove žarnice ne morejo uporabljati navadnega stekla, ampak hruško izdelajo iz kremenčevega stekla.

Namesto žlahtnega plina so volframovo spiralo obdali s halogenom (gre za kemične elemente halogene, ki niso kovine), na primer z jodom (zato tudi mnogi pravijo novim žarnicam »jodove« žarnice, čeprav joda že dolgo ne uporabljajo več, ampak brom) ali bromom. Z žareče nitke sicer še vedno odpravljajo delce volframa, toda večje so s halogenom, in v žarnici nastane volframov jodid ali volframov bromid. Ko pa se leta dotakne žareče nitke, razpade, in delci volframa se primejo na nitko. Zaradi tega se nitka ne obrabi tako hitro in življenjska doba halogenske žarnice je precej daljša. Zaradi vsega tega lahko volframova nitka žari v halogenski žarnici pri zelo visoki temperaturi, zato dvakrat bolje sveti kot klasična žarnica, porabi pa skoro nič več toka.

Ne gre, da bi samo hvalili, in ne povedal tudi pomanjkljivosti. Steklena hruška nove žarnice je tako majhna in mora biti tako blizu žareče nitke, da doslej še niso uspeli izdelati halogenske žarnice z dvema nitkama za zasenčeno in nezasenčeno luč. Soferji si pomagajo tako, da na vozilo namestijo še dva žaromete, ki svetita na daleč. Še lažje je v avtomobilih, ki že imajo štiri žaromete, dva za zasenčeno in dva za nezasenčeno luč. V žarometu za nezasenčeno luč vstavimo halogenske žarnice.

V Franciji (firma Cibie) in Angliji (firma Speedwell) so že začeli izdelovati posebne halogenske žaromete, ki imajo posebno zaslonko. Ko pritisnemo na stikalo za zasenčeno luč, elektromagnet potegne zaslonko in zasenči halogensko žarnico. Prometne oblasti v Franciji in Angliji že dovoljujejo uporabo takšnih žarometov kot univerzalne svetilke za zasenčeno in nezasenčeno luč.

V Nemčiji so pa pred nedavnim sprejeli pravilo, da voznik sicer sme na avtomobil pritrčiti žaromete s halogenskimi žarnicami, svetiljo pa lahko le kot nezasenčeno luč. V doseganjih žarometih tako odklopijo priključek in nitka za nezasenčeno luč v klasični žarnici ne sveti. Tako uporaba novih žarometov je posebno primerna za vozila, ki imajo bolj slaboten dinam. Policija pa dovoljuje, da si avtomobil hkrati svetiljo z žarometi s halogenskimi žarnicami in tudi z nezasen-

čeno lučjo starih žarometov. Prepovedujejo pa, da bi v vozilo vgradili stikalo, ki bi omogočilo, da bi voznik ugasnil samo nove žaromete s halogenskimi žarnicami, starih nezasenčenih luči pa ne. Ko pritisnemo na stikalo za zasenčeno luč, morata ugasniti halogenska žarnica in nitka za nezasenčeno luč v klasičnem žarometu, sveder pa nitka za zasenčeno luč. Pravilo je, da morajo biti halogenski žarometi priključeni tako, da jih je moč prižgati le s stikalom za zasenčeno luč.

Če namestimo halogenske žarnice na manjše vozilo, ki nima tako močnega dinam, se zdi največja napaka novih žarnic, da porabijo več toka kot stare. Klasična žarnica je porabila 45 wattov moči, halogenska pa kar 55 W. To je razumljivo, saj potrebuje nekaj energije za to, da ogreje stekleno hruško, ki je pri stari žarnici bolj hladna. Še posebej si to velja zapomniti, če nameravate v svoje vozilo dodatno namestiti halogenske žarnice. Dinamo je ponavadi že tako zelo obremenjen, saj mora dajati tok žarometom, kazalcem smeri, zavornim lučem, radiu, svetilkam in notranjosti vozila, brisalcem stekel itd., kar vse skupaj skoro vedno preseže 300 wattov, kolikor jih daje navadno dinam. Kdor se odloči za halogenske žarnice, naj torej vpraša strokovnjaka, ali bi ne veljalo tudi zamenjati starega dinam s sodobnim generatorjem izmeničnega toka, ki daje 500 wattov moči. Če ostanete pri starem dinam in vgradite nove žaromete, potem pazite, da takrat, ko bodo goreli halogenski žarometi, ne boste še drugod porabili preveč toka.

Halogenska žarnica je tudi precej dražja. Stane približno 60 novih dinarjev, medtem ko klasično žarnico z dvema nitkama lahko dobita že za 15 novih dinarjev. Po drugi strani pa halogenska žarnica bolje sveti, dalj časa traja in ima debelejšo volframovo žico. Zato tudi ni tako občutljiva za tresenje. Očitno pa je, da halogenske žarnice ponovno vozniku povečajo vidljivost, in to pomeni večjo varnost.

Roko na srce: Ali se vam zdi res škoda denarja, ki ga boste plačali, da se boste varneje vozili?

Kritiki opisanega postupa — Tobačni inštitut ZDA in tudi mnogi zdravniki — na kratko trde, da brak ni človek in da ljudje tudi drugače kade. Pravijo, da so le redki kadilci, ki vdihnjejo tobačni dim petkrat zapovrstjo in po navadi nihče ne pokadi cigareto do konca, tako ko so jih braki, ampak pustijo vsaj centimeter dolg ogorak.

Kakorkoli že: poskus z braki je prvi korak, da bi znanstveno natančno ugotovili in dokazali zvezo med kajenjem in poškodbami pljuč.

MEDICINA

Psi, cigarete in smrt

ZA DOKAZ, DA KAJENJE RES SKODUJE PLJUČEM, JE RAZISKOVALEC DR. AUERBACH NAVADIL KADITI DESET PSOV. PO 14 MESECIH KAJENJA JIH JE PET UMRLO. KO SO POBILI SE OSTALE PSE IN JIH RAZTELESILI, SO UGOTOVILI BOLEZENSKE ZNAKE, KI SO PODOBNI ZNAKOM EMFIZEMA PRI CLOVEKU.

Raziskovalci so se mnogo let aman trudili, da bi poskusne živali navadili kaditi. Končno pa je uspelo dr. Oscarju Auerbachu, patologu iz ameriške bolnišnice za nekdajnje bojevnike v East Orangeu, da je živali navadil te človeške razvade. S poskusi na živalih je namreč hotel dokazati in ugotoviti, koliko kajenje škoduje pljučem. Za poskuse je dr. Auerbach izbral najbolj zvestega človekovega prijatelja psa braka.

Zdravnik je pred nedavnim v Ameriškem zdravniškem društvu (AMA) poročal o rezultatih svojih raziskav. Za poskus je izbral deset samcev in eno psico. Prerezal jim je sapnik in v njih vstavil cevke iz umetne snovi (Operacij pravijo traheostomija). Tako so psi dihali skozi dokazati in ugotoviti, koliko kajenje škoduje pljučem. Za poskuse je dr. Auerbach izbral najbolj zvestega človekovega prijatelja psa braka.

Tako kot dečku, ki pokadi prvo cigareto, je bilo braku v začetku poskusov slabo, bruhal je, dim mu je šel v oči in je kašljal. Gre štirinajst dni pa se je zdelo, da so se nekateri psi že navadili kajenja. Zelo radi so stakali v zaboj, kjer so jih spridžili na stroj za kajenje. Štirinajst dni dan poskusa je umrl prvi pes. Drugi brak je umrl 205 dni kasneje. Še tri živali so umrle, še preden so po 14 mesecih končali poskus. Preživeli pse so jih in jih raztelesili. Ob istem času so po bili tudi deset drugih brakov, ki niso kadili (dvema med njimi so prav takrat kot poskusnim živalim traheostomijo) in jih tudi raztelesili.

Iz zapisnikov o avtopsiji je očitno, da so bila pljuča psov, ki niso kadili, ve- liko bolj zdrava kot pa pljuča brakov kadilcev. Le-ti so imeli hudo poškodovana pljuča. Tkvio pljuč obeh psov, ki sta sama umrla že pred koncem poskusa, je bilo tako uničeno, da zdravniki niso znali natančno ugotoviti, kaj se je bilo zgodilo s pljuči. O drugih osmih psih pa dr. Auerbach pravi, da so bile bolezenske spremembe pljuč podobne znakovni emfizemu pri človeku. Poskusa niso dovolj dolgo nadaljevali, da bi lahko ugotovili, ali se bo razvil rak.

Kritiki opisanega postupa — Tobačni inštitut ZDA in tudi mnogi zdravniki — na kratko trde, da brak ni človek in da ljudje tudi drugače kade. Pravijo, da so le redki kadilci, ki vdihnjejo tobačni dim petkrat zapovrstjo in po navadi nihče ne pokadi cigareto do konca, tako ko so jih braki, ampak pustijo vsaj centimeter dolg ogorak.

Kakorkoli že: poskus z braki je prvi korak, da bi znanstveno natančno ugotovili in dokazali zvezo med kajenjem in poškodbami pljuč.

VREME

TORNADO V STEKLENICI

V LABORATORIJU SO PONAREDLI TORNADO, KI PLEŠE, KOT MU ZNANSTVENIKI ŽVIŽGAJO. UMETNI TORNADO SE NI POVSEM VERNA PODOBA PRAVEGA VIHARJA, TODA UPAJO, DA BODO POTEM, KO GA BODO RAZISKALI, LAHKO NAŠLI POT, KAKO UKROTITI ORKANE

Ljudje še vremena ne znajo zanesljivo napovedati — v začetku letošnjega poletja so nekateri ugledni meteorologi prerokovali najbolj suho in vroče poletje v tem stoletju, sedaj pa imamo... — pa vendar raziskujejo, kako bi ga ukrotili.

Vrtinčasti viharji vsako leto prizadenejo tihomorske obale, ubijajo ljudi, podirajo mesta. Zakaj se »rodi« tornado, pa še niso natančno raziskali, napovedi orkanov so velikokrat prepozne in niso dovolj natančne. Raziskovalec profesor Chang iz New Yorka je je lotil tornada tako, da je v laboratoriju napravil vrtinčasti vihar.

Ukrotiti tornado se zdi, kot bi hoteli voditi nosoroga na vrvi. V laboratoriju pa je raziskovalcu le uspelo, da je tornado plesal tako, kot mu je žvižgal. Seveda tornado iz laboratorija ni takšen velikan kot tisti, ki se roje na Pacifiku.

Pred nekaj leti je tornado »pometal« po majhnem mestu na ameriškem srednjem vzhodu, zagrabil moža, ki se je bil hotel skriti v klet, ga dvignil in odnesel 380 metrov daleč, kjer ga je odložil na 30 metrov visoki krošnji drevesa. Možak je imel srečo, saj se je je opraskal. Rešili so ga z drevesa: visel je z glavo navzdol in bil je popolnoma nag. Pri vsem tem pa je tornado v isti sapi podrl hišo in klet, kamor se je mož hotel zateči.

Tornado je poseben. Nekdo je sivi ciklonski stožec drvel po ulici in nebotičniki ob straneh so se priklanjali kot pesalci pri četvoriki. Ali pa znani prizor z Atlantske obale, ko je v viharni noči drvel nad morjem 300 metrov visok svetleči se steber. Tornado je namreč iz morja posejal v svoj vrtinec milijarde mikroskopskih živali.

V viharju se zgrabe razpočijo kot globokomorske živali, ki jih naglo potegnemo na površino. Razplete se tudi ljudje in živali, zakaj v središču vrtinca skoro ni zraka. Enormni razliki pritiskov nihče ni kos.

Vakuum pa ni edina moč tornada. Vihar podira tudi z močjo vrtinčastih vetrov na površini zračnega stebra. Ciklon potuje razmeroma počasi in nikoli ne preseže hitrosti 80 kilometrov na uro. Zato pa imajo vrtinčasti vetrovi hitrosti do 1280 kilometrov na uro, pihajo hitreje kot potuje sodobno reaktivsko potniško letalo.

In vse to naj bi posneli v laboratoriju? Ali je mogoče? In zakaj je to potrebno?

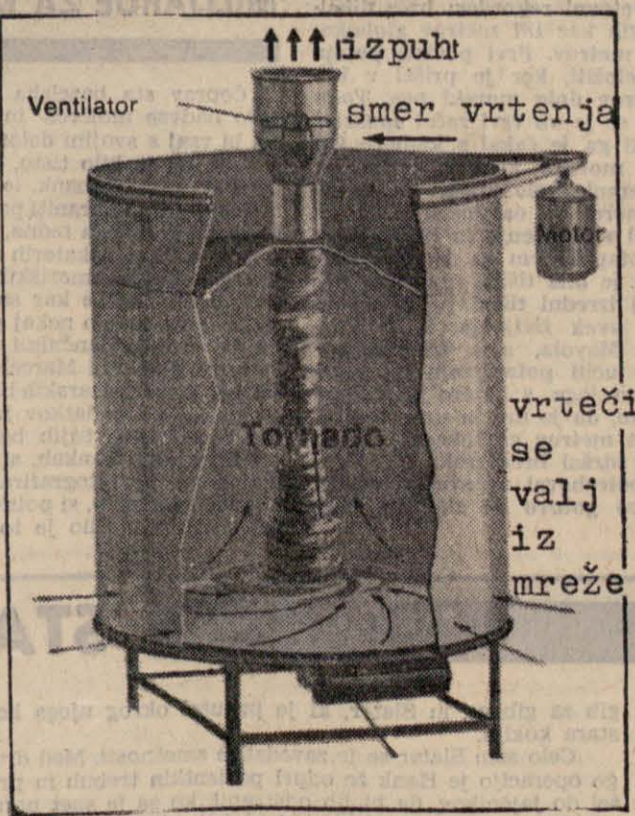
Odgovorimo najprej na drugo vprašanje. Tornado naj bi naredili v laboratoriju zato, da bi ga raziskali in odkrili njegove lastnosti in slabosti. Zakaj o tornadu danes še ne vemo dosti več kot to, da je izredno močan in je skoro nemogoče ugotoviti njegovo pot. Kako nastane, komaj slutijo. Več lo, da nastane, ko se srečajo tokovi mrazega in toplega zraka in da mora biti površina, nad katero se rodi tornado, precej ravna. Nekateri meteorologi navedejo kar 26 okoliščin, ki so potrebne, da nastane tornado.

Velikokrat se zgodi, da ugotove vse pogoje, ki so potrebni, da nastane orkan, in posebna opazovalna služba opozori prebivalce tako imenovane »ceste tornadov« — poti, kjer v ZDA najpogosteje divjajo orkani — pa pride le nedolžna nevihta. Ko opozore naslednjič, in nihče več ne verjame, pridivja tornado.

Pojasnili tudi niso vprašanja, ali tornado povzroči nevihto ali je v električnih napetosti iskati vzrok za nastanek tornada. Samo opazovanje tornadov v naravi ni dovolj, da bi odgovorili na vsa ta vprašanja. Celotna hitrost vrtinčastih vetrov lahko samo ocenijo tako, da rekonstruirajo, kako je tornado divjal.

Tudi tornadi, ki so jih bili umetno povzročili v naravi, niso dovolj, da bi lahko raziskali viharje. (V Franciji, so na primer umetno povzročili tornado tako, da so zažgali nafto, tornado je nastal tudi pri požaru nad kalifornijskimi naftnimi polji.) »Umetni« tornado je namreč le na zunan podoban orkanom, ki podirajo mesta. Zdi se, da tudi miniaturni tornadi na nanovo nastalem vulkanskem otoku Surtsey pri Islandu nimajo značilnih lastnosti viharjev, ki podirajo vse, kar jim je na poti. Očitno je torej, da so raziskovalci potrebovali tornado, ki bi ga »zaprl« v steklenico.

Sedaj se je znanstvenikom to tudi posrečilo. Oče tornada v laboratoriju je prof. dr. Chien-Chien Chang, strokovnjak za hidrodinamiko in konstruktor sodobnih ve-

Na sliki je skica, kako deluje naprava

trovnikov. V njegovem laboratoriju pleše in prsketa sredi okrogle kovinske mize stober plinov. Kletka, v kateri je zaprt tornado, ni težka zavesa iz polietilena okrog naprave, ampak valj iz kovinske mreže. Valj je postavljen okrog valja poganjajo motor. Ko raziskovalec požene motor, se začne mrežasti valj vse hitreje vrteti, dokler na sredi ni nastane vrtinec. Na robu vrtinca vrtilna hitrost preseže 100 kilometrov na uro. Zračni vrtinec, razlaga raziskovalec, še ni pristihi tornado, ima pa tri od petih osnovnih značilnosti tega viharja:

- Tako kot pri pravem tornadu se tudi pri umetnem tornadu vrtinec dotika površine, nad katero je nastal.
- V sredini vrtinca je praznina kot pri pravem tornadu.
- Med praznim središčem in zračnim vrtincem je velika razlika v pritisku, tako da tudi umetni tornado sesa.

Dveh značilnosti pravega viharja pa v laboratoriju še niso ponaredili:

- V laboratoriju ni stranskih vetrov, zaradi katerih tornado potuje s hitrostjo 8 do 80 kilometrov na uro in je vrtinec značilno nagiben.
- Hitrost vrtinčastih vetrov je v laboratoriju več kot desetkrat manjša kot v resnici.

Raziskovalec pojasnjuje: »Že to, da imamo v laboratoriju tornado, ki je vsaj deloma podoben resničnemu viharju, je dovolj, da lahko preskusimo teorije o tornadih. Kmalu bomo izdelali še večjo napravo, ki bo visoka šest metrov. V njej bomo napravili še vernejšo podobo tornada. Poskuse bomo prenesli v vetrovnik, kjer bomo lahko posnemali potovanje orkanov. Zdi se, da bomo na osnovi teh poskusov z elektronskimi možgani razrešili vse enačbe, ki bodo opisovale nastanek in razmere v tornadu. Tako bo mogoče izračunati, kakšne naj bodo zgradbe, ki jih vrtinčasti vihar ne bo mogel porušiti. Morda bomo tudi ugotovili, zakaj iz nevihte včasih nastane tornado, drugič pa ne. Če se nam bo posrečilo ugotoviti, kako se rodi tornado, potem je seveda očitno, kakšen bo naslednji korak: poskusili bomo preprečiti, da bi se sploh rodil...«

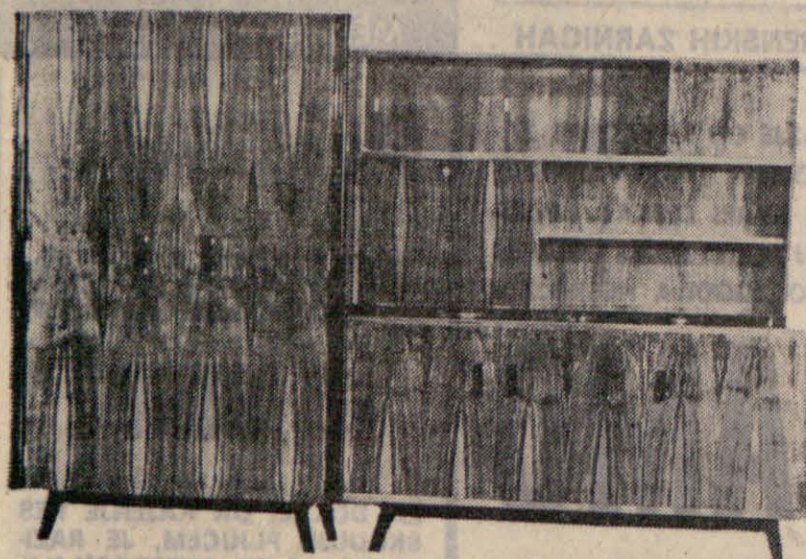
Spilanit kamnik
Krvate - terital

AUDI AUTO UNION

NAJBOLJŠI AVTOMOBIL SREDNJEGA RAZREDA V EVROPI S 4-TAKTNIM MERCEDES-BENZ MOTORJEM

1700 ccm — 72 KM
Pospešek od 0 do 80 km 9 sek. od 0 do 100 km 14,8 sek.
Trajna hitrost 150 km/h, poraba 8,4 lit. na 100 km
Kvalitetno izdelana karoserija konstrukcije MERCEDES-BENZ
Eksportna cena s 2 vrati DM 6.000.— in ND 13.250.—
Eksportna cena s 4 vrati DM 6.315.— in ND 13.850.—
Eksportna cena AUDI VARIANT DM 6.374.— in ND 13.974.—
Dalje imamo na zalogi PO ZNIZANIH CENAH:
F 11 enobarven DM 3.944.— in ND 7.630.—
F 12/45 KM enobarven DM 4.477.— in ND 8.470.—
F 102, 2 vrata, enobarven DM 5.097.— in ND 8.963.—
Vse informacije in hitro dobavo vam daje

AUTOCOMMERCE
Generalno zastopstvo Ljubljana, Trdinova 4
PREDSTAVNITVA:
Beograd, Zagreb, Sarajevo, Skopje, Novi Sad, Rijeka, Split.

LOS ANGELES PEŠ SKOZI DOLINO SMRTI

Jean-Pierre Marquant je uspel, so konec julija sporočili kalifornijski časniki. Marquant, 28-letni bivši francoski padalec, je v tednu dni prehodil 180 kilometrov dolgo pot skozi znano depresijo na meji med Kalifornijo in Nevado, Dolino smrti. Marquant je po vsej priliki prvi, ki mu je kaj takega uspelo, če pa že ni prvi v zgodovini človeštva, potem je vsekakor prvi v času, ko o takšnih dejavnih poročajo tudi časniki po svetu. Dolina smrti, kot je znano učencem v osemlehtkah, eden najbolj vročih krajev na svetu, saj doseže temperatura na soncu tudi 90 stopinj Celzija, srednja dnevna temperatura pa je kakih 50 stopinj. Razen tega je Dolina smrti depresija, katere najnižja točka leži kakih 80 metrov pod gladino morja. Zaradi vročine se pesek v Dolini smrti segreje tako hudo, da doseže tudi 85 stopinj Celzija; Marquant se je s poti vrnil s sko-

rajda zогlenelimi koklami, ki jih je bil nosil namesto čevljev, ker les le nekaj bolje varuje noge pred razbeljenim peskom. Marquant je krenil na pot 20. julija iz Stove Pipe Wells, vasi, ki leži na robu peščenega pekla, najhujše ovire, ki je v minulnem stoletju stala pred pionirji, ki so prodirali od vzhodne obale ZDA čez celino v Kalifornijo. V zadnjem času sta se v dolino odpravila dva ameriška vojaka, vendar sta v njej umrla. Marquant si je organiziral preskrbovalno službo tako, da mu je posebno terensko vozilo vsak dan pripeljalo hrano in vodo, ko pa je bil sam, je hodil z velikim raznobarvnim senčnikom, ne zato, da bi se obvaroval pred soncem, pač pa zato, da bi ga helikopterji, če bi bilo potrebno, hitro našli. Marquantova pot je bila krožna; potem ko je krenil iz Stove Pipe Wells, je odšel proti središču puščave, nato pa v polkrogu ob robovih, dokler se ni znova vrnil v Stove Pipe Wells. Še preden je bil na cilju, kakih deset kilometrov pred njim, si je vzel nekaj časa za počitek, češ da je nekoliko utrujen; tišči, ki so mu vozili hrano in vodo, so povedali malo manj zadržano — Marquant je bil praktično že na koncu moči, saj je razbeljeni pesek spremenil njegove noge

v dva velika mehurja. Pot je nadaljeval dan kasneje, za kar je potreboval tri ure. Ko se je vrnil, je izjavil, da je Dolina smrti sicer čudovita, da pa nikomur ne želi, da bi odšel tja. Puščavo je moč po njegovih besedah prenašati do poldneva, popoldne pa postane sonce nezno; da človek ne umre od žeje, mora popiti dnevno dvanajst litrov vode in ves čas nositi v ustih vlažno krpo, da mu suhi razbeljeni zrak ne izsuši sluznice.

PISA HOLDEN VOZI PREHITRO

Znani ameriški igralec William Holden se bo moral v kratkem zagovarjati pred sodiščem v Pisi, ker je konec preteklega meseca na cesti Firenze-Lucca povzročil hudo prometno nesrečo. Holden je takrat s precejšnjo hitrostjo drvel po cesti proti Luccci. Z njim so bile tudi tri mlade ameriške prijateljice. Pred Luccco se je s svojim ferrarijem 3000 približal fiatu 500, ki ga je vozil trgovski potnik Novelli. Novelli je baje vozil preveč po levi strani, zato ga je Holden skušal prehiteti po desni. Med prehitovanjem pa je butnil z levim blatnikom ob fiat 500 tako močno, da je Novellijevo vozilo kar odneslo na vmesni pas med obema cestičkama. Zdravniška pomoč je bila brez pomena, saj je nesrečni Novelli tako rekoč na mestu podlegel poškodbam, medtem ko se ameriskemu igralcu in njegovemu spremljevalkam ni skrivil niti las na glavi. Edino potlačen blatnik na ferrariju je pričal o nesreči.

LONDON

MALA MATURA POSEBNE VRSTE

Med dekleti, ki se zbirajo v krogih »kafé society« in ki žive v ugodnih razmerah, se je razpasel nov šport: kraja v veleblagovnicah in samopostrežnih trgovinah kot dokaz zrelosti in poguma. Zaradi nove mode si je opeklo prste osemnajst deklet — ljubkih, solanih in iz »boljših družin« — ki jih je policija pripeljala pred mladinsko sodišče Kidderminsteru v Worcestershiru. Tatiče v starosti od 13 do 16 let so bile obtožene, da so kradle obleke, hlače, torbice, nogavice, kozmetične izdelke, lak za nohte, transistorske sprejemnike in plošče v skupni vrednosti skoraj milijon dinarjev. »Vedela sem, da je neumnost krasti,« je rekla ena izmed obtoženih, »ampak prijateljice bi me imele za strahopetnico, ki ni vredna njihove družbe, če ne bi dokazala, da lahko kradem.« Druga je povedala, da ji ta preskus poguma ni bil pri srcu, da pa ga je opravila, ker so ga tudi druge. Od osemnajstih pa jih je bilo tudi nekaj, ki so prišle pred sodišče s ponosno dvignjeno glavo in ki so se že pred tem v lokalnih pred prijatelji bahale s svojimi »uspehi«. Sodišče je mladoletne tatice obsodilo na denarne kazni od 15.000 do 50.000 dinarjev.

BASEL

MILIJARDE ZA MOLK

Ceprav sta baselska policija in tožilstvo nad vse molčevala in skrivnostna, ko da bi vsaj s svojim delom hotela spet dokazati, da je bilo tisto, kar se je zgodilo Zvezi švicarskih bank, le spodrsilaj in da švicarji znajo ohraniti poslovne skrivnosti se je od minulega tedna, ko smo poročali o izsiljevanju nekaterih zahodnonemških, nizozemskih in ameriških davčnih ubežnikov, potem pa še kar same bančne ustanove, le razvedelo nekaj podrobnosti. »Crna ovca« med bančnimi uslužbenci je devetdesetletni Marcel Venat. Ta je delal pri Zvezi švicarskih bank, tam pa nekako prišel do podatkov in tudi dokumentov o naložbah tujih bančnih ubežnikov pri švicarskih bankah, si podatke zapisal, listine pa prefotografiral, potem pa je odpovedal službo, si poiskal pajdaša in začel izsiljevat. Bilo je to leta 1961. Toda

TO SE PRIPETI SAMO...

... NA FLORIDI: Društvo za snago je dobilo policijsko dovoljenje, da sme v imenu policije razpisovati grešnikom, ki ne skrbijo za svoje vrlove in hiše, grozina pisma, češ da jih čaka zaporna kazen. Eno prvih pism je prejel sam policijski šef.

... V VATIKANU: Ugotovili so, da se je poraba elektrike med svetovnim nogometnim prvenstvom iznenada sunkovito povečala. 600 in več televizijskih sprejemnikov je bilo hkrati prisganih.

... V DERBYJU: Nemška nogometna reprezentanca je podarila 700 tablic čokolade domu za sirote. Čokolado so moštvo poslali navdušeni navijači, ki niso vedeli, da so imeli jantje predpisano strogo nogometno dieto.

mož je skušal biti previden in tako je tudi »umaknil« iz posla, ko si je prislužil kar okroglo vsoto milijonov in ko je policija začela raziskovati neki drug primer izdajanja poslovne tajnosti. No, zaporu se je izognil samo za nekaj let.

Razen Marcela Venata je že v zaporu tudi njegov pajdaš štirinajstdesletni lastnik lepotnega salona Ernst Schneider, ki se je po Venatovem umiku sam oprijel »delca«. Poiskal si je nove pajdaše, med katerimi je bil, kot kaže, najpomembnejši sicer policiji precej znani izsiljevalec nemškega rodu štirinajstdesletni Adolf Wilms (francoska policija ga je aretirala v Dunkerquu, kjer je živel zadnja leta). Schneider in Wilms sta s pomočniki nekaj časa izsiljevala davčne ubežnike, potem ko se jim je zdelo, da je to opravilo preveč naporno, zamudno in tudi nevarno, pa sta začela izsiljevat kar banko, iz katere je Venat ukradel listine. Ni sicer še točnejši podatkov, koliko so pravzaprav zaslužili izsiljevalci — verjetno pa jih nikdar ne bo, ker tudi ljudje, katere so izsiljevali, zaradi strahu pred davkarji nočejo priznati, da bi izsiljevalcem kaj plačali ali pa da bi imeli kakršnekoli naložbe v švicarskih bankah. Toda znano je, na primer, da je Wilms samo od nekega Zahodnega Nemca dobil »za molčecnost« kar 880.000 švicarskih frankov. Ves ta denar pa je zapravil v svojo ženo, francosko hotelirko Denise Basilio. Zveza švicarskih bank sicer skuša nekako prikriti vso afero ali pa vsaj vse skupaj prikazati kot precej nepomembno zadevo, v katero je zapletena le zato, ker je bil pač Venat pri njej v službi, toda precej drugače o zadevi menijo švicarski časniki, med katerimi tudi najresnejši poudarjajo, da gre za nadvse hud udarec slovesu švicarskih bančnih ustanov.

STAŽIST DR. X: DNEVNIK

nah. Kirurgijo si predstavlja kot resno, napeto zadevo, pri kateri kirurg strog zaključuje: »Skalpeli« in »ščipalkole«, vse drugo pa se odvija v dramatičnem molku, medtem ko žvenketajo instrumenti. To pa ni res.

Poi operacije pripoveduje kirurg masne vice z očitno namero, da bi spravil v zadrego operacijsko sestro — ki je lahko še začetnica, ko je kmalu nobena reč ne spravi več v zadrego — v prostotoku časa pa se klepetajo, opravila in razpravlja o tem, kako je bilo lansko zimo v Palm Springsu, koliko bradavic je seznanje imela sipa, ali ima ženska v trenutku, ko jo obesi, orgazem in podobne reči, s katerimi kirurgija res nima nič opraviti. Seveda so trenutki, ko držiš gobec in delaš, toda razgovor nikdar ne vpliva na koncentracijo, čeprav sam na sebi nima opravka z operacijo. Nepočin opazovalec pa bi res utegnil domnevati, da se tile kirurgi igrajo s škatlo, ki je skrita pod sterilnimi prti.

SOBOTA, 22. OKTOBRA

V četrtek sem asistiral ginekologu Goodfellowu pri abdominalni histerektomiji (odstranitve maternice). Bil je divji posel.

Potem ko je žensko odprl, je kot navadno preiskal trebušno votlino, preden je uteruš ven: levo pod prepono je odkril velik, debel tumor. Iskal je naprej in našel njegove vozle povsod po trebuhu.

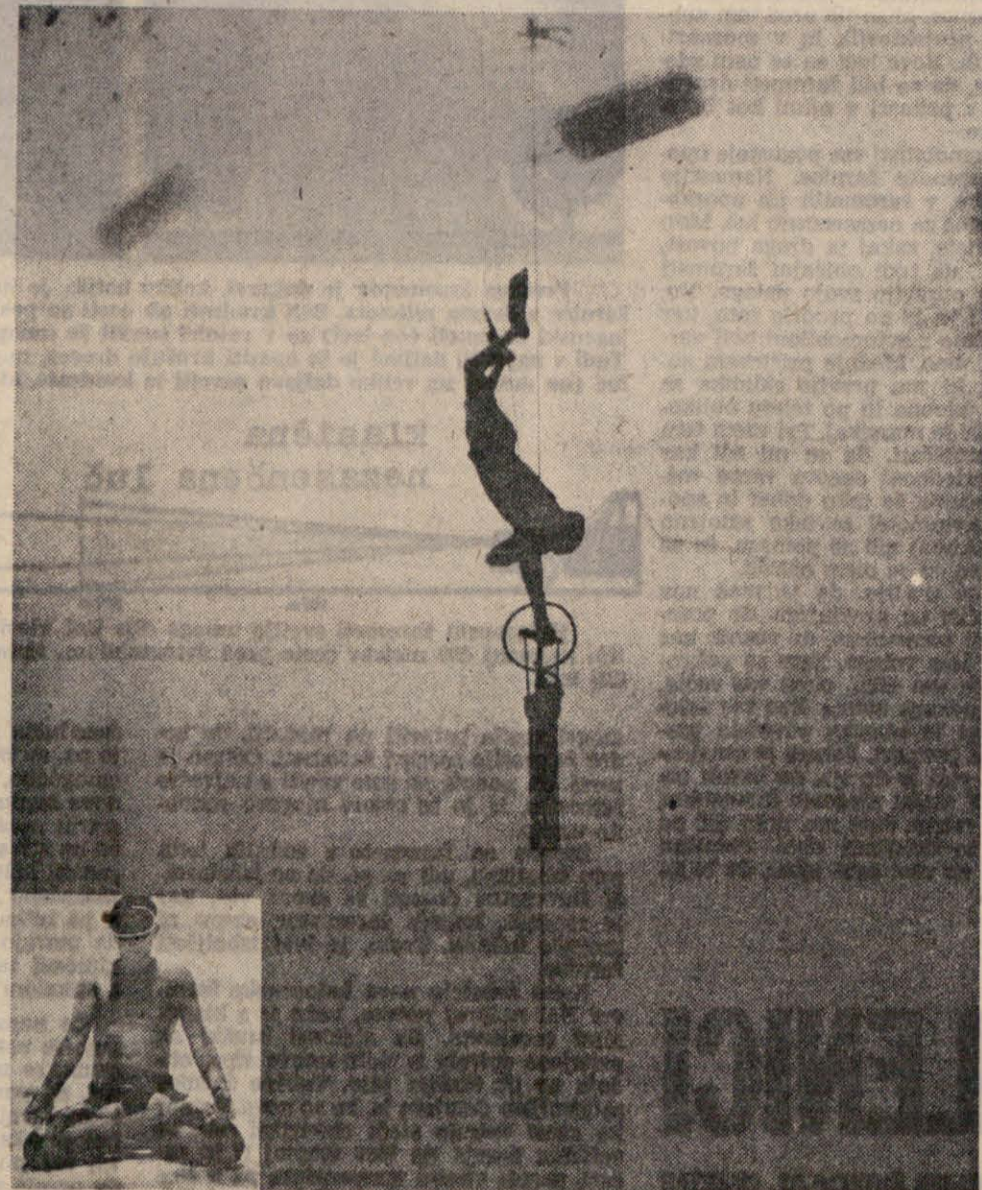
Goodfellow je prošil dr. Emeryja, naj pride k njemu in si to ogleda, in Emery je tudi menil, da je rak. Emery se je umil in vzel petem kosček tumorja za zamrzno rezino, toda deset minut kasneje je sporočil, da sploh ni rak, marveč granulom od pospalnega pudra.

Ta pacientka je bila operirana pred petnajstimi leti in takrat so kirurgi uporabljali še pospalni puder na svojih rokavicah in raztrosili so dovolj pudra, da so sprožili to masivno reakcijo tujkov, ki se je večala in večala.

CETRTEK, 27. OKTOBRA

Ravno preden sem zvečer odšel, so za dr. Slaterja sprejeli pacientko, ki se bo zanjo, kot domnevam, zavzel Leo Richards. Ta ženska, ki je prišla iz podezelskega mesta, je pred kakim mesecem začutila otrdino v dojki.

Pred desetimi dnevi ji je neki tamkajšnji zdravnik — v mestu, kjer ni patologa — vzel kosček tkiva in ga poslal na pregled patologu v Albuquerque. Čez sedem dni je prišel izvid, da gre za maligni tumor. Zdravnik pa je izrezal, očitno pa ga je prerezal v sredini, odsekal kos, ostanek pa pustil notri.

JOGA VODI K REKORDOM

Devetintridesetletni Francoz Jacques Mayol je novi svetovni rekorder: brez dihalnih naprav se je pred dnevi potopil pri Bahamskih otokih kar 181 metrov globoko. S tem je zboljšal prejšnji svetovni rekord kar za 18 metrov. Prvi poskus potapljanja do novega svetovnega rekorda so morali sicer preložiti, ker je prišel v bližino potapljača nezavesten opazovalec: skoraj devet metrov dolg morski pes. Toda drugič je šel vse tako, kot je bilo predvideno: Mayol se je ob vrvi začel spuščati z dvajsetkilogramsko utežjo naprej do fotoreporterja, ki ga je čakal s kamero (in seveda z dihalno napravo) kakih šestdeset metrov pod morskno gladino (tedaj je nastala tudi večja fotografija), potem pa naprej k temnim globinam. Ko se je vrnil na površje kot svetovni rekorder, je skoraj ponorel od navdušenja. Pa ne samo zaradi rekorda. Potapljač meni, da gre večji del razburjenja in navdušenja nekakšno izredno dobro počutje. »Brez dihalne priprave je bila tišina morja popolna«, je pojasnjeval novinarjem novi rekorder. »V tej izredni tišini pa se mi je zdelo, da slišim nekakšen mrmrajoč zvok. Bil je to zvok življenja, bila je to najbolj blagolajna glasba, ki jo lahko zazna človek.« Mayola, sina francoskega arhitekta, ki je dolga leta delal na Daljnem vzhodu, so učili potapljanja japonski ribiči. Na Daljnem vzhodu se je tudi seznanil z večino joge, s katero si je, kot trdi, mnogo pomagal pri treningih. Treniral pa je tako, da je ure in ure (seveda s presledki, ko je zajemal zrak) preživel na dnu šest metrov globokega bazena. Tako mu je uspelo, da je negibno sede na dnu bazena zdržal brez zraka kar štiri minute in dve sekundi. Natančno dvakrat več, kot je potreboval za svoj rekordni izlet v morskno globino. Novi rekorder zagotavlja, da bo gotovo še zboljšal svoj rekorder.

Zdravniška etika ali tudi zdravnik je lahko kdaj površen

DOKTOR X: »REKEL MI JE: NE MOREMO MOŽA ENOSTAVNO OBSODITI SAMO ZATO, KER JE NAPRAVIL NAPAKO. KAR PA ZADEVA POVRŠNOST, NA VSEM SVETU NI ZDRAVNIKA, KI ENKRAT NA TEDEN NE BI BIL POVRŠEN, TAKO ALI TAKO. KAKO BI TOREJ MOGLI KRIŽATI MOŽA, KI SE MU JE ZGODILO, DA SO GA PO NAKLJUČJU ZASACILI PRI POVRŠNOSTI?« NO, NISEM NA MOGEL PRITRDI, ALI VSAJ MISLIM, DA MU NE MOREM, VENDAR PA ZDAJ NISEM VEČ TAKO TRDEN, KOT BI NAJBŽR BIL, CE NE BI BIL PRISEL SEMKAJ. IN CE PRAV VEM, ZA KAJ GRE, NAJBŽR NE BOM ŠEL K ŽENSKI IN JI REKEL: »NO, VEŠTE KAJ, TEGA MAZACA MORATE TOŽITI!«

SREDA, 19. OKTOBRA

Danes smo imeli neznozen operacijski program z dr. Slaterjem. Imel je kakih osem primerov in je skakal iz enega prostora v drugi, zahteval naslednjega pacienta in postajal vse bolj razdražen. Tak je bil deloma tudi zato, ker je bilo nekaj primerov namenjenih za njegovega asistenta Hanka Rugglesa.

Hank dela počasi in Slater je prišel in mu rekel: »No, Hank, ste še zmeraj pri eni stvari? In kasneje spet: »O, sveta nebesa, vam je roka moter prirasla, ali kaj? Kaj pa tako dolgo mečkate? Nato se je rahlo nasmehnil in rekel: »Ne, ne, kar zločno nadaljujte in dobro naredite... ampak zaka, pri hudcu, ne pohihte malo, da bi meni napravili prostor, saj vidite, da čakam!« In tako dalje in tako naprej.

Bilo bi mučno in nepopisno zoprno, če ne bi bilo tudi smešno: Hank, ki je neskončno mirno delal naprej,

gib za gibom, in Slater, ki je prhotal okrog njega kot stara kokijska.

Celo sam Slater se je zavedal te smešnosti. Med drugo operacijo je Hank že odprl pacientni trebuh in prišel do jajčnikov, da bi jih odstranil, ko se je spet pojavil Slater, pogledal v trebuh in rekel: »Vidite? Natanko to sem si mislil po vaginalni preiskavi. Prekleta reč je velika kot grapefruit.«

In Hank je rekel: »Ah, ne vem, pravzaprav je majhna za tak sadež.« Slater pa: »Seveda sem mislil na fidijski grapefruit.«

Da bi smeh ne usahnil, smo imeli vse dopoldne Oleja Bjornsona za anesteziista. Ole in Hank sta tako rekoč v večni vojni, in sicer od takrat, ko je Ole nekemu pacientu, ki mu je Hank hotel zašiti trebuh, prehitro oslabil narkozo in mislice so postale tako čvrste, da Hank ni mogel niti kože skupaj potegniti, da bi jo zašil: Ole je moral pacienta skoraj popolnoma na novo narkotizirati. Od takrat imenuje Hank tega anesteziista »Trdi trebuh«.

Tako je torej danes Slater dražil Hanka, Hank pa se je znesel nad starim Trdim trebuhom. Uporabljali so eno novih naprav za narkozo, pri kateri anesteziistu ni treba drugega početi, kot samo misliti, in Hank mi je pripovedoval vse mogoče osarlje, med drugim, da bo do neke časa iznašil tudi tak stroj, ob katerem bo anesteziist čisto odveč.

Ko je potem pacientko s cisto šival, je bila tako čvrsta kot ke kaj, in Hank je rekel: »Trdi trebuh, morali jo boste nekoliko zrahljati.« In Trdi trebuh je rekel: »No, ne vem kako je to, ampak nekateri kirurgi spravijo trebuh skupaj, ne da bi se kar naprej pritoževali nad piljarjem.«

Maggie Wren je bila operacijska sestra in iznenada se je potegnila za Trdi trebuh, pa še zelo energično. To naju je presenetilo. Običajno je samo vihala nos in preslišala pikanje, tokrat pa je držala z Bjornsonom.

Zatorej sva obrnila kopje proti nji, ker je držala z njim, in skušala izvrtati, zakaj se je nenadoma potegnila zanj, in Maggie je bila vsa rdeča v obraz in vse bolj huda in je slednjic rekla: »No, mislim, da to ni spodobno. Ne smete mu reči stari Trdi trebuh.«

Vprašala sva, kako naj bi ga po njenem mnenju imenovala, in rekla je: »Vsaj doktor Trdi trebuh bi mu lahko rekli.«

Torej sva ga ves dan kilcale »doktor Trdi trebuh« in Maggie je bila še bolj jezna.

Mimogrede: mislim, da bi bila javnost ogorčena, če bi poslušala običajno konverzacijo v operacijskih dvorah.

KRASOPREMA DUTOVLJE PRI SEZANI Proizvaja pohištvo najboljše kakovosti

GARANCIJA BREZHIBNEGA DELOVANJA MOTORJA S 225 E2 za AMI - 6 S 225 E2 za FIAT 750 S 240 E2 za MOPED S 175 E2 za OPEL S 175 E2 za VW AVTOELEKTRO TOLMIN

POZOR! POZOR!

DELO ZVITOREPEC tovaris

ZELITE TUDI MED DOPUSTOM PREJEMATI NASE CASOPISE? Izpolnite vsaj dva dni pred odhodom naročilnico in jo pošljite na naslov: CP DELO, Ljubljana, Titova 1 ali pa najbližji podružnici našega lista. NE POZABITE! NE POZABITE!

Form for subscription: Pošljajte od ... do ... časopise ... STALNI NASLOV: Ime in priimek: ... ulica ... h. št. ... kraj ... pošta ... POČITNIŠKI NASLOV: ulica ... h. št. ... kraj ... pošta ... (podpis)

POZOR! POZOR!

VSE ZA AVTO AVTORADIO PHILIPS, BLAUPUNKT, HEA, BECKER Prenosni avtoradioaparati Schaub-Lorenz, Graetz, Telefunken, Loewe-Opta Vplinjači SOLEX, blažilci BOGE Plošče za sklopke, obloge za zavore, filtri Preproge in preobleke za avtomobile - avtomobilske gume Ing Franz Perqler Graz, Karlauerstraße 5

LONDON

SLUŽBENI NUDIZEM

Zgodilo se je na cesti, ki pelje skozi gozd pri Ashdownu. Christopher Nelson, možak v najboljših letih, je z zmerno hitrostjo zapeljal v ovinek in hip zatem že pritisnil na zavore. Med drevjem se je napreč prikazala bela postava, ki je urno stekla proti cesti. Nelson je trezen možki, zato ne verjame v pravljice in v le, ki se kdaj pa kdaj prikažejo osamljenemu potniku. Sicer pa v tem primeru res ni šlo za kako vilo, pač pa za golo dekle, če ne upoštevamo prosojnih tancice okoli bokov, in Nelson ni ustavil vozila zato, ker se je zbal morebitne nesreče. Nikakor. Ustavil je, da bi tako laže in v miru opazoval tisto, kar mu je ponujalo srečno naključje. Prav takega mnenja je bil tudi voznik poltovornega vozila, ki ga je nenadni prizor tako prevzel, da se je prepozno spomnil na zavore, pa je zato trdo tresel v Nelsonov avtomobil. Možaka se nista dobro odprla ust, da bi izmenjala vpljivosti, ki so v podobnih primerih običajne, ko je v poltovorni avto tresel se tretji voznik. Tudi ta bi menda raje opazoval dekle kot pa cesto pred sabo. Šele neki motociklist je končno obvestil bližnjo policijsko postajo, da v ashdownskem gozdu neka goia deklica ovira promet.

Ko je policija prihitela na prizorišče prometnih nezgod, je bila Julie Shaw, tako je namreč dekletu ime, že popolnoma oblečena. »Stvar je čisto preprosta«,

je pojasnila policistom, »pozirala sem fotografom za bližnjo modno razstavo v kratkem kopalnem plašču. In ko so mi naročili, naj skočim čez živo mejo ob cesti, se je plašček zataknil med veje, pa sem se nehote za nekaj trenutkov spremenila v Evo. Prav žal mi je zaradi gospodov, ki imajo zaradi tega toliko stisnosti.« Prometnik je po teh besedah spravil beležnico v žep in samo suhoparno dodal: »Mimogrede bi vas rad spomnil, da je pred stoletji prav v tem gozdu Henrik VIII srečal Anno Boleyn, ki jo je kasneje poročil. In še nekaj kasneje tudi objavil...«

MEXICO

MAŠČEVANJE AVTOMOBILSKIH TATOV

Luiz Valdez Ramos je iznašel prav pravno napravo, ki naj bi v prihodnje varovala lastnike vozil pred številnimi avtomobilskimi tatovi. Vsak dan je Ramos dobival pisma s ponudbami poslovnih mož, ki so zavohali dober zaslužek, ni manjkalo pa tudi groženj, ki so jih naslovili na Ramosa prizadeji ljubitelji tujega premoženja. Da te groženje niso bile le prazne obljube, je Ramos spoznal prav te dni. S pretvezo, da se bodo pogovorili o napravi, so zvalili iznajdaljeva na odročni kraj, kjer je namesto ugodnih poslovnih ponudb dobil zvrhan kot batin. Se dobro, da je nekaj mimoidočih meščanov opazilo gnečo, drugače bi se Ramos

verjetno le težka izmazal iz rok nasprotni stranke, ki se očitno čuti ogrožena zaradi nove iznajdbe. Tatovi so tako nedvoumno pokazali, da ne trpijo nikakršnega vmešavanja v svojo »poslovno aktivnost«.

PARIZ

LANDRUJEVA SENCA ŠE STRAŠI

Leta 1961 je bivša Landrujeva hiša došla nove stanovalce. Vanjo se je vselili že ostareli zakonci par Couderc, čeprav so sosedji govorili, da je hiša začarana in da ju za zidovi gotovo čaka nesreča. Zakonca Couderc pa nista bila praznoverna in sta se kaj malo menila za slab sloves novega doma. Tam, kjer je nekoč stala peč, v kateri je morilec Landru sežgal deset žensk, sta postavila hladilnik, tudi nista zamenjala starega in okrušenega umivalnika, v katerem si je Landru po vsakem umoru opral roke. Ne, v strahove ta dvojica res ni verjela! Edino, kar je motilo zakonca, so bili radovedni turisti, ki so vsako nedeljo zvonili na vrata, da bi si lahko ogledali notranjostno »preklete hiše«. Preklinjala sta njihovo zoparno radovednost in s treskom zapirala vrata pred takimi obiskovalci.

Zdaj sosedji spet pomenljivo kimaajo z glavami: ostareli Couderc se je pred mesec ponesrečil z avtomobilom, pred dnevi pa se je njegova vdova v trenutku duševne zmedenosti ustrelila. Torej spet nova žrtev v Landrujevi hiši.

VALENZA

ROPARJI SO ODPELJALI CENT ZLATA

Italijanska policija zadnje dni mrzlično išče drzne roparje, ki so pobrali iz avtomobila zlatarja Lentia za 248 milijonov starih dinarjev zlatih okraskov. Še tak stiskaški prekupčevalec z ukradeno zlatino bi za podoben plen takoj plačal vsaj štiri deset milijonov lir, zato se tudi policija tako trudi, da bi odkrila storilce. Takega ropa prebivalci Valenze že dolgo ne pomnijo, čeprav se v teh krajih Padske nižine mnogi ukvarjajo z izdelavo zlatih okraskov. Izdelki te vrste so običajni, tako da bo zaradi tega še težje odkriti ukradene predmete. Zlatar Lenti jih je nakupil na kredit — zlatih predmetov je bilo skoraj sto kilogramov — in jih je nameraval v prihodnjih dneh razprodati pri svojih stalnih odjemalcih. Ni posebej skrivaj svojega odhoda, lahko bi rekli, da je bilo njegovo poslovanje znano skoraj vsem zlatarjem, pri katerih je Lenti kupoval zlatino. Natančnih informacij roparjem torej ni manjkalo. Znan jim je bil Lentinjev avtomobil, znana količina zlatine, kovčki, v katerih so bile dragotine, pa tudi čas zlatarjevega odhoda.

Lenti je bil že v zgodnjih jutranjih urah na poti proti Milanu. Še ko je vozil po skoraj praznih ulicah Valenze, ga je prehitel fiat 1500, podoben njegovemu. Lenti je sicer opazil, da je tablica na tem vozilu pokrita s kosom lepenke, vendar je na to kaj kmalu pozabil. Zunaj mesta, je nekaj kilometrov iz Valenze, pa je moral naglo zavreti, tako da se je z vozilom znašel v jarku. Nasproti mu je namreč priprozil prav tisti fiat 1500, ki ga je malo prej prehitel v mestu. Da bi se izognil trčenju, je avtomobil, ki je obstal na cesti, so stopili štirje neznanci. Prvi je z revolverjem v roki pomignil presehečenemu Lentiu, naj miruje, medtem pa je trojica pobrala kovčke z zlatino. Vrh vsega so nesrečnemu zlatarju odnesli še torbo, v kateri je bilo dva milijona lir. Roparji so opravili v nekaj trenutkih, saj je bilo brž jasno, da vedo, kaj vozi Lenti in kje so spravljivi kovčki. Spregovorili niso niti besedice. Potem so se stlačili v vozilo in odpeljali v jutranji polmrak. Lenti je sicer streljal za njimi, toda brez uspeha. Ostal je na cesti z vozilom, ki ga ni mogel poigniti iz jarka. Četrty ure pozneje ga je sicer rešil neki voznik, toda medtem so bili roparji že daleč. Preden je policija postavila cestne bloke, so imeli zločinci že pol ure prednosti. Edino, kar so odkrili, so

te prvovrstne kave se je popilo v letu 1965

MATI IN HČI SKUPAJ NA ODRU ZA ZMAGOVALCE

Ne dogaja se pogosto, da mati in hči stopita skupaj na oder za zmagovalce. V filmskem svetu, kjer zlasti pri ženskem spolu leta igrajo kaj odlično vlogo, pa skoraj nikoli. Toda če hčerka začne zgodaj in če se mati zna nekoliko dlje obdržati na površju sredi filmske džungle, potem lahko nastane tudi taka fotografija, kot so nam jo poslali iz Rima: združenje italijanskih filmskih novinarjev je namreč podelilo Lindi Christian in njeni petnajstletni hčerki Romini nagrado za »najbolj priljubljeni igralčki leta«. No, da ne bo nepotrebne zmotitve: gre za nagrado, ki ni najtesneje povezana z igralškimi uspehi. To tradicionalno nagrado podeljujejo igralcem, ki so najbolj prijazni z novinarji.

MLADEGA ZDRAVNIKA (12)

In medtem se je rana inficirala in zdaj sedi to ubogo bitje pri nas z debelo, vročo in oteklo dojko, ki je čela vneta in iz rane se cedi gnoj, bolnica ima hude bolečine, in sredi dojke čepi prsnj rak.

Svevda ji bo treba dojkjo odstraniti, toda najhujše pri tem je to, da se je rak od takrat, ko so bolnici preiskali tkivo, zdaj vsekakor že razširil, in za to se ima ženska zahvaliti mazuču, ki je ali prenehum ali preveč pogolten na denar, da bi jo poslal kam, kjer bi stvar znali pravilno narediti.

Bil bi jasen primer in mogoče bi ji prsnega raka ozdravili, namesto tega pa sedi zdaj tuja in iz vsega se je izčimila grda reč. Richards jo hoče čimprej operirati, najbrž pa bo moral počakati, da se infekcija nekoliko pomeže. In medtem bo rak še rasel.

PONEDELJEK, 31. OKTOBRA

V petek zvečer, ko sem prišel domov, nisem narekoval, ker je Ann rekla, da bi pa zdaj že lahko šla spet malo ven, zlasti, ker bom konec tedna spet v bolnišnici. Torej šla v kino in sva si privoščila več, kot bi smela, ko sva stopila nato še v bar na grizljaj in požirek.

Bil je vesel, razburljiv večer, na kakršnega se veseli vsaka zdravnikova žena, kot bi rekli na televiziji.

V soboto zvečer je prišla pacientka, ki je močno razburila duhove, dasi sam prišel domov, nisem narekoval, ker je Ann rekla, da bi pa zdaj že lahko šla spet malo ven, zlasti, ker bom konec tedna spet v bolnišnici. Torej šla v kino in sva si privoščila več, kot bi smela, ko sva stopila nato še v bar na grizljaj in požirek.

Dekle je pripeljal resilni avtomobil in sestra me je pričakala in je bila čisto zmedena: poprej da je poklicala in ni bilo nič, zdaj pa naglo operacija, vendar pa je izredno prosil, naj ne pokliče nobenega stažista ali zdravniškega asistenta, ker bo prišel sam.

Sel sem v sprejemnico, toda še preden sem dekletu videl sem trčil v Hanka Rugglesa in Harlowa, ki sta skupaj prihajala. Očitno ga je Harlow prosil za uslugo, da bi mu asistiral pri operaciji. In oba nista treba pomagati, in sta kar naprej ponavljala, oba nista bila zelo zmedena. To je bilo približno ob pol osmih. Ko sem bil ob enajstih spodaj v jedilnici in premišljal, ali sem pravzaprav dovolj lačen za čorbo ali ne, je prišel Hank. Bil je tako divji, da je nenehno preklinjal in mi vmes povedal vse o vseh.

Pred kakim tednom so dekletu v bolnišnici St. Christopherus napravili ligaturo krčne žile. Stvar je opravil neki praktični zdravnik, ki mi njegovega imena ni ho-

tel povedati. Vsekakor je pacientka čez dan ali dva imela debelo otečeno nogo in tožila, da jo noga boli, pri hoji pa da ima krče.

Poklicala je praktičnega zdravnika, ta pa ji je rekel, naj bo kar brez skrbi, zakaj po takem posegu so bolečine in otekline obvezne, vendar pa bodo kmalu minile.

Naslednjega dne je bilo huje, zato je šla ženska v zdravnikovo ordinacijo in zdravnik ji je predpisal nekaj kinina proti krčem in rekel, da bo že dobro. Niti toliko se ni potrudil, da bi ji nogo pregledal.

Nekaj dni kasneje jo je noga tako bolela, da je šla pacientka spet k zdravniku in zahtevala, naj praktični zdravnik pokliče na posvet še kirurga. Tokrat je zdravnik nogo pogledal in potem poklical Harlowa, ker je ugotovil, da je noga od sredine meč do gležnja mrzla in pomodrela.

Harlow jo je dal pri pridi odpeljati v Graystone in takoj naročil operacijo. Harlow in Hank sta rano spet odprla in ugotovila, da praktični zdravnik ni povezal vene, marveč žilo odvodnico tik pod dimljami, tako da štiri dni ni bilo krvnega obtoka v nogi.

Hank in Harlow sta morala torej izrezati spodvežnani kos arterije in konca spet priti in potem ji je anesteziist razširil žile v nogi, da bi tako spravil cirkulacijo spet v tek.

Ko je bila arterija spet zašita, je noga še na operacijski mizi postala spet rožnata do kolena in kasneje do gležnja, toda od gležnja do prstov je ostala siva. Zdaj je vse kazalo, da to treba ženski nogo nad gležnjem amputirati, in sicer samo zato, ker ti takle osele ne zna ločiti vene saphena od femoralis.

Meni se je zdelo neverjetno, da bi zdravnik lahko napravil tako napako, in zmejni za pacientkino bolečino, in vrhu vsega take bolečine. Če bi napako odkril v štiriindvajsetih urah, bi ji nogo morda še lahko rešili.

In zdaj ne Hank ne Harlow ne vesta, kaj bi rekla ženska. Zdravnika lahko toži in zahteva odškodnino sto tisoč dolarjev, pa tega ne ve.

Hank je rekel, da bi praktični zdravnik najbrž nekaj časa ne smel operirati v St. Christopheru, ali vsaj omejeno, vendar pa meni, da pacientki sploh ne bi povedali, da je padla v roke nesposobnemu in vrhu tega še povrsnemu kirurgu.

Ko sem to slišal, sem se grozno razjezil. Po mojem mnenju naj dekletu iztoži vsak cent, ki ga lahko dobi, in vsak zdravnik v mestu naj bo pri tem na njeni strani.

Hank je samo odkimal in rekel: »Tudi vam se lahko prihodnjic kaj takega pripeti, in kaj potem? Jaz pa sem rekel: »No, prvič ne bom delal ligature, ne da bi sploh

bili razrezani kovčki, ki so jih roparji odvrkli prazne v bližini mestnega pokopališča. Policija je prepričana, da se storilci skrivajo v mestu, drugače ne bi odvrkli kovčkov že nekaj kilometrov od kraja, kjer so prestregli Lentia. Prav tako tudi ni sledu za fiatom, ki so ga uporabili roparji. Vse kaže, da so plen skrili v Valenzi in da nameravajo počakati, da se prvo razburjenje poleže in popusti policijska vna. Lentia je rop skoraj uničil, saj zlatine ni zavaroval, plačal pa je je manjši del, tako da se bo moral hudo truditi, če bo hotel povrniti škodo zlatarjem, pri katerih je kupoval na up.

PARIZ

BREZ MAMILA NI BILO POGUMA ZA KRAJE

Pri Pierru Danilchenku se je že po obrazu in vedenju videlo, da je miren in in boječ in mogoče tudi nekoliko bolan mladenič. In prav zato je tudi točaja v pariški kavarni Palais Royal zaskrbelo, ko mladeniča, ki je pri točini miz naračil kozarec piva, kar lep čas ni bilo iz stranišča. Pa je stopil pogledat — in ujel ta tu na delu. Šestindvajsetletni Pierre je namreč prav-tedaj preiskoval žepe obleke oseba, ki so visele v garderobi poleg stranišča. Mladenič se ni upiral, ko so ga prišli, toda ko sta prišla v kavarno policista, se je na vsem lepen omesovil in prav nič niso pomagale zausnice in kozarci vode v obraz. Ujeteja tatu so morali odpeljati v jetniško bolnišnico. No, tam so kaj hitro pojasnili nenadno nezavest: v žepih tatu so namreč poleg nekaj drobiža, ki ga je našel v oblekah, in odpiraca našli tudi brizgalko in 24 praznih ampul nekega močnega poživila.

Pierre Danilchenko se je ovedel šele čez osemindvajset ur. Takoj je priznal, da je kradel, potem pa je tudi pojasnil, zakaj je zaužil toliko poživila. Policistom je povedal, da je po naravi tako boječ, da se grozi že ob misli, da bi moral poriniti roko v tuj žep. Toda če zaužije poživilo, strah izgine. Dobival pa jih je na recepte, ki jih je pisal kar sam, potem ko je pri nekem zdravniku ukradel recepte, da katerih je že bil pečat. Tako se bo moral pred sodiščem sedaj zagovarjati za krajo in za ponarejanje listin.

MED DVEMA TEČAJEMA

POSEBNA TOČKA

Organizatorji bikoborbe v Barquinhi, v Portugalski, so najavili, da je na vrsti »posebna točka«. In res, gledalci so bili presenečeni, ko se je pripodil v areno škrlatno pobarvan bik. Toda presenečenje se je hitro spremenilo v divjo jezo. Le policija je organizatorje rešila linta. Bika so namreč škrlatno pobarvali zato, da bi prikriili krvaveče rane iz prejšnje borbe, v kateri je občinstvo bika »pomilostilo«.

PLINSKA KRONIKA

Uslužbenci hannovrske plinarne so skušali ugotoviti, zakaj se spreminja poraba plina. Pa so dobili naslednja pojasnila: »Povečana poraba zaradi samomora odjemalca.« Mož uporablja plin za destiliranje alkohola. »Ker je pričakovala obisk, se vsa družina okopala.« »Odjemalec greje s plinsko pečko kletko z opicami.« »Poraba zmanjšana, ker je žena zbežala od moža in s seboj odnesla plinski kuhinjski.«

ČISTI DENAR

Velja sicer, da denar ne smrdi, toda s potovanjem iz rok v roke se kljub temu nabere kar lepega števila najrazličnejših bakterij. Nedavno so tako pregledali bankovce raznih držav in ugotovili, da so grški bankovci najhujše »okuženje«, da pa njihov primat kar nevarno ogrožajo tudi kitajski in španski bankovci. Najbolj »čist« denar na svetu je baje francoski, to pa zato, ker je v maso, iz katere delajo papir za bankovce, primešano tudi močno razkužilo.

OBRAZ ZA OBLIKOVANJE

Freibuški časnik je pred dnevi objavil naslednji mali oglas: »Priletna ženska išče za plastično operacijo obraza ne predragega kirurga, ki bi ji lahko zagotovil, da bi bila operacija uspešna vsaj šest mesecev.«

POŠASTI NI ZA ŽENSKO

Tudi če v škotskem jezeru Ness res živi pošast, o kateri krožijo govorice, potem se očitno ne zanima za osamljene plavalke. Angležinja Brenda Sherratt je namreč kar 32 ur kljubovala mrzli vodi tega gorskega jezera in preplavala kakih 40 kilometrov.

SMRT PO KAPLJICAH

Pariška bolničarka se je odločila za svojemu poklicu pri meren samomor: v žilo si je zapičila injekcijsko iglo, potem pa je skušala z brizgalko črpati kri. Na srečo ji je pravočasno zmanjalo moči, tako da je omedlela. Transfuzija ji je spet povrnila voljo do življenja.

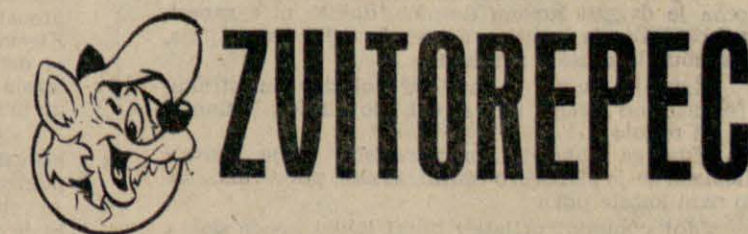
VELEMESTNE SKRIVNOSTI V KNJIGI

V Londonu že tiskajo vodič, v katerem bo tuje lahko zvedel »prav vse«, kar bi ga lahko zanimalo. Med »koristnimi« slovi so tudi naslovi igralnic, javnih hiš oziroma hotelov s prostitutkami in klub za posebna razvedrila. Menda se za vodič zanima tudi londonska policija.

IME JE NEDOTAKLJIVO

Vrhovno administrativno sodišče v Frankfurtu je zahodno-nemškega poštnega ministra kaznovalo z globo. V uradnem telefonskem imeniku je bilo namreč napačno natisnjeno ime nekega naročnika. Naročnik je tožil pošto, poštni minister pa bo sedaj moral plačati globo.

NOVA ŠTEVILKA SLOVENSKEGA TEDNIKA S STRIPI

ZA VAŠE RAZVEDRILLO STRIPI HUMOR

PRIHODNJIČ: Natakariel odreže nogo — Narkomansko bolničarko odpušijo — Debelinko s kilo in tumor v možganih

Obraz mu je bil rdeč od alkohola, na mizi pred njim so ležale prazne steklenice in bel prt je bil umazan od politega vina.

Niže ni spregovoril, niže se ni ganil. Počasi in budno sta Nicolson in McKinnon stopila z obeh strani mize.

Nicolson se je spet obrnil in pogledal skozi vrata, ki so bila zdaj odprta. Dolg prazen prehod. Zaprl je vrata, jih zaklenil in posvetil pozornost naslednjim

159 vratom. Za njimi je bila majhna garderoba brez oken. Ta vrata je pustil Nicolson odprta.

Vrnil se je k mizi in naglo obšel eno stran, pregledujoč goste, če imajo orožje, medtem ko je McKinnon počasi obračal brzostrleko. Ko je pregledal goste, je počakal, da je McKinnon isto opravil na svoji strani.

»Ukažite vsem tem ljudem, naj položijo roke na mizo z dlanmi navzgor in naj jih držijo na mizi.«

»Stel bom do tri.« je brezbržno dejal Nicolson. Ni se počutil tako brezbržnega. Mrtev Kiseki mu ni mogel nič koristiti.

kjer je stal, Nicolson ni mogel videti njenega hrpta, toda vedel je, da je njena gladka koža posejana s krvavimi vbrblji, zakaj vojak za njo je drezal z bajonetom v hrbet.

Nenadoma je polkovnik Kiseki nekaj ukazovalno zalajal. Vojaki so strmeli vanj, ne da bi ga razumeli. Skoraj takoj nato je pomovil ukaz in z dlanjo treščil po mizi.

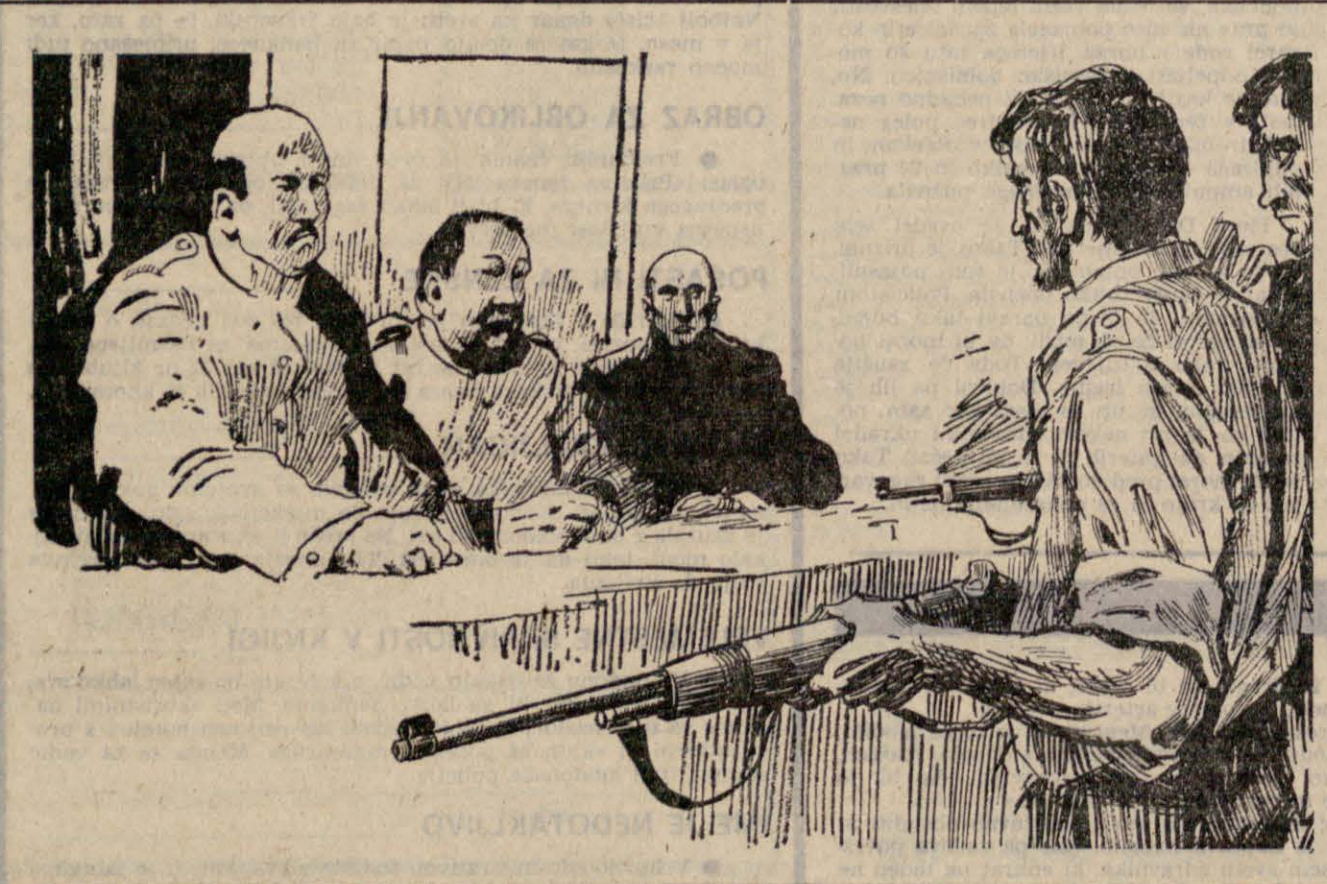
In potem so se naenkrat znašli v dvorani Nicolson, McKinnon in Telak. Telak je gnil pet japonskih vajokov v kot, McKinnon je z brcjo zaloputnil dvojna vrata in skrbno opazoval tri može za mizo, medtem ko je Nicolson brez strahu objemal dekletje in malega dečka, ki je bil se vedno v njenem naročju.

161 se dovolj načuditi, potem se je z vso težo naslonila nanj, mu položila glavo na ramo in kar naprej mrmljala njegovo ime. McKinnon ju je zdaj za zdaj pogledal in se na široko režal.

»Johnny, Johnny!« Dekle je dvignilo glavo in ga pogledalo, njene temne oči so se lesketale in se orosile. Solze so si utirale pot čez temne lise na njenem licu.

»Zasebno letalo.« Nicolson je vzvišeno zamahnil z roko, »Prav lahko je bilo. Toda pozneje, Gudrun. Hiteti moramo. Vodka krova?«

»Nas zvezati!« Kiseki se je nagnil naprej in stisnil pesti na mizo. »Nobene potrebe ni.«

164 »Nič ne bom povedal.« Županu so se usta tresla in krivila celo takrat, kadar ni govoril.

»Se samega sebe ne morete prevarati.« Nicolson se je ozrl na McKinnona. »Malo mu zvijte roko, vodja krova, samo malo.«

»Zgoraj.« Župan je slišel od bolečine in strahu, predvsem od strahu. »Na tleh. Moja roka — zlomili ste mi roko!«

»Zdaj ga lahko do konca zvezete, vodja krova.« Nicolson se je zaničljivo obrnil. »Tako, polkovnik, lahko nam kažete pot.«

»Moj pogumni prijatelj tukaj lahko konča delo.« Kiseki je pihal ko mačka. Zobe je imel trdo stisnjene in izraz na njegovem obrazu ni obetal županu nič dobrega.

»Brez dvoma. Toda jaz rajši vidim, da greste vi. Morda se kak vaš moč spreha okoli z brzostrleko in niti najmanj ne dvomim, da se ne bi obotavljali pre-rešetati župana in mene. Vi pa ste zanesljiva življenjska zavarovalnica.« Nicolson je preložil puško v levo roko, potegnil revolver izesa pasu in pogledal, če je orožje pripravljeno na strel. »Mudi se mi, polkovnik. Pojdimo.«

Vrnil so se čez pet minut. Oddajnik je bil zdaj kraj zvitega jekla in razbitih cevi. Po poti niso srečali nikogar, ki bi prihajal ali odhajal. Videti je bilo, da županovo kričanje ni zbudilo nobene pozornosti, najbrž zaradi zaprtih vrat, toda bolj verjetno — je pomislil Nicolson, ker je bila služnata navajena, da je poslušala take glasove iz Kisekijevih sob.

Med njegovo odsotnostjo McKinnon ni držal križem rok. Kapitan Findhorn je udobno ležal na nosilih na tleh. Bil je pokrit z odejami in v naročju je držal nekoliko prestrašenega Petra Tallona. Po en japonski vojak je čepel na vsakem vogalu nosila in če je človek natančneje pogledal, je ugotovil, da jim drugega ni preostalo. Privezani so bili za ročaje nosil. Župan in Kisekijev pomočnik sta bila zvezana s kratko vrvjo za desni in levi komolec. Telakova žrtve je še vedno ležala na tleh, in Nicolsonu se je zdelo, da bo še dolgo tam. Nikjer ni bilo sledu o šestem možu.

»Zelo lepo, vodja krova.« Nicolson se je z odobravanjem ozrl naokoli. »Kje je naš prijatelj, ki ga pogrešamo?«

»Pravzaprav ga ne pogrešamo, gospod. V garderobi je tam.« Ne da bi se zmenil za Kisekijevo mrščanje in ugovore, ga je McKinnon vneto privezal k županovemu levemu komolcu. »Nekoliko na trdo sem moral zapreti vrata, toda naposled se mi je le posrečilo.«

»Sijajno.« Nicolson se je zadnjič ozrl po sobi. »Ni nam treba več čakati. Odpravimo se na pot.«

»Kam gremo?« Kiseki se je na široko razkorajčil in velika glava se mu je pogreznila globoko med ramena. »Kam nas peljete?«

»Telak mi je povedal, da je vaš osebni motorni čoln najboljši in najhitrejši na sto milj na obe strani

160 »Ali veste, kdo sva midva?« je nadaljeval Nicolson.

»Vem, kdo ste.« Kiseki je govoril angleško počasi in trudoma, a dovolj dobro. »Z angleškega tankerja 'Viroma'. Norci, bedaki! Kakšne možnosti imate? Najbolje bo, če se kar zdaj vdate. Obljubim vam...«

»Močite!« Nicolson je z glavo pokazal na moža, ki sta sedela ob Kisekiju, na japonskega oficirja in na Indonezijsca s povešenimi lici in temnim obrazom, ki je imel brezbržno skodrane črne lase in je bil oblečen v lepo skrojeno sivo obleko. »Kdo sta ta dva?«

»Moj namestnik in župan Bantuka.«

»Župan Bantuka, kaj?« Nicolson je z zanimanjem pogledal župana. »Dobrodošel kolaboracionist, ali ne?«

»Kaj neki govorite.« Kiseki je pogledal Nicolsona skozi priprte veke. »Župan je ustanovitelj in član našega velikaazijskega območja skupne blaginje...«

»Za božjo voljo, močite!« Nicolson se je ozrl na druge, ki so sedeli za mizo — na dva ali tri oficirje, kakih šest Kitajcev, na Arabca in nekaj Javancev — potem je spet pogledal Kisekija. »Vi, vaš namestnik in župan, ostanite tukaj. Drugi tja v garderobo.«

»Gospod!« McKinnon ga je tiho poklical z mesta poleg okna. »Zdaj prihajajo po dovolilo!«

»Hitro!« Nicolson je spet porinil puškino cev v Kisekijev vrat. »Povejte jim! V garderobo! Tako!«

»V tisto kletko? Tam ni zraka.« Kiseki je hlinil grozo. »Tam se bodo zadušili!«

»Ali pa lahko umrejo tukaj. Naj izbirajo.« Nicolson se je še bolj naslonil na puško in njegov kazalec na petelinu se je začel beliti. »Toda prej boste vi umrli!«

Dobro minuto pozneje je bila soba tiha in skoraj razna. Samo trije može so sedeli na koncu mize za bankete. Enajst mož se je gnetlo v majhni garderobi. Vrata so bila zaklenjena. McKinnon se je sti-

skal k steni pri odprtih dvojnih vratih in Nicolson je stal med vrati, ki so držala v stranski hodnik. Stal je tako, da je lahko videl vhodna dvojna vrata skozi spranjo med svojimi vrati in podbojem.

Stal je tudi tako, da je bila njegova puška naperjena naravnost v prsi polkovnika Kisekija. In polkovnik Kiseki je živel dovolj dolgo, videl je dovolj obupanih in neizprosni mož in je vedel, da ga bo Nicolson ustrelil ko psa že ob sumu, kaj šele, če bo prepričan, da ga misli prevarati. Sloves polkovnika Kisekija kot okrutnega človeka se je lahko meril samo z njegovim pogumom, toda kljub temu ni bil norec. Sklenil je brez ugovaranja izvesti njegove ukaze.

Nicolson je slišal malega Petra jokati. Slišal je utrjeno in žalostno vekanje, ko so vojaki stopali po pesku in se začeli vzpenjati po stopnicah do pred-dverja. Stisnil je ustnice. Kiseki je ujel njegov pogled in mišice so se mu napele v pričakovanju kroglj, ki se bodo zarile vanj, potem pa je videl, kako je Nicolson zmajal z glavo in se vidno in zavestno oddahnil. Potem so stopinje šle čez vežo, se ustavile na pragu in se spet približale, ko je Kiseki zakril ukaz. Trenutek nato se je japonsko spremstvo — bilo jih vsega skupaj šest — znašlo v dvorani. Vojaki so porivali ujetnike pred seboj.

Kapitan Findhorn je bil prvi. Vojaka sta ga držala z obeh strani za roko, noge so se vlekle za njim po tleh. Njegov obraz je bil prazen in izmučen. Dihal je naglo, hripavo in z velikimi bolečinami. Brž ko so se ustavili, sta ga vojaka izpustila. Zamajal se je nazaj in naprej, zavrtel krvavo podplute oči, se sključil, se počasi zrušil na tla in padel v milostno pozabo in omedlevalo. Gudrun Drachmann je stala takoj za njim. Se vedno je držala Petra v naročju. Njeni lasje so bili zamotani in razkuštrani in njena nekoč bela srajca je bila raztrgana do polovice hrpta. Z mesta,

162 in utrjeno odprli oči. Z Nicolsonovo pomočjo se je s težavo usedel kakor zelo star človek in se počasi ozrl po dvorani. Naposled se mu je v utrjenih očeh posvetilo spoznanje.

»Ne vem, kako se vam je to posrečilo, toda reči moram, da ste se dobro odrezali, moj fant.« Spet je pogledal Nicolsona, ga premeril od glave do pete in se zdrnil, ko je videl, kako so noge in roke njegovega prvega oficirja porezane in ozgane. »Kakšna strahota! Iz vsega srca upam, da se ne počutite tako slabo, kakor ste videli.«

»Sijajno se počutim,« se je zasmel Nicolson. »Dovršeni lažnivec ste, gospod Nicolson. Prav tako sodite v bolnišnico kakor jaz. Kaj bomo zdaj storili?«

»Odhli bomo, in to zelo hitro. Nekaj minut, gospod. Samo še nekaj malenkosti bo treba prej uređiti.«

»Potem pojdite sami.« Kapitan Findhorn je govoril na pol v šalji, na pol zares. »Rajši bom tvegaj in ostal vojni ujetnik. Odkrito vam povem, z menoj je konec in tega se zavedam. Niti koraka ne bi mogel več narediti.«

»Saj vam ga ne bo treba, gospod. Za to vam jamčim.« Nicolson je z nogo radovedno dregnil v torbo, ki jo je bil nosil eden izmed vajokov, se sklonil in pogledal vanj. »Se načrte in diamante so prinesli s seboj. Sicer pa kam drugam naj bi jih bili prinesli? Upam, polkovnik Kiseki, da vam ne bo preveč hudo za temile stvarmi.«

Kiseki je strmel vanj z brezizraznim obrazom. Gudrun Drachmann je naglo zajela sapo.

»To je torej polkovnik Kiseki!« Dolgo ga je gledala in nato vzdrltela. »Vidim, da je imel kapetan Jamata prav. Bog bodi zahvaljen, da si bil prvi tukaj, Johnny.«

»Kapetan Jamata!« Kisekijeve oči, ki so bile skrite v toščici in so bile tako in tako majhne, so zdaj skoraj izglinile. »Kaj se je zgodilo kapetanu Jamati?«

»Kapetan Jamata je odšel k svojim prednikom,« je na kratko odgovoril Nicolson. »Van Effen ga je skoraj na pol prestreljal.«

»Lazetel Van Effen je bil naš prijatelj, naš dobri prijatelj.«

»Bil,« mu je pritrdil Nicolson. »Vprašajte svoje može tukaj — pozneje.« Z glavo je pokrazil na skupino, ki se je še vedno stiskala skupaj v strahu pred Telakovo puško. »Zdaj pa pošijite enega izmed teh mož po nosila, odeje in svetilke. Ne bom vas opozarjal, kaj se bo zgodilo, če boste poskušali kaj neumnega.«

Kiseki ga je za hip mirno pogledal, nato pa je nekaj naglo naročil enemu izmed svojih mož. Nicolson je počakal, da je ta odšel, in potem spet nagovoril Kisekija.

»Gotovo imate radio v tej hiši. Kje je?« Prvic se je Kiseki nasmehnil in pri tem pokazal čudovito zbirko zlatih vložkov v sprednjih zobeh.

»Zal mi je, da vas moram razočarati, gospod ah —«

»Nicolson. Kar pustite formalnosti. Radio, polkovnik Kiseki.«

»To je edini radio, ki ga imamo.« Kiseki, ki se je še bolj na široko režal, je z glavo pokazal proti omari ob steni. Moral je pokazati z glavo, ker mu je McKinnon že zavezal zapestja na hrbutu.

Nicolson je samo ošinil s pogledom mali sprejemnik.

»Vaš oddajnik, polkovnik Kiseki, če dovolite,« je blago dejal Nicolson. »Saj ne vzdržujete zveze z golobi, kaj?«

»Angleški humor. Ha ha. Zelo zabavno.« Kiseki se je še vedno smehljaj. »Seveda imamo oddajnik, go-

163 spod — ah — Nicolson. V vojašnici, kjer so naši vojaki.«

»Kje?«

»Na drugem koncu mesta.« Videti je bilo, da se Kiseki resnično zabava. »Miljo od tod. Najmanj milijona.«

»Razumem.« Nicolson se je delal zamišljenega. »Predaleč — in močno dvomim, da bi vas lahko prignal v vašo lastno vojašnico s puško, uničil oddajnik in spet prišel iz vojašnice, ne da bi me pri tem ubili.«

»Kažete znamenja modrosti, gospod Nicolson,« je predel Kiseki.

»Nimam samomorilskih nagajenj.« Nicolson se je s kazalcem podgrnil po strnišču na bradi in se potem spet ozrl na Kisekija. »In to je edini oddajnik v mestu, kaj?«

»Da. Mi boste že morali verjeti na besedo.«

»Verjamem vam na besedo.« Nicolson se ni več zanimal za to. Opazoval je McKinnona, ki je takrat nehal zavezovati drugega oficirja in je tako navdušeno zategnil vrvi, da je ta ostro vzkliznil od bolečine. Potem se je obrnil, ko se je vojak, ki ga je bil polkovnik poslal proč, vrnil z nosili, odejami in dvema svetilkama. Potem se je spet ozrl proti koncu mize, najprej na Kisekija in nato na civilista poleg njega. Župan se je delal ogorčenega in uzaljenega, a mu je bilo videti, da je prestrašen. Iz temnih oči mu je neprikrito odseval strah in v kottiču ustnic mu je divje trzala žilica. Hudo se je potil in celo lepo krojena siva obleka je nenadoma postala ohlapna. Nicolson se je spet ozrl na Kisekija.

»Župan je vaš dobri prijatelj, ali ne, polkovnik?« Videl je pogled v McKinnonovih očeh, ko je ta zavezoval županu zapestja, pogled človeka, ki bi že rad odšel in mu to govorjenje preseda, toda Nicolson se ni zmenil zanj.

»Seveda. Kaj pa ste mislili?« je hladno dejal Nicolson. Stopil je dva koraka nazaj, da bi se izognil brcam, in s puškino cevjo je ne preveč nežno dregnil Kisekija v želodec, tik pod prsni koš. Kiseki se je zvil od bolečine. »Vi nam jamčite varen prehod. Nori bi bili, če bi vas pustili tukaj.«

»Ne grem,« je izdaval Kiseki. »Ne grem. Lahko me ubijete, nato ne grem. Koncentracijska taborišča. Angleški vojni ujetniki! Nikoli, nikoli, nikoli! Lahko me ubijete!«

»Ne bo vas treba ubiti,« je dejal Nicolson. »Lahko vas zvezemo, vam zamašimo usta, celo na nosila vas lahko položimo, če bomo morali.« Nicolson je z glavo pokazal proti garderobi. »Toda to bi samo zapletalo položaj. Lahko greste peš ali na nosilih z dvema krogla v nogah, da boste mirnejši.«

Kiseki se je ozrl po neusmiljenih obrazih in se je odločil. Sel je z njimi.

Na poti do pomola niso srečali nobenega japonskega vojaka, niti enega. Noč je bila brez vetra, toda dež je močno in vztrajno padal, ulice Bantuka so bile zapuščene. Naposled se jim je po dolgih dolgih preizkušnjah nasmehnila sreča.

165 Vannier in drugi so bili že na motornem čolnu. Samo en mož je bil na straži. Telak in njegovi može so bili neslišni ko noč. Van Effen je že spal pod krovom. Walters se je pripravil, da bi začel oddajati po radiu. Motorni čoln je bil dolg petnajst in širok skoraj pet metrov. Celo v dežju in temi se je lesketal in je bil pripravljeno, da takoj izplove.

Willoughby je prevzel strojnico in je skoraj prepeval od veselja, ko je zagledal dva velika dieslova motorja, ki sta bila odlično vzdrževana. Gordon in Evans sta naložila še kakih šest sodov nafte na krmo. McKinnon in Vannier sta pregledovala vse večje čolne za valobranom, da bi našla kak radijski aparat, in razbila dinamo edinega drugega motornega čolna v pristanišču.

Izpuli so natanko ob desetih zvečer. Stroja sta nežno predla, ko je čoln zabradal v morje, ki je bilo mirno ko ribnik. Nicolson je prosil Telaka, naj gre z njimi, a ni hotel iti. Dejal je, da mu je mesto pri njegovem ljudstvu. Odšel je po dolgem pomolu, ne da bi se sploh ozrl. Nicolson je vedel, da ga ne bodo nikdar več videli.

Ko so pluli v tismo, so štirje japonski vojaki, ki so bili privezani k nosilom, na vso moč stekli po pomolu, ki je izginal v temi, in kričali s pisikavimi glasovi. Toda njihovo kričanje se je v hipu izgubilo v ne-nadnem grmenju strojev, ko je čoln z vso močjo zaplul mimo pomola proti jugozahodu, proti trju Jave in Indijskemu oceanu, ki se je širil onstran rta.

Ob pol treh zjutraj so srečali z avstralskim rušilec »Kenmore«.

GOSPODIČNA RAWLINS OBŽALUJE

Leta 1702 je gospodična Pleasant Rawlins podedovala precej denarja in si kupila lepo hišo v Londonu v bližini Oxenden Chapel, kamor je hodila k maši. Imela je tudi guvernanta, kajti ni še bila polnoletna. Hišo so urejale tri služabnice — kuharica in dve sobarici, ki sta gospodični Rawlinsovi tudi pomagali pri kvačkanju, ki ji je bilo v ponos in veliko veselje.

Zivljenje jim je potekalo brez kakšnih posebnih presenečenj. Denarja so imele dovolj in tudi med seboj so se dobro razumele. Gospodična Rawlins je bila s svojimi služabnicami zelo prijazna in ravnala je z njimi kot s prijateljicami. To so tudi bile, razen kadar je imela gospodična Rawlins goste in so morale služabnice nositi na mizo in se globoko priklanjati.

Psihologom bi se morda zdelo, da v hiši manjka ravnoteže. Nikjer ni dišalo po tobaku

in tudi vina v kletih so se dotaknili le ob izrednih priložnostih. In pa seveda, nobenega moškega ni bilo. Vse ženske so se moških dobesedno bale. Gledale so jih, ali pa se vsaj tako pretvarjale, kot velika okorna bitja, ki vedno zamažejo njihovo lepo francosko preprogo v sprejemnici. Priznati pa moramo, da je v hiši manjkalo toplote, da je bilo življenje preveč monotono. Bile pa so srečne. Pokoravale so se angleškemu družabnemu sistemu, v katerem je vsaka poznala svoj položaj.

Miss Peabody je vsako jutro prebudila gospodično Rawlinsovo. Nežno je odgrnila zaveso in ponudila svoji gospodarici in varovanki skodelico čaja.

Od jutra pa do desete ure zvečer, ko je popila svojo skodelico kakava, je imela gospodična Rawlinsova natančno določen urnik. Po zajtrku je brala časopise, zlasti še dvorni časopis. Zjutraj je tudi nakupovala. Navadno je kosila doma, včasih pa tudi s prijatelji v Vauxhallu. Popoldne je pila čaj in se učila nemščine in francosčine. Dvakrat na teden jo je obiskal učitelj glasbe, resen mladenič, ki je bil tako zadržan v svoje delo, da je ni nikoli prijel za roko. Malo je bila kar razočarana.

Seveda pa je gospodična Rawlinsova tudi marljivo hodila v cerkev, in to v Oxenden Chapel.

Kljub temu da je živela tako mirno, ji ni bilo nikoli dolgčas. Veliko si je dopisovala z različnimi tetami, strici in bratrci, kajti starše je že zelo zgodaj izgubila. Veliko je hodila tudi na obiske. V spremstvu ene ali dveh služabnic se je dostikrat peljala v Oxford ali Exeter, kjer je imela sorodnike. To so bile svečane priložnosti in priprave na te izlete so ji vzele precej časa. Čeprav ji v bistvu sploh ne bi bilo treba delati, je bila vendar zelo marljiva ženska. Vsak mesec je imela poslovna srečanja s svojimi zaupniki, ki pa jih seveda ni dosti razumela.

Gospodična Rawlinsova je velikokrat premišljevala o dnevu, ko bo lahko prekinila z družinami, na katere je bila navezana. Zavedala se je, kako zelo pogreša svečane plesne, maskarade in prireditve, na katerih bi srečala mladeniče, ki bi se vanjo zaljubili in jo hoteli zasnovati.

Vendar pa se je gospodična Rawlinsova dobro zavedala ugodja, ki ji ga nudi samsko življenje.

Prav ničesar ni bilo, kar bi navezalo gospodično Rawlinsovo na gospoda Swendensa, danskega trgovca, ki je živel deloma v Londonu in deloma v Københavnu. Gospod Swendsen se je ukvarjal s trgovino z lesom in je tudi veliko potoval na ladajah, ki plujejo iz Londona, Hamburga, Osla, Københavna in Stockholm.

Gospod Swendsen je bil krepak moški. Pil je in kadil — cigare so postale zelo popularne — in tudi ženske je imel rad. Malo je preklinjal in pljuval, vendar so ga imeli poslovni prijatelji in vinski bratci precej radi. Zadnje čase mu trgovina z lesom ni dobro uspevala in ves denar je porabil za ženske, pijske, konje in karte. Vsi so bili prepričani, da je bogat, vendar se je le s težavo preživljal.

Zivljenje gospodične Rawlinsove se je nekoliko spremenilo, ko je spoznala gospodično Scott, ki je živela v bližini. Res je, da se gospodična Rawlinsova ni dosti menila za svoje sosedo, vendar pa se jim tudi ni hotela zameriti. Čeprav gospodična Scott ni bila njena prava prijateljica, je bila vendar zelo osamljena in gospodična Rawlinsova jo je prijazno ogovorila, kadar jo je srečala na ulici.

Gospodična Rawlinsova se je neke nedelje v marcu sprehajala s svojo guvernanto. Namenjeni sta bili v Oxenden Chapel. Tedaj pa se je gospodična Scott pripeljala mimo v svoji kočiji in ponudila gospodični Rawlinsovi, da jo popelje do cerkve. Gospodična Rawlinsova in njena spremljevalka sta bili povabila zelo veseli in sta vstopili. Kočija ju je odpeljala, toda ne do Oxenden Chapel, ampak do Drury Lane.

Gospodična Rawlinsova se je sprva upirala, toda gospodična Scott ji je prijazno povedala, da ima tam zelo nujen popravek in da jo bo pravočasno pripeljala do cerkve. V mislih je seveda imela ugrabitev gospodične Rawlinsove, tako kot se je domnila z gospodičnim iz Danske, ki je bil že več mesecev iskal podobno žrtev. Z gospodično Scott se je bil domenil, da mu bo pri tej stvari pomagala.

Na poti do Drury Lane sta kočijo ustavila dva moža, ki sta se izdajala za sodnijska uradnika, in sta gospodično Rawlinsovo obdoližila pobeza iz Londona, češ da bi rada ogoljufala svoje poslovne prijatelje in se iznebila dolgov. Takrat so bili angleški zakoni o dolžnikih precej ostri. Ščtili so lastnino trgovcev in prekupčevalcev, niti najmanj pa se niso ozirali na tiste, ki so jih zaradi dolgov zaprli. Četudi krivda ni bila dokazana, so dolžniki umirali v umazanih in smrdljivih ječah.

Gospodična Rawlinsova se je obtožbe silno prestrašila. S solzami v očeh je prepričevala

oba uradnika, da je obtožba izmišljena, saj je vse dolgove vedno pravočasno plačevala.

»Povedali boste sodniku, gospa,« ji je odgovoril uradnik. V nabasani kočiji so se odpeljali do gostilne v Drury Lane.

Med potjo sta uradnika razpravljala o tej zadevi in ugotovila, da je gospodična Rawlinsova v resnici zadregi. Videti je bilo, da bo morala ostati v ječi, dokler te nesrečne zadeve ne bodo razčistili. Morda je res nedolžna, toda kdo bi ji verjel? Prišlo so pritožbe, resne pritožbe.

Kočija se je ustavila pred gostilno. Uradnika sta peljala gospodično Rawlinsovo v sobo v zgornjem nadstropju, kjer jo je že pričakoval sodnik ali pa morda slepar. Razložil ji je, da so jo resnično obdoližili goljufije. Povedal ji je celo imena trgovcev, ki so napisali obtožbo.

Gospodična Rawlinsova mu je dejala: »Vse te obtožbe so izmišljene.«

Mož se je samo nasmehnil in ji odgovoril: »To boste razložili vrhovnemu sodniku.«

»Vrhovnemu sodniku? Kdaj pa ga bom videla?«

Mož ji je razložil, da bo vrhovni sodnik prišel zaradi njene zadeve osebno. Bila je pač še zelo mlada in prav vsi bi ji radi prištedili muke v ječi.

Gospodična Rawlinsova je sedla na klopo. Oba uradnika sta se okrepčala s pivom in čakala vrhovnega sodnika. Ni jima bilo treba dolgo čakati. Čez slabe pet ure je veliki mož prišel. Uradnika sta se mu priklonila in gospodična Rawlinsova ni niti najmanj podvomila, da se je res srečala s samim vrhovnim sodnikom Anglije. Spremljal ga je gospod Swendsen, ki je bil zelo svečano oblečen.

»Je to mlada gospa?«

Njegovo visočanstvo je bilo seveda prepričano, da je pred njim gospodična Pleasant Rawlins.

»Ohi! Pogledal bom pritožbe.«

Njegovo visočanstvo je prijelo v roke z rdečim trakom prevezano mapo in si vsak spis natančno ogledalo. Globoko se je zamislil. Nazadnje jih je položil na mizo.

»Gospodična Rawlinsova, zdi se mi, da ste v velikih težavah. Zelo mi je žal, vendar vas moram zaradi obtožb, ki so navedene v teh spisih, poslati v ječo, dokler zadeve ne bodo preiskali.«

»To pa bo trajalo,« je še dodal, »mesece ali pa celo leta.«

Gospodična Rawlinsova je zajokala in prosila njegovo visočanstvo, naj je nikar ne pošlje v ječo. V ječah razsaja tifus, hrana je slaba, ječarji so nestranni in povsod leži umazanija. Gotovo bi umrla na takem kraju.

Njegovo visočanstvo se je malce omeščalo in ji dejalo: »V ječo vam ne bi bilo treba, če bi lahko takoj položili tisoč funtov za jamstvo.«

»Se vedno imam varuhe. Potrebnovala bi teden dni, da bi dobila tako veliko vsoto denarja.«

Vrhovni sodnik se je zresnil. »Torej ni druge izbire.«

Uradnik, ki je ves čas s prekrizanimi rokami poslušal razgovor, je nenadoma spregovoril: »Gospod, ali se lahko gospodična poroči?«

»Poroči? S kom? Kdaj? Če bi se lahko poročila, bi za dolgove seveda poskrbel mož. In če bi bil dovolj petičen, bi gospodični ne bilo treba v ječo.«

Gospod Swendsen je dobro odigral svojo vlogo. V svoji lepi obleki je bil videti silno nestrpen.

»Poroči se bom s to privlačno gospodično in jo rešil težav, v katere je zašla.«

Gospodična Rawlinsova si je obrisala solze in si ogledala gospoda Swendensa. Bil je že toliko star, da bi bil lahko njen oče. Vendar pa je bil lep. In zelo je bil eleganten, kar ji je bilo še posebno všeč. Če bi se lahko poročila z njim samo formalno, brez vseh dolžnosti, ki jih prinaša zakonsko življenje...

Gospod Swendsen je spet spregovoril. »Dokler se ne bova bolj spoznala, mlade gospe ne bom nadeval. Tudi če se samo formalno poročiva, vam ne bo treba v ječo. Pozneje pa se bova odločila na podlagi ljubezni in medsebojnega spoštovanja, če naj bo najin zakon še kaj več kot zgolj formalna zadeva.«

Njegov predlog je bil povsem jasen. Bil je galanten, nezahteven, kot nalašč za to priložnost. Gospodična Rawlinsova je ugotovila, da se mora odločiti. Se naj poroči s tem že starejšim, vendar krepkim Dancem, ali pa naj gre v ječo zaradi dolgov? Kakšna izbira za dobro vzgojeno dekle! Ni predlogo odlašala. Obrnila se je k sodniku in rekla: »V tem groznem položaju, ki si ga nisem sama kriva, nimam druge izbire kot da se formalno poročim s tem gospodom.«

Ozračje v sobi se je spremenilo. Vrhovni sodnik in oboje sodnijska uradnika so se srečno nasmehnil. Guvernanta gospodične Rawlinsove, ki je bila priča zadnjih dogodkov, je padla v nezavest in morali so jo prebuditi z žganjem. Gospod Swendsen je stopil h gospodični Rawlinsovi, se ji globoko priklonil in dvignil njeno desnico k svojim ustnicam.

SVOJE PRIHRANKE BOSTE VARNO IN ZA VAS KORISTNO NALOŽILI

na hranilno knjižico

KREDITNE BANKE CELJE

Kreditna banka Celje — osrednja enota z ekspoziturnimi Zalec, Mozirje, Laško, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Rogaska Slatina, Slov. Konjice, Sevnica in Brežice

podružnice:

CELJSKA MESTNA HRANILNICA CELJE

SLOVENSKA BISTRICA

VELENJE z ekspozituro v Šoštanju

SLOVENJ GRADEC z ekspoziturnimi v Radljah ob Dravi,

Dravogradu in Prevaljah

Obrestna mera za navadne hranilne vloge 5% — za vezane preko 12 mesecev od 7 do 7,5%.

KREDITNA BANKA CELJE

Prispela sta kaplan in mornariški duhovnik in poročni obred se je pričel. Njegovo visočanstvo se je urno odpravilo iz sobe še pred kaplanovim prihodom. Tudi oboje uradnika sta odšla. Gospodična Rawlinsova je ostala sama z guvernanto in gospodom Swendensom.

»Kdo je ženin?«

»Jaz, gospod, in ta gospodična je moja ljubava nevesta.«

Kaplan, ki je bil pristen duhovnik, je prebral poročni obred in ju poročil, saj se mu ni niti sanjalo, kaj se je bilo zgodilo poprej.

Prinesil so vino. Kaplana so na skrivaj plačali in gospod in gospa Swendsen sta bila mož in žena.

Gospod Swendsen je nameraval svojo ženo čimprej odpeljati iz Anglije. Rad bi jo odpeljal v København, dokler se njeni prijatelji in sorodniki ne bi spriznali z dejstvom, da se je poročila z danskim pustolovcem, oziroma poslovnim človekom, kot se je sam imenoval.

Toda Pleasant se ni nikamor mudilo. Ječe se ni več bala in hotela je poiskati svoje prijateljice. Prav tega pa se je gospod Swendsen najbolj bal. Njegova spletka z namišljenim sodnikom, nepravimi uradniki in nezakonito aretacijo bi tako kmalu prišla na dan.

Pleasant se je z možem sprla. Kot mnoge razvajene gospodične je bila tudi Pleasant navajena delati po svoji glavi in je bila nenavadno trmasta.

Na poročno noč se je gospod Swendsen napil. Zavil se je v posteljo, ne da bi svojo mlado ženo poljubil. Pleasant si je rekla, da je tako še bolje. Toda ali ni bila razočarana in strašno užaljena?

Verjetno je gospod Swendsen napravil usodno in neodpustljivo napako. Naslednje jutro je Pleasant zelo zgodaj vstala in poslala svojo guvernanto k zaupnikom in najbližjim prijateljem. Ko se je gospod Swendsen prebudil, seveda ni vedel za ženinovo dejanje. Poljubil jo je in odšel v mesto, da bi rezerviral sedeže za København...

Prijatelji gospodične Rawlinsove so bili zelo vznemirjeni in so ji neverjetno hitro prišli na pomoč.

Veliko ljudi je bilo priča nezakonite aretacije gospodične Rawlinsove.

Gospodično Rawlinsovo, bogato dedinjo, so bili ugrabili.

Vrhovni sodnik Anglije in sodna uradnika so bili najeti.

Gospodično Rawlinsovo so z najhujšimi grožnjami prisilili, da se je poročila z gospodom Swendensom.

Listine, ki naj bi predstavljale pritožbe trgovcev, so bile ponarejene. Ponarejevanje dokumentov pa je velik zločin.

Poroka je bila seveda zakonita. Duhovnik, ki ju je bil poročil, ni vedel, kakšna prevara in kakšne grožnje se skrivajo za to zakonsko zvezo.

Swendsena lahko torej obdoližijo zarote, ugrabitve in ponarejevanja. Poroka, na katero je bila Rawlinsova pristala je z grožnjami, se lahko razveljavi. Zaradi Swendensove pijanosti poroka niti ni bila zakonitna in cerkev bo lažje pristala na ločitev.

Kakor hitro pa je gospod Swendsen zvedel, kaj se dogaja, svoje nehvaležne žene ni hotel niti videti več. Hotel se je čimprej rešiti iz težkega položaja, v katerem se je znašel čisto po svoji krivdi. Morda do tega sploh ne bi bilo prišlo, ko bi bil prvo noč ljubil svojo ženo?

Zgodba se je kruto končala. Gospod Swendsen je postal žrtev strašne krutosti angleškega zakona, zakona, ki ga je bil izbral, da bi ukrotil svojo nevesto. Bil je obtožen in obsojen. Celo pritožil se je, vendar mu to ni pomagalo. Obsojen je bil na smrt. Sodnik je dejal: »Kurt Swendsen, obsojeni ste na smrt z obesenjem.«

Nekega pomladnega jutra, natanko leto dni pozneje, so Swendensa odpeljali iz ječe. Umili so mu vrat, namazali vrv, ga vklenili in postavili na oder. Premaknili so tvozid, tako da mu je zmanjkalo tat pod nogami in da se mu je vrv zagrizla v vrat.

To naj bi bila dobra lekcijska vsem tujim pustolovcem, ki bi radi ugrabili bogate angleške gospodične.

Je bil Kurt Swendsen res tak ugrabitelj? Prav gotovo! Vsakdo, ki si upa izmisлити vrhovnega sodnika Anglije, ni samo navaden grešnik.

Gospodična Pleasant pa se je poročila z angleškim gentlemanom.

Swilanit kamnik

Kravate — terital

VSI VELIKI MOŽJE IMAJO MATER

ALEKSANDER VELIKI »Jejhata, kakšen pogum! Danes zrcalo, jutri pa svet.«

FRANZ SCHUBERT »Takoji pridri spem in mi končaj simfonijo!«

LOUIS PASTEUR »Kaj naj to pomeni: mleko ima tako čuden okus?«

LAWRENCE ARABSKI »Zakaj pa kar naprej tičiš v pesku, mar bi breal žogo kot drugi otroci?«

Trgovsko podjetje „MURKA“ Lesce

predstavlja številne proizvode naših renomiranih gospodarskih organizacij

NA »GORENJSKEM SEJMU« V KRANJU

Današnji obseg poslovanja trgovskega podjetja »Murka« Lesce moramo pripisati predvsem izrednemu posluhu kolektivja za potrebe in želje potrošnikov, vseskozi solidnemu poslovanju in ne nazadnje prizadevanju za najboljše odnose s poslovnimi prijatelji.

Trgovsko podjetje »Murka« Lesce je dvajset let uspešno posluje in se je zaradi tega tudi lepo uveljavilo doma po vsej Gorenjski vse do Ljubljane. Pri tem pa bo za bralce in potrošnike verjetno zanimiv podatek, da je podjetje v začetku svojega poslovanja imelo komaj 11 članski delovni kolektiv, da je delovalo v neprimernih prostorih in vendar je ob skromnih zalogah zadovoljivo opravljalo naloge. Delovni kolektiv pa se zaveda, da so k takšnemu vzponu nemalo pripomogli tudi razumevanje, pohištva in pomoč upravnih in samoupravnih organov občinske skupščine.

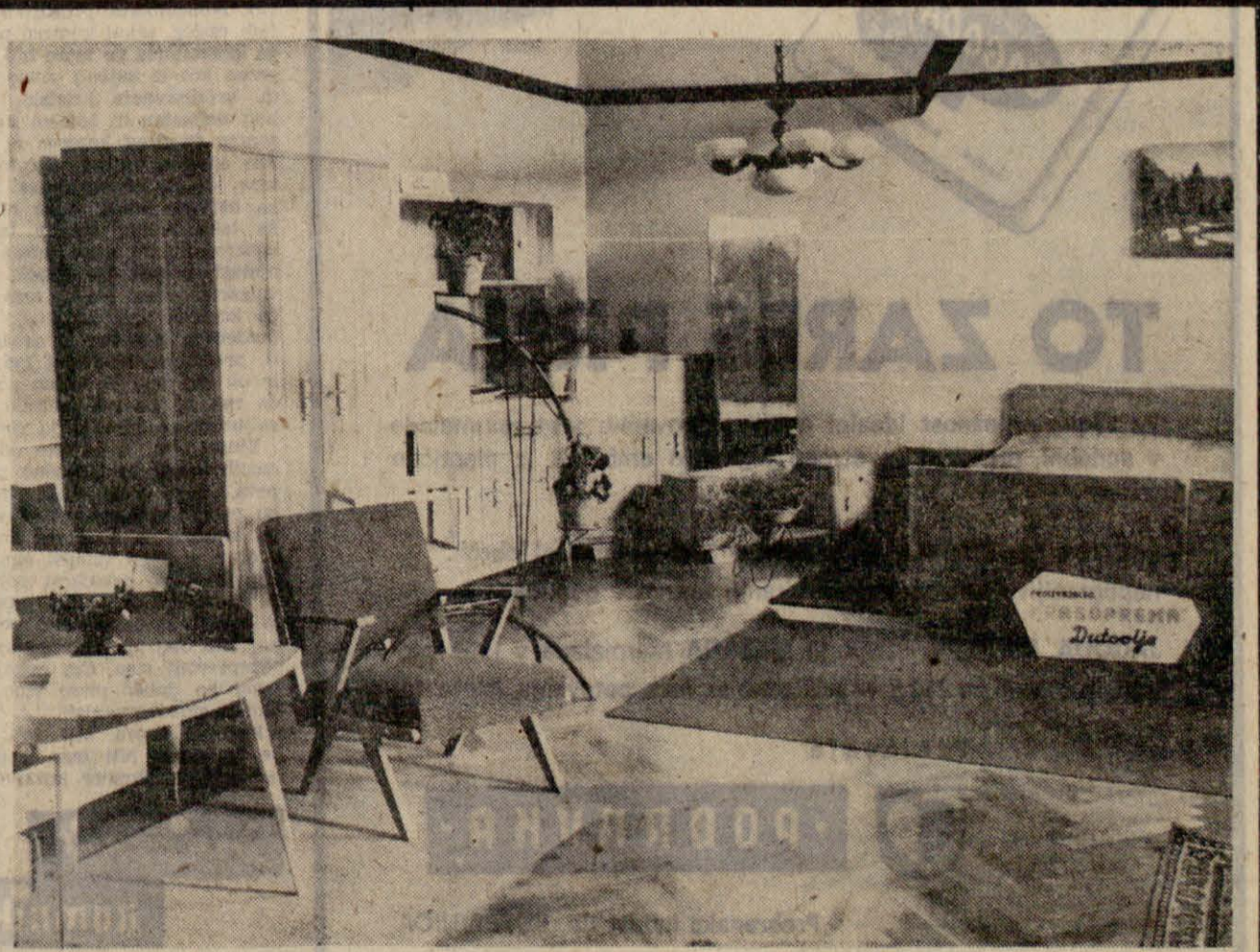
Pretežni del zaslug za sloves, ki je prodrl daleč naokrog, pa moramo iskati predvsem znotraj podjetja samega. Njegov kolektiv je tisti, ki je ime »Murka« povezal s pojmi solidnosti, dobre založenosti in ustrežljivosti. Oddaljenejši kupci so pogosto spoznavali »Murko« z njenimi uslugami tudi na poletni trgovski prireditvi »Gorenjski sejma«. Tu podjetje redno nastopa že dolga leta: v svojem imenu in v imenu številnih proizvodnih podjetij, ki Trgovskemu podjetju »Murka« Lesce zaupajo posredovanje svojih izdelkov potrošnikom.

Tudi letošnje leto predstavlja »Murka« na »Gorenjskem sejmu« v Kranju proizvode Tovarne pohištva »Meblor« Nova Gorica, Mizarstva

»Krasoprema« Dutovlje, Tovarne pohištva »Marlese« iz Maribora, Mizarstva »Istok«, Miren pri Gorici, Mizarstva podjetja »Podgorje« Sentjerne, lesne industrije »Gaber« Stari trg, Lesne industrije »Jelovica« Skofja Loka, Industrije pohištva »Stole« Duplica, Podjetja »Mizar« Volčja draga, Podjetja »Tapetdekor« Ljubljana, Tovarne »Sumi« — Gorenjka, Ljubljana, Lesce in veletrgovine Mercator, Ljubljana.

Ob tej priložnosti še posebej priporočamo obiskovalcem »Gorenjskega sejma«, da si ogledajo lepe, funkcionalne in kakovostne izdelke znane tovorne pohištva »KRASOPREMA« Dutovlje. Podjetje je od začetka poslovanja — pred dvajsetimi leti raslo postopoma, njegovo jedro tvorijo priznani mizarji iz »Sole« znanih tržišč obrtnikov. Danes tovarna zaposluje 200 delavcev, ki so dokazali, da so sposobni proizvajati tudi najzahtevnejše izdelke in zadovoljiti vsako leto čez šest tisoč kupcev spalnice iz vse Jugoslavije in celo številnih kupcev iz zahodnih držav Evrope.

Razumljivo je, da je Trgovsko podjetje »Murka« Lesce s svojo široko prodajno mrežo, najširšim izborom prodajnih artiklov, s sodelovanjem številnih trgovskih in industrijskih podjetij, s katerimi redno posluje, med prvimi poklicano, da sodeluje na tako pomembni razstavi gospodarstva kot je »Gorenjski sejem«. Podjetju, njegovim dobaviteljem in poslovnim prijateljem želimo kar največ uspeha, kupcem in obiskovalcem sejma pa priporočamo nakup razstavljenega blaga, saj je ime »Murka« že dolgo pojem dobre kakovosti in solidne postrzebe.

BOSCH

Gospodinski stroji za devizno plačilo. Zahtevajte ponudbo in cene pri

avtotehna

Ljubljana - Titova 25
Beograd - Golsvortijeva 23
Zagreb - Petrinjska 51

MODA

ZA BODOČE MAME

ZDRAVNIŠKA POSVETOVALNICA

SONČNE PEGE

Odgovor tov. R. E.

Po obrazu imate sončne pege, ki bi jih radi odpravili.

Sončne pege uspešno odpravimo tako, da mažemo obraz s mazili ali kremami, ki kožo belijo. Taka krema je »Pegesane«, ki jo lahko kupite v drogerijah. Krema si namažete na obraz v tanki plasti vsak večer in vsako jutro, dvakrat tedensko pa si napravite na obraz tudi obkladek s kamiličnim čajem in limoninim sokom (kozarec kamiličnega čaja in dve žlički limoninega soka). V tekočino pomočite čist, zložen prtiček, ga malo ožmetite in ga položite za dvajset minut na umit obraz. Ko obkladek sname, obraza ne umijete, ampak ga samo namažete s kremo.

Z vztrajno nego boste sigurno odpravili pege, ki jih imate, ne boste preprečili, da ne bi nastala nove, če se boste sončili. Posebno važno pa je, da rabite sredstva proti pegam v prvih spomladanskih mesecih, v marcu in aprilu, da celo že v drugi polovici februarja. Spomniti se torej prihodnje leto že spomladi, da dobite polet pege in prične jih zgodaj odpravljati.

Pozdravljeni!

IZLIV SEMENA

16 let star fant sprašuje, kaj naj ukrene, ker mu je nenadoma izliv semena dobil močan zaudarjajoč vonj po gnobli.

Izliv semena v letih pubertete in kmalu po njej je naraven pojav, če seveda nima zaudarjajočega vonja, kot to piše mlači bralce TT. V tem primeru pa gre po vsej verjetnosti za obolenje semenskih žlez, katerega vzrok bo lahko odkril samo zdravnik — specialist za urologijo. Zato vam, dragi tovariš, svetujemo, da se v lastnem interesu čimprej obrnete na takega zdravnika. Poudariti bi čimprej, ker bolezen, če traja predolgo, lahko potegne za seboj zelo žalostno posledico, ki je tako, da moški lahko izgubi sposobnost plodnosti in da kasneje ostane v zakonu brez trok. Torej še enkrat: brez odlašanja k zdravniku!

Lepo pozdravljeni!

BRALKE SVETUJEJO

VLAGANJE ZELENJAVE?

Bralke TT prosim za nasvet, kako konserviramo rdečo pesjo in zgodnje zelje.

Za odgovore se vnaprej lepo zahvaljujem.

D. J., Ljubljana

VOLNA, STEKLENI BISERI?

Prosila bi bralke, če mi lahko katera pove, kam bi dala prepresti stare volnene predmete. Slišala sem, da stare jopice preprede nekdo v Ljubljani, ne vem pa, kje.

Drugo, kar bi bralke prosila je, če katera ve, kje bi nabavila steklene bisere in perle za okrasitev večerne obleke.

Tudi sama pošiljam recept za vse one, ki bi imele rade zdrave otroke. Našla sem ga v neki zelo stari reviji, mislim pa, da bi bil tudi za nas priporočljiv.

ZDRAVI OTROCI

Vzemite 1 prostrano trato

1—2 ducata otrok

2—3 psičke

TO ZARES PRIJA

Za vsako priložnost idealni ovitki najnovjših vrst marmelade v sodobni, praktični in strogo higienski embalaži iz plastične folije.

JAGODA IN BRESKEV, pakirano po 30 g posamezni obrok. nepogrešljivo za sodobno serviranje zajtrka v gostinstvu.

JAGODA, BRESKEV, ŠIPEK in MEŠANA marmelada v istih plastičnih ovitkih po 250 g — prikladno za dom, potovanja, izlete itd.

Proizvaja

PODRAVKA

Prehranska industrija, KOPRIVNICA

Le katera žena ne pričakuje z veseljem otroka! Ko ga še ni na na svetu, še skrbi za nj. Vneto mu pripravljajo garderobo in se sprašuje, ali naj bo v roza ali modri barvi. V tej skrbi pa žal tudi marsikatera hodoča mamica pozabi nase. Stalno v eni in isti obleki, z neurejeno frizuro, brez najmanjših lepotnih popravkov. Veliko jih namreč misli, da ženska v tem času ni za nikogar zanimiva in da je potem vseeno, kakšna je. To pa nikakor ne drži. Tudi noseča žena je lahko prikopna, če že za druge ne, za moža je gotovo.

Letošnje mode ohlapnih in enostavno krojenih oblek so prav gotovo najbolj vesele noseče žene, saj se tako vsaj v prvih mesecih ne razlikujejo dosti od drugih žena. Večina v tem času nima zelo velike garderobe, vendar so lahko vse kljub temu z malo iznajdljivosti in okusa vedno nekoliko drugače oblečene.

Za službo in dom so najbolj praktična krila, na katerih se lahko spreminja širina pasu. Zraven bodo odlično pristajale zelo ohlapne in nekoliko daljše bluze, ki so lahko tudi vzorčaste. Zlasti so primerno navpično postavljene črte, ki postavijo optično zožujejo, lepe pa so tudi pike ali drobni cvetlični vzorci na temni podlagi.

Zelo priljubljene so tudi gladke obleke brez rokavov in z nekoliko širšim vratnim izrezom, pod katere se lahko nosijo bluze ali mikice, v zelo toplih dnevih pa je lepo tudi brez njih. Taka obleka naj bo raje enobarvna in nekoliko temnejše barve.

Za svečaneje priložnosti so zelo ljubke pod prsi nekoliko nabrane obleke, lahko pa imajo spredaj tudi dvojno zalikano gubo. Prav tako prikupne so tudi z raznimi obroabi in na temno enobarvno obleko si bo lahko tudi v tem obdobju pripelja še vedno zanimivo op-art broško.

Važno je, da obleke niso zelo živih barv in tudi zelo velikih in ekstravagantnih vzorcev se je treba izogibati. Vsekakor pa ni treba več nositi plisiranih oblek, ki že dolgo niso več moderne in smo jih že vsi naveličani.

Tako kot pri oblekah je letos tudi pri obutvi. Čevlji so udobni in lepi hkrati in to je zelo važno za ženo v drugem stanju. Nič slabšega namreč ni kot hoja v ozkih čevljih z visokimi in tankimi petami.

Kaj naj še povemo? Ne smete zanemariti las, kajti še tako lepa obleka ne bo naredila nobene učinka, če ne bo urejene frizure. In ker so noseče ženske pogosto zelo blede, naj si je poudarijo oči in ustnice, pa bodo videti bolj sveže in zadovoljne.

Zvonka Makuc

KAJ MORATE VEDETI

Krompirjev pire iz mladega krompirja ni nikoli tako okusen kot iz starega. Mlad krompir raje pecite ali kuhajte neopljen.

Madeže od sladčedi odstranimo tako, da jih najprej speremo z mrzlo vodo, nato s toplo milnico.

Madeže od parašitnika sperite z mrzlo vodo, madež nato premažite z glicerinom, čez pol ure pa ga podrgnite z vročo milnico.

Včasih je težko ugotoviti, ali je riba pokvarjena ali ne. S tem poizkusom boste to najlažje ugotovili: v večjo skledo polno

mrzle vode potopite ribe drugo za drugo. Ribe, ki bodo splavale na površje, so pokvarjene, užitne so le tiste, ki se potopje.

Madeže od trave s platnenih čevljev odstranite lahko z 80 % alkoholom.

Pisane perila in posteljnine ne sušite na soncu, ker bo barva zbledela. Zlasti modra in zelena barva sta občutljivi.

Notranjost torbice čistite z raztopino amoniaka v vodi (žlica amoniaka na 1/2 l vode), nato pa blago obrišite s krpo, ki ste jo namočile v čisti vodi.

Ko boste čistile hladilnik, ne pozabite na gumijast trak, s katerim so obložena vrata. Preden hladilnik zaprete, trak temeljito posušite z mehko krpo in potre-

site s talkovim pudrom. S tem boste podaljšale trajanje gumi-jastega traku in tudi vrata se bodo dobro zapirala.

Pire krompir mešajte vedno s toplim mlekom in dobil bo lepo belo barvo ter ne bo grudast.

Opeklin od sonca ne mažite z oljem ali kremo, temveč z raztopljeno sodo bikarbono (1 žlica sode na liter vode).

Pijača na kohanju posebno prija. Ohladite jo tako, da steklenico ovijete s prtom, namočenim v mrzlo vodo, in jo postavite v senco.

Pekač vam z zgornje strani premočno greje. Zaščitite pekačo ali pečivo s pergamentnim papirjem, ki ga namažete s maslom ali oljem.

GOVORIMO O VINU

Znan je aforizem: »Vino najprej gledamo, vonjamo in pokušamo, končno pa o njem govorimo.« To je eden redkih izrekov, ki drži. Kajti če hočemo poznati, spoznavati in uvrščati vina, moramo znati pravilno tolmačiti njihovo barvo, vonj in okus.

Jasno je, da se vinska poskušnja, tako kot ljubezen, začne pri očeh. Gastronom se prvim svojim do polovice napolnjenim in zarcem vina zbere, ga dvigne in ga s pozornim pogledom opazuje pred očmi. Tedaj ocenjuje barvo in prozornost.

Vinska barvna lestevica je praktično neskončna, od bele in rumene do oranžne in temno rdeče. Pomembna pa je še posebno tudi prozornost, ki se pri različnih vrstah vina lahko spreminja od kristalne in bolj kot kristalne preko manjših stopenj prozornosti do motnosti bolnih vin. Pomembnost prozornosti je tudi razlog, zakaj kozarec pravega gastronomu ne more biti drugačen kot iz najbolj prozornega in brezbarvnega kristala. Najbolj delikaten in izdelan in eleganten in drag kozarec ni vreden sprejeti najbolj skromnega vina, če je kristal le za nianso barvast. Najsi je ta niansa še tako nežna, vina v takem kozarcu ne bo samo težko ocenjevati, ampak bo dobilo tudi vulgaren videz. Razen tega stene kozarca tudi ne smejo biti predebele, okrašene z ornamentmi, profili, vdolbinicami ipd. Se le ob teh pogojih bomo gotovi, da nas ne bo nič oviralo pri zaljubljenem opazovanju vina.

Vinski vonj je odvisen od pilnastih snovi, ki jih vino izhlapeva. Pri ocenjevanju vonja bo pravi gastronom prišel v roke kozarec in z lahno krožno kretnjo v njem zburil vino tako, da bo to nekajkrat pobožalo stene kozarca. Razen tega, da ta »ples« poveča vinsko površino, tudi olajšuje izhlapevanje in okrepi vonj vina. Če nekaj sekund bo dober pivec vino potem že globoko vonjal.

Kozarec mora biti tak, da ne bo ovrtil niti tega drugega ocenjevanja. Premer kozarca se

mora proti robu čisto malo manjšati. S tem ne bomo samo preprečili, da bi vino pljusknilo čez rob, ampak bomo tudi bolj ujeli vinski vonj. Za vino torej niso primerni kozarci, z zgornjo razširjeno čašo. Izločiti moramo tudi premajhne kozarce, kajti kozarec je treba napolniti z vinom samo do polovice ali malce več. Ne samo iz oči, ampak tudi zato, ker na ta način boljše vino srazume. To dejstvo potrjujejo mnoge enološke šole. Kdor ne verjame, naj poskusi: naj napolni prvi kozarec skoraj do roba, drugega pa z istim vinom do polovice. Če se le količak spozna na vino, bo moral priznati, da je bil drugi kozarec boljši.

Ko smo občudovali barvo in prozornost in ocenili vinski vonj, se lotimo okusa. Vsem je znano, da ima vsako vino svojo najboljšo temperaturo, nad katero in pod katero je njegov okus postopoma slabši. Na tem mestu ni mogoče o tem prirediti dolgega naštevavanja optimalnih temperatur za vsako posamezno vrsto vina. Spomniti vsaj bomo zgoj na splošno, da moramo dobra bela vina piti pri približno 8° Celzija. Ta temperatura namreč nekoliko zmanjša njihovo čezmerno polnost, a kljub temu še omogoča vso njihovo harmonijo, medtem ko bi nižja temperatura njihove kvalitete skrila. Sladka in likerska bela vina, visoko alkoholna in druga močna

in stebriček. Slednjega zato, da roka vina ne bi segrevala pri kontaktu s stenami kozarca, tanke stene pa zato, da lahko z rokami vino malce ogrejemo, kadar je temperatura neprimeroma nizka.

Glede velikosti kozarec vedno velja splošno pravilo: za visoko alkoholna in dobra bela vina majhni kozarci, srednji za rdeča in črna ter veliki za vodno. Pri zadnjih je dopustna vsakršna barva, debelina in okrasnost, ker vse to nima nobenega vpliva na vodo.

Se nekaj besed o kupovanju vina. Ljudje se večkrat sprašujejo, kako naj ločijo dobro in pristno vino od slabega in umetnega. Na žalost je treba povedati, da dobro in pristno vino lahko spoznamo (izključujemo seveda analizo) samo s poskušnjo. Vsaka druga metoda, tako tudi preizkušnja na bleem prtu, ni nič vredna. Kdor hoče torej pravo ocenjevati vina, si mora vzgojiti svoj okus po osnovnih pravilih, ki smo jih opisali. B. J.

PSIHOLOGIJA SEKSA

ŽENINA ODGOVORNOST

Zdravnica Maxyn Davis se že vrsto let ukvarja z ženami in tudi piše za njih. Njena dela s področja seksologije (do zdaj jih je objavila pet), ki jih je z velikim navdušenjem sprejela širša javnost in tudi strokovnjaki, so plod dolgoletnih izkušenj zdravnice in hkrati filozofa kot tudi njenega znanstvenega dela. Pogovarjala se je s tisoči žena, mladimi in stariimi, z zdravniki in psihologi in z njimi obravnavala probleme, ki jih analizira v svojih delih. V svojem najnovjšem delu »Spolna odgovornost žene«, iz katerega bomo objavili nekatere najbolj zanimive odlomke, obravnava vrhunske dosežke iz psihologije seksa in, kakor trdi zdravnik Lester Bloomental, »ta knjiga ni napisana zaradi zabave ali zato, da bi zbujala erotične vtise in namišljeno zadovoljevanje kot mnoge komercialne knjige današnjega časa. Njen namen je pomagati, svetovati in polepšati zakonsko življenje, ki danes ne sme biti jarem niti ne samo dolžnost.« Odlomek povzemamo po beograjskem tedniku NIN.

Zena je odrasla in postala je polnoletna. Prvič v zgodovini civilizacije je dosegla »položaj moškega.« Lahko živi, kakor ji ugaja. Po drugi strani pa je tudi odgovorna za svoje ravnanje.

vplivali v otroštvu in mladosti. Njena osebnost se je izoblikovala z vrsto prepovedi in privilegijev, ki so vplivali na njeno srečo in razočaranje. Njen razvoj so zavirale razne sile, ki jih ni mogla premagati in pravilno razumeti. Vendar pa je voda tekla dalje in nič je ni moglo ustaviti. Danes je ženska zakonsko, ekonomsko, moralno in seksualno samostojna in lahko sama čvrsto stoji na nogah.

Kot vsi mladi, ki so že prizgali enaindvajseto svečo na svoji torti za rojstni dan, je tudi žena sposobna za samostojno življenje. Zaveda se številnih odgovornosti, ki so se razgledale pred njo, in zna pravilno izbrati. Dobro ve, da ničesar v življenju ne bo dosegla brez truda. Ima svoj poklic — lahko je tajnica, zdravnica ali biokemičarka — in že med solanjem se je naučila pravilno razdeliti svoj

PO DOLGIH VEKIH

Veliko let je minilo, da je žena dozorela. Zda, ko je postala neodvisna, se še vedno počuti kot odrasel človek, ki se ne more otresti predsodkov, ki so nanj

MODERNI ZAKON

Tu šele se prične porajati nevarna razočaranja. V modernem

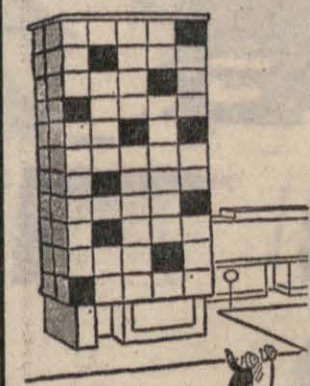
— Zdam vem, kaj je ljubezen, Ferdinand. Pogledala sem v leksikon.

— Halo, je tam pralnica blišče?

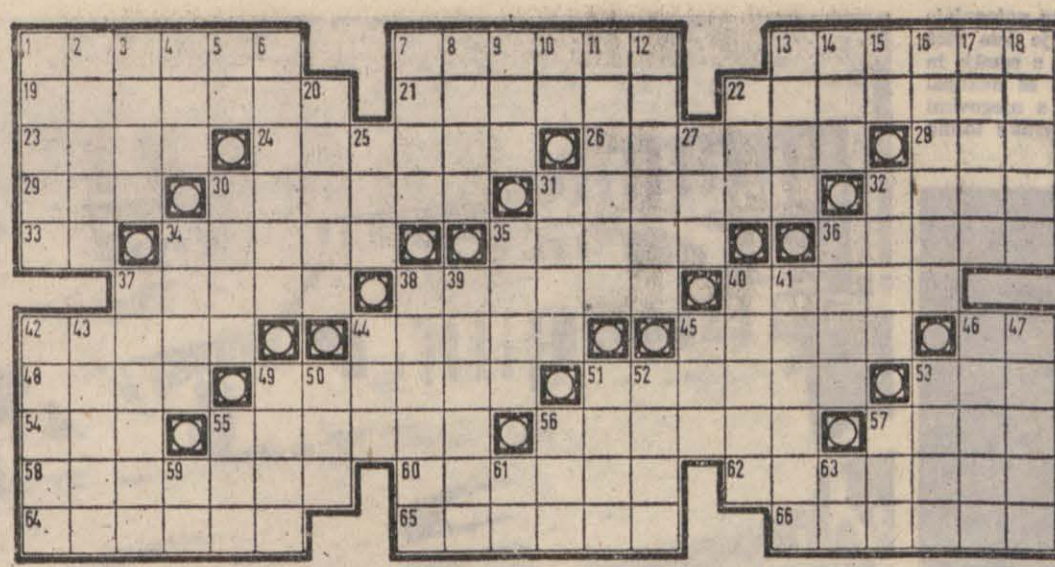
— Človek ne živi samo od kruha. Zato vam prinašam tudi vodo.

— Stanujem tamle gori, 4. vodoravno in 6. navpično.

— Stanujem tamle gori, 4. vodoravno in 6. navpično.

VODORAVNO:

Vodoravno: 1. predsednica indijske vlade (Indira), 7. sadno drevo, 13. laboratorijsko opravilo (destilacija), 19. znanstvenik ali študent, ki se ukvarja s slovanskimi jeziki, 21. del imena ameriškega nacionalnega spomenika, bivaljska prvega predsednika ZDA Georgea Washingtona (Mount), 22. vrsta detelje, 23. stotil del dinarja, 24. južnoslovenski narod, 26. razvaline gradu v srednji Italiji, kjer se je cesar Henrik IV. javno ponižal pred papežem Gregorjem VII. (naša pisava), 28. sovjetski estradni pevec (Gregor), 29. ime ameriškega satiričnega pisatelja Buchwalda, 30. gorska veriga v Dalmaciji, 31. pevec v deškem zboru, 32. pokrajina v Vietnamu, 33. začetnici dolenskega mestopole, 34. krtlo poslopja, 35. staro glavno mesto Burgundije, središče vinske trgovine za burgundec, 36. tokovni odjemnik pri trolejbusu, 37. letovišče pri Piranu, 38. miznica, 40. škotski pesnik iz druge polovice 18. stoletja (Robert), 42. slavni ameriški violinski virtuos, ki je gostoval tudi že pri nas (Isaac), 44. diuri, 45. zmes moške vode in dodatkov, 46. središče vrtenja, 48. nizozemski zunanji minister, 49. skupno ime za žitne plodove, 51. močna starogrška država na Peloponezu, 53. namizno priročnik, 54. ljubkovalno žensko ime, 55. znameniti most čez Canal Grande v Benetkah, 56. knjiga

NAVPIČNO:

Navpično: 1. sodobni slovenski literarni zgodovinar (Alfonz), 2. preplah, klic k orožju, 3. gornji del stopala, 4. števec, 5. vozniški vzključnik za pogonjanje konja, 6. vnetje bednega žilca, 7. otok v srednjem Jadranu z močno razvitim turizmom, 8. veliko sito, 9. eden od treh švicarskih prakantonov, 10. različna soglasnika, 11. kura, ki sedi na jajlih, 12. ime ruskega skladatelja Ljadova, 13. čas veseljačenja in norčij, 14. kratica velike ameriške družbe za proizvodnjo gramofonskih plošč, 15. enaka samoglasnika, 16. Zeusov oče v grški mitologiji, 17. madžarsko moško ime, 18. živalska vrsta, 20. znameniti sodobni češki ustvarjalec lutkovnih filmov (Jiří), 22. severni jelen, 25. fizikalna enota za storinost električnega toka, 27. beograjski tehnik, 30. grm z žilavim lesom, 31. ena najboljših popularnih Verdijevih oper, 32. reka, ki teče skozi Firence, 34. palica grškega boga Dioniza, obraba z bršljanom, 35. majhen otrok, 36. vinska rastlina, 37. ba-

RESITEV PREJSNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. Miami, 6. praga, 12. Spaak, 17. arnika, 19. lastnost, 21. pribor, 22. Tanganjika, 24. Narva, 26. obrt, 27. oca, 28. dama, 29. BOJ, 31. Alva, 33. ota, 34. 84, 35. boma, 37. Raa, 38. Kairo, 40. ar, 41. ribez, 42. razpis, 45. klica, 47. prevoj, 49. Doberdob, 51. Juarez, 54. rojak, 55. Ernest, 56. Lagos, 58. bry, 59. stek, 60. plast, 61. Aften, 62. pike, 63. gon, 64. vloga, 65. sistem, 67. Vitec, 68. arka, 69. orkester, 72. kapela, 73. Alot, 75. doktor, 76. pozor, 77. MK (Mladinska knjiga), 79. avtor, 81. tem, 82. selec, 83. KS, 85. ura, 87. Argo, 88. Var, 89. SAZI, 90. Roa, 91. Remi, 93. oolit, 95. aeromiting, 96. kokain, 100. ovijalka, 103. brenta, 104. Alani, 105. aspekt, 106. organ.

Navpično: 101. Janko (Prenari), 102. A(nita) E(kberg).

BERITE PO KOSILU

»Naša Sonja ima še čas, da se poroči. Pusti jo, naj počaka, dokler ne bo naša primerneža močala pripravljena za ženit.«
»Le zakaj? Ne zadovoljno godrnja žena, vsem mogoče jaz toliko časa čakala?«
»Spominjam se strašnega potresa na Japonskem,« pripoveduje je svetovni popotnik in kavarni, »šenske so vpile, otroci jokali, posoda in steklenina je letela po zraku...«
»O, hudiča! Vključno eden od poslušalcev in skoči pokonci!«
»Objubil sem ženi, da bom do desetih doma...«

nosti. Naenkrat se zaslišijo korački po stopnicah.
»Moja žena zamrmra sliker in prebdi. «Hitro, slecite se!«
»Grdo in nesramno se je vedel do mene! Se pritožuje hčerka, ko pripoveduje materi o svojem zadnjem prepriču z zarobencem. «Kaj naj storim, da bi se mu maščevala?«
»Poročil se z njim!«
»Nobenega dvoma ni: ženske so pametnejše od moških,« je nekoč dejal Bernard Shaw. »Ali ste že kdaj slišali, da bi se kakšna ženska poročila z neumnim mo-

škim samo zato, ker ima tepe noge?«
Razvajena hčerka, sicer vedno slabe volje in prepričljiva, pride s črno »Najdaljši dan domov vsa navdušena.
»Moški, ki ga bom poročila, bo moral biti funkcija izjavi svojem očetu. Oče jo pogleda izpod očal in vzdihne:
»Prav gotovo...«
»Tako se mi smili Kunigunda,« pravi Klotilda Porcijunkuljo po pogrebu. »Strašno mora biti tako izmenada izgubiti moža!«
»Kaj hočeš?« menj Porcijunkula vdano, »tako je, če se danes poročiš z peščem.«

Bogatega Američana počakajo na samem roparji in mu pobežejo prav vse. Že hočejo oditi in ga gola pustiti ob cesti, ko jih ertve mlo poprosi, naj mu pustijo vsaj nekaj od njegovih osebnih predmetov.
»Naj bo,« zagode poglasar tope, »John, daj mi nazaj njegov zvečični gumij!«

Slikar sedi s svojim modelom v ateljeju in razpravlja o umet-

ČE NE VESTE

- 1. Koliko bi bil star slovenski pesnik Srečko Kosovel, če bi se živel?
- 2. Izmed sedmerih čud starega veška se je ohranilo do današnjih dni le eno. katero?
- 3. Kako se imenuje vrsta kita, ki ima v zgornji čeljusti močren, dva do tri metre dolg koničast okel?
- 4. Katero mesto je bilo nekdanj najpomembnejši kraj Boko Kotorske, zdaj pa živi tarši s tisoč prebivalci? Po njem so dali Grki ime celotnemu zalivu.
- 5. Kdo je najstarejšec za živeci Nobelov nagajenec za literaturo?
- 6. Kolikšen del celote pomeni v sistemu CGS (centimeter-gram-sekunda) predpona »mikro«?
- 7. Kdo je napisal pesnitev »Car Saltane, ki jo imamo tudi v

LAHKO POGLEDATE

- 1. Letos 18. marca bi bil star 62 let.
- 2. Ohranilo se je edino egiptovske piramide.
- 3. Narval ali samorog.
- 4. Risan.
- 5. Lord Bertrand Russell, rojen 1872, ki je dobil Nobelovo nagrado leta 1950.
- 6. Mikros pomeni milijoniti del celote.
- 7. Pesnitev »Car Saltane« napisal Aleksander Sergejevič Puškin.
- 8. V Drugovratu leta 1950. Zmagal je Drugvaj, ki je v finalu premagal Argentine s 4:2. 9. Taras Ševčenko je bil tudi znan slikar.
- 10. Leži na severnem otoku Nove Zelandije.

vselej SOLEA KREMA

zakonu so se spremenili odnosi med ženo in možem. Splet želja in potreb ni več izključno ženska stvar, ampak je rezultat medsebojnih odnosov. Žena se ne more izogniti spolni odgovornosti, če hoče ostati telesno svobodna, uživati in deliti najgloblje občutke zadovoljstva.

Seksualna potreba žene je nekaj povsem novega in ji omogoča številne pustolovščine. Te ga pojva s njim ne zna pravično razlagati in vključiti v vsakdanje življenje. Žene, ki so se navdale na spolno svobodo, so ustvarile posebno moralno, osnovano na sami seksualnosti. Prepričane so, da lahko tudi one uživajo tradicionalno svobodo moških in se prepustijo uživanju, kadarkoli se jim zahoče in na način, ki jim je najbolj všeč.

S spolnim življenjem žene se resno ukvarjajo sociologi in znanstveniki. V sorazmerno kratkem času so na to vprašanje dobili zanimive odgovore. Spolnost ni več kup stavkov, ki naj bi ženo ne zanimali. Dandanes lahko obravnavamo spolna vprašanja brez vsakih pridržkov. Stariši ne skrivajo več pred mladimi dekletki knjig in revij, v ka-

terih so podrobno orisane vse življenjske dobe, od otroške do zrele dobe. Terminologija, ki so jo do tridesetih let našega stoletja uporabljali samo v medicini, je danes nekaj čisto običajnega. Danesnja žena živi v zmoštju, saj uporablja jezik spolnosti, ki ga ni polpolnoma ne razume. Dobro pozna besedni zaklad in principe spolnosti, kadar pa jih mora sama uporabiti, se vzemirni in je zelo neodločna.

Podobno se dogaja z mladenci, ko postanejo možje. Tudi oni bi morali spoznati smisel in lepoto zakonskega življenja, zlasti njegove seksualne strani. Zato se možje in žene velikokrat znajdejo v takšnem položaju, da zahtevajo več, kot jim zakon lahko nudi. Torej je njihovo razočaranje tem večje, saj večinoma stojijo nekje v sredini med resničnostjo in svojimi sanjami.

Na podlagi svojih raziskav in opažanj sem prišla do zaključka, da je danes seksualno življenje prava zagonetka, ki jo je težko rešiti, saj je skoraj nemogoče zajeti vse njegove elemente. Če bi lahko našli tisti člen, ki ga v tej dolgi verigi še ne poznamo, bi se vse ostalo samo razvozalo.

Zdi pa se mi, da ta člen ni treba dolgo iskati. Vedno bolj sem prepričana, da je prav ta člen ženin odgovornost v spolni igri. Oba partnerja se lahko spolno ujemata samo takrat, ko sta na isti avtomatični dolžnosti romana ko oha občutita spolno zadovoljstvo.

LJUBEZEN ZARADI LJUBEZNI

Včasih so se ljudje poročili samo zato, da so imeli otroke. Vso zakonsko toplino so našli v domu, ki so ga skupaj osnovali. Ljubezen zaradi ljubezni same, v najboljšem pomenu besede, je nekaj čisto novega. Lahko trdimo, da je produkt naše civilizacije, v katero so se vključili številni činičelji, ki naj bi ženi spolni družbeni in ekonomski položaj.

Medsebojno razumevanje in čustvovanje je ratinirana oblika fiziološkega napredka, ne pa tisto, kar nam je naroda dala ob rojstvu. Ob rojstvu smo dobili samo sposobnost poženja in razmnoževanja, medtem ko je spolno ujemanje, spolni zanos in ljubezen prava umetnost. Prav vsaka deklica lahko na primer zapoje kakšno lažno melodijo,

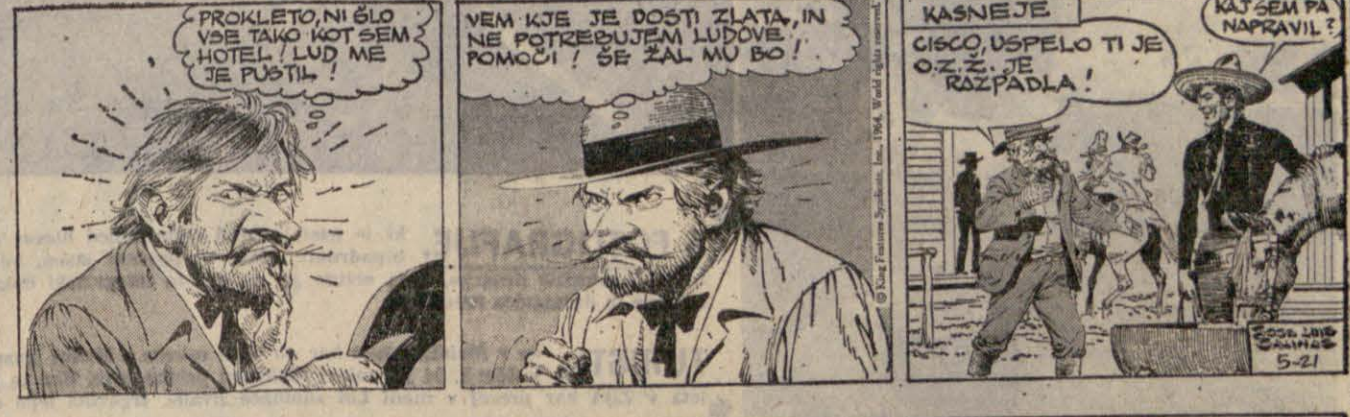
medtem ko bi za neko operno arjo potrebovala visoko vokalno tehniko. Njen mož je lahko velik pevec kot Caruso, pa vseeno duet ne bo uspel, če ne bosta oboja na isti višini.

Za harmonično seksualno ljubezen se mora žena dobro naučiti svoje vloge in jo odigrati z veliko talenta. Takšna je njena pravica in hkrati dolžnost, ki je ne sme pozabiti.

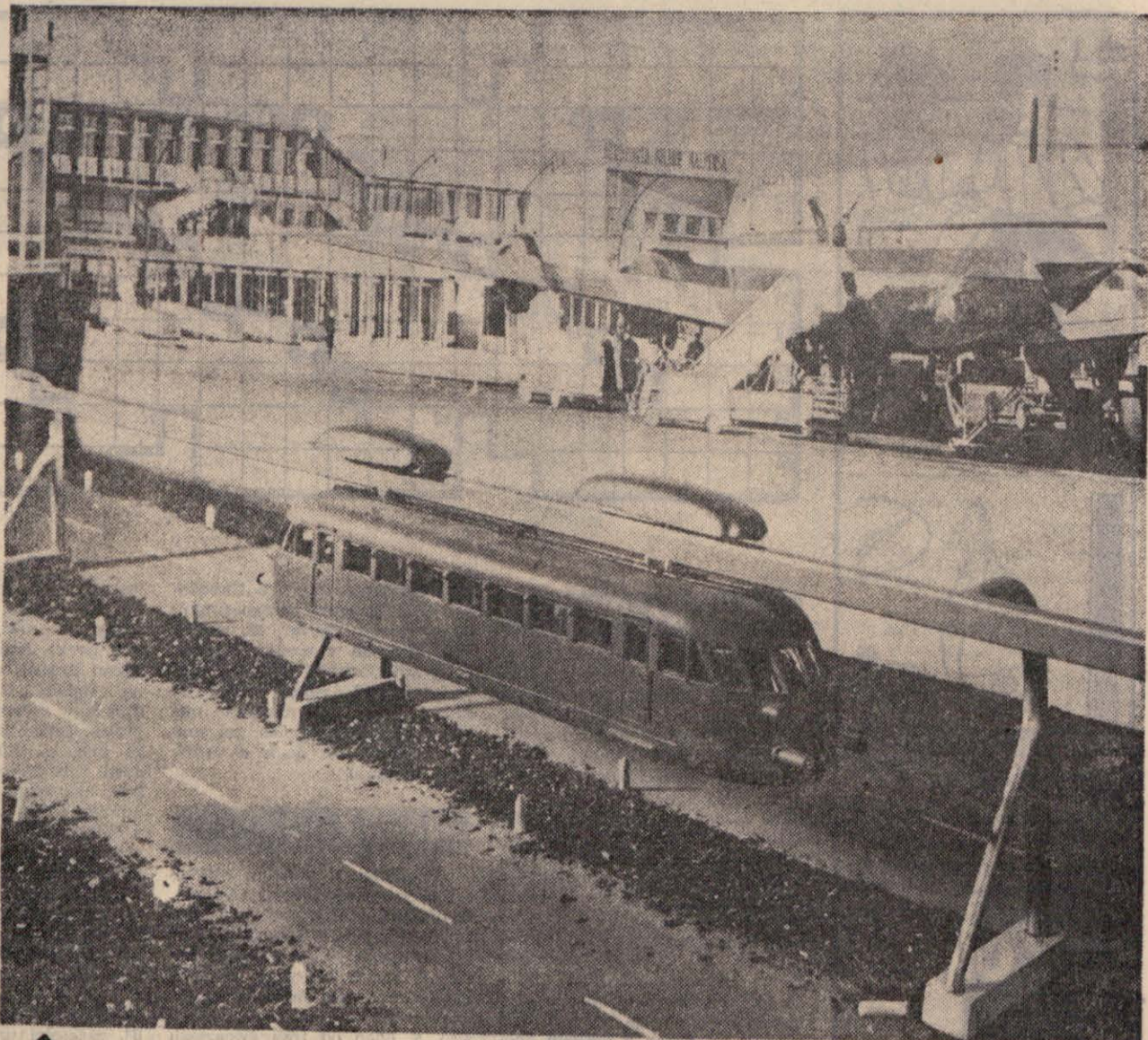
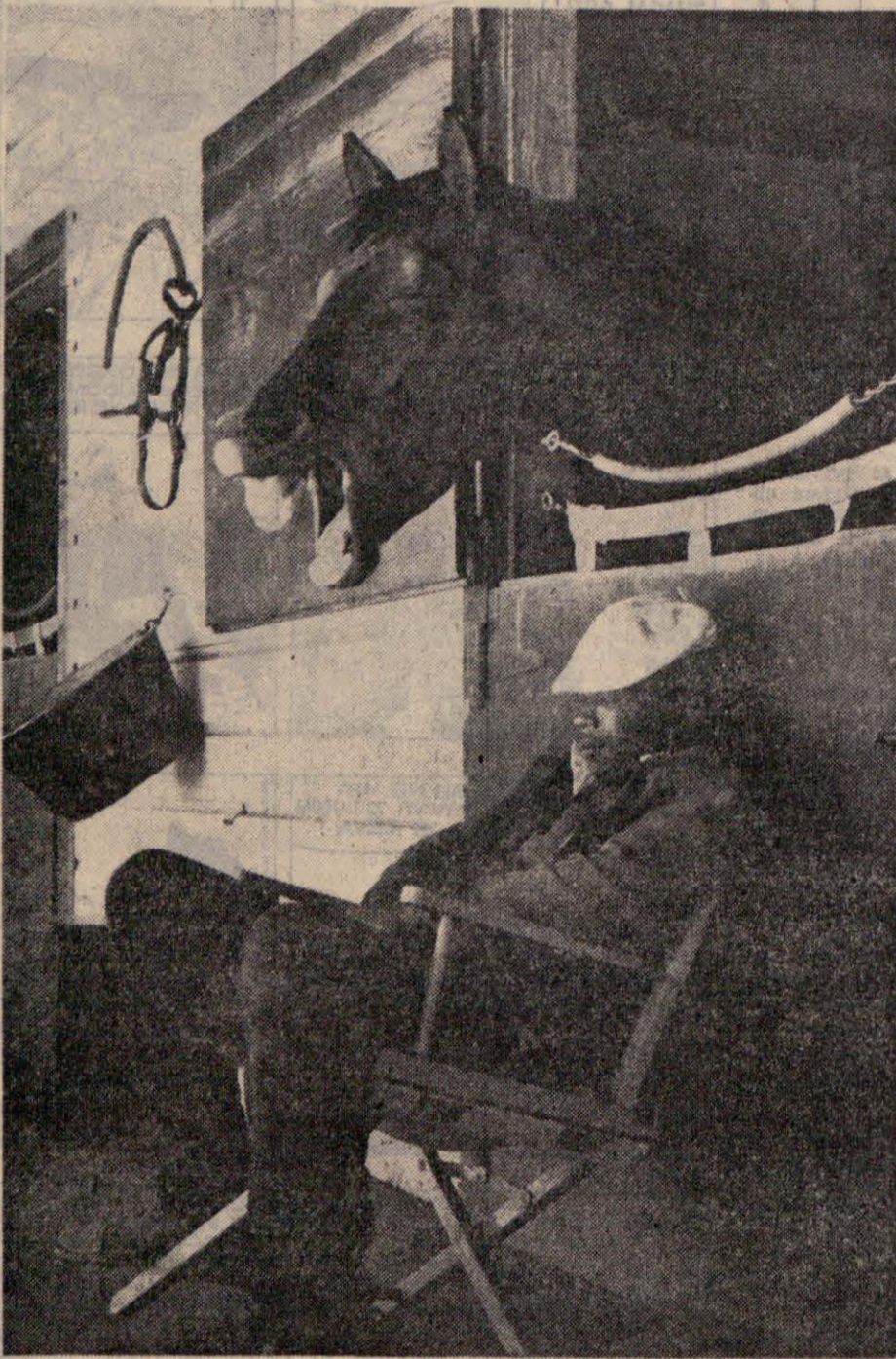
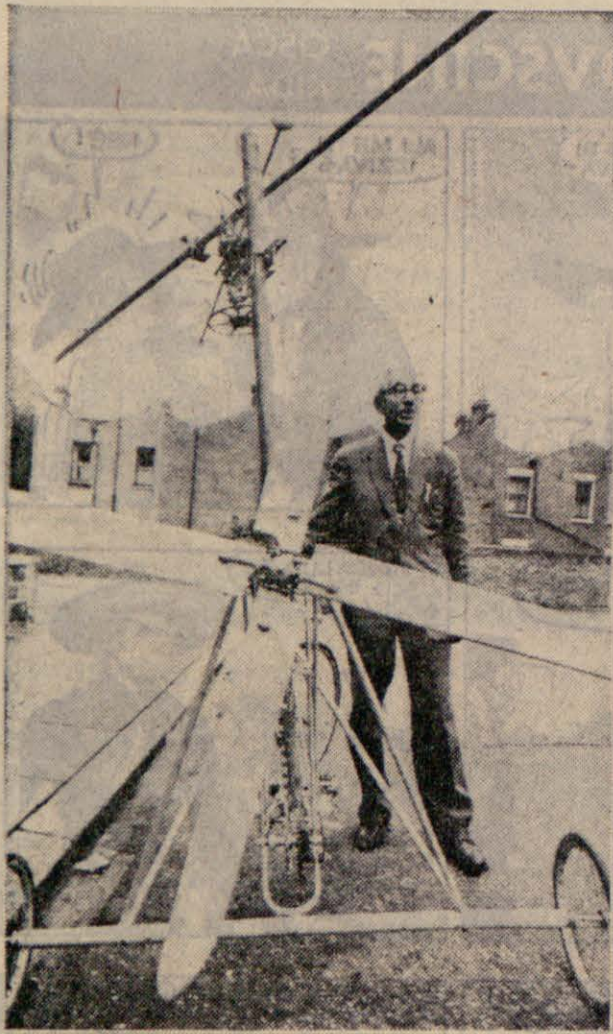
Ženine možnosti za spolno izražanje in njene obveznosti so povezane s trenutnimi elementi, ki na prvi pogled ne izgledajo tako zelo važni in intimnem življenju. Prvi element je ekonomska neodvisnost, ki ji jo nudi poklic, zdravje in telesna zmogljivost. Danes je zelo malo poklicev, ki jih žene ne bi mogle opravljati. Drugi faktor je njena zakonska pravica do osebne lastnine in lastnine v zakonu, tretji pa je spolno zadovoljstvo. Kateremu se lahko svobodno prepusti, brez strahu pred nosečnostjo.

Žena je zmagala v tej dolgi in naporni bitki, v kateri se je borila za te tri faktorje neodvisnosti, ki jih naj smatra za svojo »Magna carto« svobodin, ki so prav tako naravne kot sonce in dez.

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

HAROLD BERNARD je eden izmed dvajsetih Angležev, ki se potegujejo za nagrado pet tisoč funtov, ki jo je leta 1959 razpisal Henry Kremer za človeka, ki bi z močjo svojih mišic poletel z zemlje in preletel »osmice«. Ob Bernardu je njegov »flycycle«, s katerim naj bi se dokopal do nagrade. Seveda njegovemu »letečemu kolesu« (prav tako je tudi z njegovimi tekmeči) manjka samo še »nekaj čisto malega«, da bi lahko ostal v zraku toliko časa, kolikor je potrebno za nagrado.

MILANO bo v bližnji prihodnosti povezan s svojimi letališčema z visoko železnico. Kabine, v katerih bo prostora za 40 ali pa 64 potnikov, bodo s hitrostjo 200 kilometrov na uro drsele po jekleni tračnici kakih pet metrov nad zemljo. Vsaka kabina bo imela osem parov koles, štiri pare gonilnih koles (poganjal jih bo električni motor) in štiri pare nosilnih gumijastih koles. Prav zaradi gumijastih koles bo visoka železnica kljub hitrosti vozila razmeroma tiho še šestnajst z najlonom ovitih koles za varno vožnjo in pravilno lego kabine.

S FOTOGRAFIJE, ki je nastala pred enim izmed hlevov na newyorškem hipodromu, sicer ni povsem jasno, kdo je prvi začel in tako »okužil« drugega, toda očitno je, da gre za fotografski dokaz reka, da sta zehanje in dremavica nalezljiva.

TURISTI se v Mehiki lahko kar ob cesti oskrbe z živimi iguanami, orjaškimi kuščarji, ki jih mladi Mehičani pridno love. Ker so kuščarji zadnja leta v ZDA kar precej v modi kot »domače živalce«, trgovina lepo cvete.

ČE JE ŽENA britanska kraljica, mož pa kapetan enega najboljših britanskih moštev pola, je moral prejeti ali slej priči tudi do takega prizora. Kraljica Elizabeta je tako pred dnevi izročila »zlato pokalo« kar svojemu možu: njegovo moštvo je namreč osvojilo naslov prvaka Velike Britanije.

POLETNI RAZGLEDI

GLADIATOR

LEGIONAR SE MORA BORITI, NE PA LEPO GOVORITI, IN ON JE JOVIZAL, DA JE NEBER.

HM, PRAV IMAS! NE JEZI SE, LEPTIČKA!

KAKO JE TOREŠ S TEM GAJUSOMAR?

VSTOPI IN POGLEJ! JAZ O TEM NE VEM VELIKO.

TIRAV, PA POZDIMO!

E-E VI DVA PA KAR LEPO NAZAJ!

POZAKASTA! BIZ BOM NAZAJ.

KAKO SE POBUTIS ZDAS?

URGENO!

PRIZNATI MORAM, DA V TAKO NEZNH ROVAH SE SVOJ ŽIV IAN NISEM BIL.

KAZ JE?... NE BOSTA NAJPA LJEVALI?

PRAV TAKEN SI, KOT PRED VEČERJO... IN SPOSOBEN ZA BORBO...

...IN LAČEN!

SI SLIŠAL TIBURCIJA? ZE ZMAGAS, TE ERVA OBLOBENA MIZA.

OBLECITE ME ZA BOJ!

OJ, KAKO SI LEP!

VSO SRECO V BOJU TI ZELIVA!

HVALA.

STOJA! BORBO SI BO OGLEJAL SAM ČESJE.